

1932

საქ. კომუნისტურ პარტიის (ბ) მე-8 ყრილობა

სურათზე: მარცხნივ—ყრილობის პრეზიდიუმი, მარჯვნივ ახს. ლ. ბაკია, მშენებელი ყრილობის დელეგატები

F675

ფიცი ლენინზე

ქუდა ცხდით
შენი ხსოვნის წინაშე,
მასწავლებლო
და წინამძღოლო!
გვახსოვს,
როდესაც
დაიგრგვინე შენ:
დიქტატურისათვის
უნდა ვიბრძოლოთ!
ძალაუფლება
საბჭოთა ხელში!
გავანადგუროთ,
მტერი პიქტში!
ცეცხლი ქალაქში!
ცეცხლი სოფელში!
ასე გრგვინავდი
და როგორც დროშა

ტყვიის ზუზუნში
გვიძლოდი წინა!
ჩვენთან იბრძოდი
ბარაკებზე,
გმირებად გვხდიდა
შენი ყოჩინა!
ჩვენ გავიმარჯვეთ!
ძირფესვიანათ
ავაყირავეთ
ქვეყანა ძველი
და წითელ დროშას
ცეცხლის ხელებით
ზედ წავაწერეთ
შენი სახელი!
ეს სიტყვა,
დღესაც გოლებს
რომ არხევის

და კიდით - კიდე
გრიანებს მწყობრად,
კაპიტალიზმის
ფუძეებს არყევს
და რაზმებს ხალხებს
მის დასამხოლად!
და ჩვენც,
ბელადო,
ვით ერთი კაცი,
ფიცსა ვდებთ
შენებრ მტკიცეს
ნა ურყევს, —
რომ კომპარტიის
მთლიანობისთვის
ვიბრძოლებთ! —
შენს გზას
არ გადაუხვევთ!

ბ. ჭუჩიუვილი.

ქ. ლ. ნ. ნ. - ლ. ნ. ნ. ს. დ. რ. კ. მ.

რვა წლის წინათ 1924 წელს იანვრის 21-ს მოსკოვის ახლოს, თოვლის სავანეში გახვეულ გორკაში, გარდაიცვალა ვლადიმერ ილიას ძე ულიანოვ-ლენინი, უდიდესი ბელოდი მსოფლიო პროლეტარიატის.

ამ სიკვდილით მშრომელ კაცობრიობას მოაკლდა ყველაზე ბრწყინვალე, ნათელი და ისტორიულ პერსპექტივების შორს მჭვრეტელი ბუმბერაზი ადამიანი, რომლის გონება მრავალმილიონიან მშრომელ ხალხს და დაჩაგრულ ერების ნებისყოფის და ისტორიულ მომავლის გამონახულება იყო.

კაცობრიობა ერთი თავით დადაბლდა. მას გამოეცალა უდიდესი შუქურა, ბრწყინვალე მომავლის გზის მაჩვენებელი.

ლენინის გონებამ აკუმულირებდა უყო ყველაფერს იმას, რაც კი დადებითი გააჩნდა კაცობრიობის შეგნებას და მიმართა ის მშრომელი კლასების ინტერესების დაცვისათვის, მათი განთავისუფლებისათვის.

ლენინის სილიადე იმაში გამოიხატებოდა, რომ ის ბელოდი იყო ყველაზე მოწინავე კლასის, რომელსაც პროლეტარიატის წარმოდგენს. მისი სიძლიერე იმაში იყო, რომ ის იყრდნობოდა ყველაზე რევოლუციონურ პროლეტარს—რომელსაც საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატი წარმოადგენს. მისი უძლეველობა მასში გამოიხატება, რომ მას ზურგს უმაგრებდა ისეთი პარტია, რაგორიც არის ბოლშევიკების პარტია.

ამიტომ არის ლენინის საქმე უკვდავი და ამიტომ გაიმარჯვა ლენინის დროშამ.

ლენინის გარდაცვალების რვა წლის თავზე, ლენინის საქმე გამარჯვებულია ისე, როგორც ის არასოდეს არ ყოფილა.

ლენინის პარტიამ, მისმა მშობმა და აღმზრდელმა საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასმა, შესძლეს, მის გარდაცვალების რვა წლის შემდეგ, სოციალისტური საზოგადოების საძირკვლის აშენების დამთავრება.

ჩვენ შევედით სოციალიზმის პერიოდში. მის დროში ჩვენ შეუძლებელი გახდოდა სოციალისტური საზოგადოების შენებას და 1917 წლისათვის, მიორე ხუთწლიანი დამთავრებისას, ჩვენ საბოლოოდ მოვხვობთ კაპიტალისტურ კლასების ელემენტების ნარჩენებს ჩვენს ქვეყანაში და საზოგადოებრივ კლასებს.

აღსრულებდა ის, რის განხორციელებისათვის იბრძოდნენ წლებისა და საუკუნეების განმავლობაში მასშვარო კლასების საუკეთესო და ბრწყინვალე წარმომადგენლები და მათ შორის ამა. ლენინი.

ყველა ეს გიგანტური მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობის გამარჯვებებს ჩვენ მივადრწიებთ მხოლოდ იმით, რომ ვხელმძღვანელობდით ლენინის მოძღვრებით მისი მითითებებით, მის მიერ აღზრდილ და გამოზრდილ პარტიის პოლიტიკის გენერალურ საზით, რომელსაც ცხოვრებაში ატარებდა ამა. ლენინის ღირსი მოწაფე, მისი საქმის გამგრძელებელი, მისი ბოლშევიკური თვისებების ცოცხალი მატარებელი, ამა. კობა ჯუღაშვილი—სტალინი.

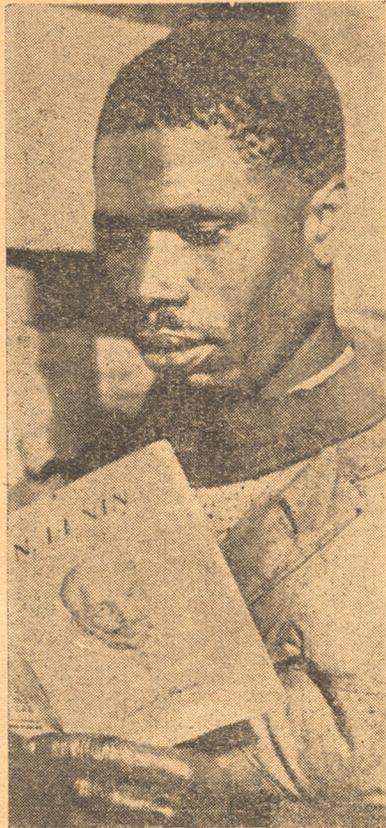
ათმა წელიწადმა განვლო მას აქეთ, რაც ლენინმა აღიარა, რომ უკან დახევა დამთავრებულია და, რომ საჭიროა ახალი ეკონომიური პოლიტიკის საფუძველზე შეტევის დაწყება.

ეს შეტევა ეხლა ბრწყინვალე არის დამთავრებული. შეტევა, რომელიც მიმდინარეობდა გაჩაღებულ ბრძოლაში. ჩვენ განადადურეთ კლასიური მტერი, მილიანი კოლექტივიზაციის საფუძველზე, ეს არის ყველაზე მჭრელი ლახვარი, რომლითაც ჩვენ ვანადგურებთ კაპიტალისტურ კლასების უკანასკნელ წარმომადგენლებს ჩვენს ქვეყანაში, კულაკობას.

ლენინის პარტიამ შესძლო მის მთავარი ანდერძის შესრულება,—მშრომელ გლეხობასთან სწორი დამოკიდებულების და მსხვილი ინდუსტრიის განვითარება.

პარტიას მოუხდა ორივე ამ ამოცანის გადაწყვეტისათვის სასტიკი ბრძოლის წარ-

მოება, ტროცკისტულ ბურჟუაზიულ-რესტავრატორულ თეორიასთან, რომელსაც არ სწამდა სოციალიზმის გამარჯვების შესაძლებლობა ერთ ქვეყანაში, ტროცკიზმის, რომელიც ეხლა კონტრ-რევოლუციონურ ბურჟუაზიის მოწინავე რაშმა გადაიქცა და მემარჯვენე ოპორტუნისტებთან, რომელიც კულაკობის ზრახვებისა და ინტერესების გამომხატველები იყვნენ.

ინგლისის გემის მეზღვაური კითხულობს ლენინის ბიოგრაფიას

ლენინი არა მარტო უდიდესი პრაქტიკოსი იყო, არამედ ის უდიდესი ფილოსოფოსი, უდიდესი თეორეტიკოსი იყო.

ლენინი მცხოვრე გამომსახველი იყო მარქსისტული თეორიის სიწმინდისა და ამ მოძღვრების გამგრძელებელი. ლენინი შეუ-

პოვრთ იბრძოდა მარქსიზმის ყველაფერ ოპორტუნისტულ დამახინჯების წინააღმდეგ. ლენინისთვის არ ურჩევდნენ პრაქტიკის თეორეტიკული კომპრომისი, ლენინი გაშმაგებით ებრძოდა ყველაფერს, რამაც ლენინის კლასიური მტერის იდეოლოგიის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ამს. სტალინი, ლენინის ამ სიციხველის გამოხსნველია, როდესაც ის იბრძვის მარქსისტულ - ლენინურ მსოფლმხედველობის სიწმინდისათვის კონტრ - რევოლუციონურ ტროცკიზმთან ბრძოლაში დამაბლ ლიბერალიზმის წინააღმდეგ.

ლენინის უშუალო ანდერძის საფუძველზე, ამს. სტალინის ხელმძღვანელობით, პარტიამ დიდმკრობულური შოვინიზმის და ადგილობრივ ნაციონალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში, მიაღწია უდიდეს წარმატებებს საბჭოთა კავშირში მცხოვრებ ერების ნაციონალური ფორმით და სოციალისტური შინაარსი კულტურის განვითარებაში.

წინად დაჩაგრული ერების კულტურა არაჩვეულებრივად აყვავდა და გაიფურჩქნა.

მეცნიერების და ხელოვნების დარგში, ლენინის მოძღვრების საფუძველზე, ჩვენ ერთ მწერვლებიდან მეორე მწერვალს ვიპყრობთ.

მარქსიზმ - ლენინიზმი იჭრება კაცობრიობის ცოდნის ყველა დარგში.

იშლება ბრძოლა ლენინურ საზისათვის ფილოსოფიაში, ბუნება-მეტყველებაში, ეკონომიურ მოძღვრებაში, ხელოვნებაში, ლიტერატურის-მეტყველებაში.

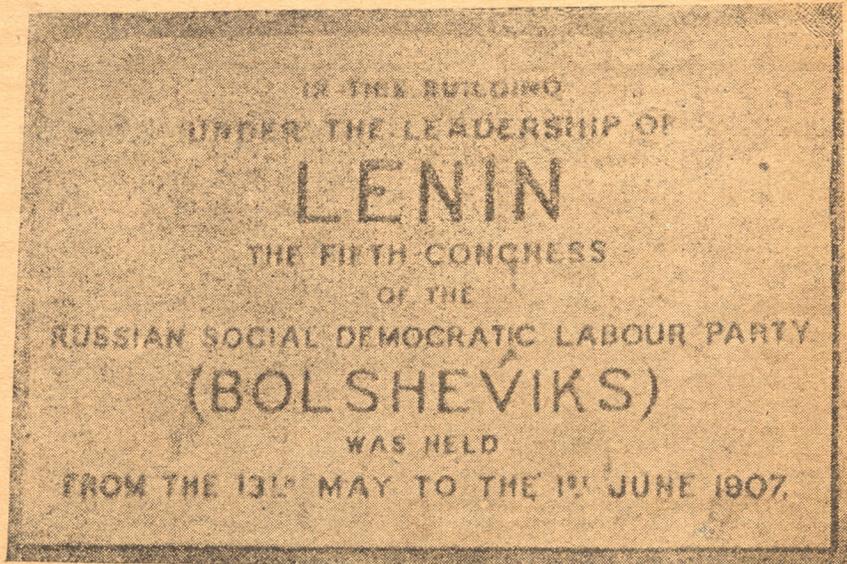
ლენინის დიდი იდეები იპყრობენ ხელოვნებას. ჩვენ ვიბრძვით ლენინის - ბოლშევიზმის დიდი ხელოვნებისათვის, რომლის განსახიერებას „ლიტერატურული მაგნიტისტროები“ უნდა წარმოადგენდეს.

თეატრში, კინოში, ერთ პოზიციებს მეორეზე იპყრობს ლენინიზმი.

საბჭოთა კავშირი, წერაკითხვის უცოდინარობის ოკენადან, სწავლულ ქვეყანად იქცევა.

მილიონები ეუფლებიან ცოდნას მეცნიერებას ხელოვნებას, ტექნიკას. მეცნიერება და ხელოვნება შედის ყოფაში. იქნება ყველა წინამძღვრება ფიზიკურ და გონებრივ შრომის უფსკრულის ამოვსებისათვის, მათ შორის ყოველგვარ განსხვავების მოსპობისათვის.

ლენინიზმი იმარჯობს!
ბაშმარჯოს ლენინიზმს!

ლონდონში, შარშან, ქმობის ეკლესიაში მიაკრეს დაფა წარწერით: „ამ შენობაში ლენინის ხელმძღვანელობით 1907 წ. 18 მაისს შედგა რუსეთის სოც.-დემოკრატის მათა პარტიის (ბოლშევიკების) კონგრესი“

კ. ლიბკნეხტის და რ. ლიუქსემბურგის სსოვნა

(მათი მერაზულათ მოკვლის 13 წლისთავი)

13 წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც გერმანიის სოციალ-დემოკრატიული პარტიის წევრების რევოლუციონური მასების უდიდესი ბელადები კ. ლიბკნეხტი და როზა ლიუქსემბურგი, მართალია, შეიღებანი და ეკამო. და სოციალ-დემოკრატიის ცენტრ. ორგანო „ფორვერტს“ შეეცადნენ პლატფორმით დაებანათ ხელი ამ მკვლელთაში, მკვლელთა გასაღებთა, როგორც „მასების რისხვის“ შედეგად, მაგრამ ამათ. ისინი ვერ მოიცილებდნენ მკვლელთა სამარცხვინო ლაქას, თავს ვერ დააღწევდნენ პასუხისმგებლობას გერმანიის პროლეტარიატის ამ ბელადების ვერაგულად მკვლელთაობათვის.

ლაბრაკია არა მართო მორალურ პასუხისმგებლობაზე ამ მკვლელთაობისთვის. ვერ კიდევ 1920 წ. უმადრო ბემორიკავს სოციალ-დემოკრატიის ლიდერების ნოსკამ-შეიღებანის აქტიური მონაწილეობა კ. ლიბკნეხტის და ლიუქსემბურგის მკვლელთაში. ნოსკამ-შეიღებანმა მოაწვევს, თეთვარდიელმა ოფიცერებმა კი შეასრულეს ეს მკვლელთაობა.

აი რა ჩვენება მისცა სასამართლოს მკვლელთაობის მონაწილე ფუსარმა **ოტტო რუნემე**:

„რაც შეეხება ლიბკნეხტის საქმეს. მე მივიღე ოფიცრების კატეგორიული ბრძანება თათვის კონდახის დარტყვით ადგილზევე მომეკლა ეს არამზუნდა, როგორც კი იგი გამოვიდოდა. მე ახალი ვიყავი და ოფიცრებს სახელებით არ ვიცნობდი, მაგრამ შემდეგ დავინახე, რომ მათი უმრავლესობა იყო იმათგან, რომლებსაც ჩემთან ერთად ბრალს სდებდნენ სასამართლოში. რაც შეეხება ლიუქსემბურგს, ოფიცრები მოდიოდნენ ჩემთან და მელთებოდნენ: მე ვიბრძანებ შენ, რომ ლიუქსემბურგი ცოცხალი არ წვივინასტუმრობოდა“-ო.

გასამართლება რესპუბლიკაში, რომელსაც სათავეში ედგნენ ებერტ-შეიღებანი იყო ცარიელი კომედია.

„მე არა ერთხელ მქონებია საუბარი სამხედრო მოსამართლე იორნსთან, — განაგრძობს რუნემე, — და ის მელთებოდა: „დაშვებდები ყველაფერი მიიღებ თავის თავგან. მოგცემენ სულ რაღაც 4 თვის, სამაგიეროთ შემდეგში თქვენ ყოველთვის გეგნებათ საშუალება გაქირების დროს მოგვამართოთ ჩვენ“-ო.

ლიბკნეხტ-ლიუქსემბურგის არც ერთი კვლეული არ დაუხვდათ. შეიღებანის სამინისტროში მიღებული ყალბი პასპორტებით და გერმანიის რესპუბლიკის სახლიდან მიღებული ფულებით მკვლელთაობის მთავარმა მონაწილეებმა დამწვევებით დასტოვეს ბერლინი და მიმალნენ. მკვლელთაობის სულის ჩამომკვლელთა და ორგანიზატორებმა ნოსკამ-შეიღებანი - ზევერინგ-გარუენისკებმა მოინადნეს მორცხვობის უკანასკნელი ნიღაბი და ახლა მასობურად უდიდეს გერმანიის რევოლუციონერ მუშებს.

* * *

მაგრამ წარმატებით ბრძოლა კაპიტალიზმის და სოციალ-დემოკრატიის წინააღმდეგ, პროლეტარული რევოლუციისათვის შეუძლებელია ამ შეცდომების გამოღებ მხოლოდ ბოლო და აღმოფხვრის გარეშე, რომელიც ჰქონდა როზა ლიუქსემბურგის (სწორივე შეცდომები ჰქონდა კარლ ლიბკნეხტსაც), უდიდესი მნიშვნელობა რ. ლიუქსემბურგის შეცდომათა მხოლოდობის ნათლად დაგვანახვა ამს. სტალინმა თავის წერილში „ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხების შესახებ“.

ტროტსკისტული კონტრარაზონისტი სლუცკი ჩქმალავს გერმანიის მემარცხენე ს.დ. და კერძოდ რ. ლიუქსემბურგის მიმართ უხეშ პოლიტიკურ შეცდომებს და ბრალს

სდებს რუსეთის ბოლშევიზმს (ლენინს) იმაში, რომ ის ბოლომდე და გადაჭრით აოუჭერდა მხარს გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებს.

ამს. სტალინმა თავის წერილში მკაფიოდ განმარტა, თუ რატომ არ შეეძლოთ ლენინს და ბოლშევიზმს პროლეტარული და გადაჭრით დაეჭირათ მხარი გერმანიის მემარცხენე ს.დემოკრატებისათვის. ბოლომდე და გადაჭრით მხარის დაჭერა გერმანიის მემარცხენე ს.დემოკრატებისათვის იმის მარცხენელი იქნებოდა, რომ თითქმის ბოლშევიზმში (და ლენინი) ვერ ხედავდა გერმანიის მემარცხენე მთელ რიგ უხეშ შეცდომებს, თითქმის მთლიანად და გადაჭრით იზიარებდა გერმანიის მემარცხენე ს.დ. თეორიულ-პოლიტიკურ და პრაქტიკულ ხაზს. ეს რომ ასე ყოფილიყო, მაშინ ბოლშევიზმი არ იქნებოდა ბოლშევიზმი ვინაიდან ბოლშევიზმი წარმოიშვა, გაიზარდა და გაძლიერდა შეურჩებულ ბრძოლაში ყოველი ფურის ოპორტუნისტთან, ყოველგვარ გადახრებთან რევოლუციონური მარქსიზმისაგან. გერმანიის მემარცხენე ს.დ. და კერძოდ როზა ლიუქსემბურგის შეცდომები კი ზნირად ოპორტუნულად წყალს ასხამდა ოპორტუნისტის წისკვილზე.

პროლეტარული რევოლუციის ყველა მტრები (ცდილობდნენ და ცდილობენ გამოეყენებოთ რ. ლიუქსემბურგის შეცდომები თავისი ოპორტუნისტობისა და რენეგატობის გასამართლებლად. ახლა ამ უიმედო საქმეს ხელი მოჰკიდეს ბრანდლერიანელებმა და ტროცკისტებმა.

როგორია ეს შეცდომები?

ჩვენ შევხვებით მხოლოდ მთავარს მათგან. პარტიის წევრობის საკითხში რ. ლიუქსემბურგი მხარს უჭერდა მენშევიკებს, უ. ი. არსებითად მხარს უჭერდა პარტიის გადაქცევა „ნოვს კიღობანა“, კარების გადაებას ყველა მსურველებისათვის, პარტიის გაგვიხას თხელაქანთან ინტელიგენტებით, რომელთაც არც სურდათ და არც უნარი ჰქონდათ რევოლუციონური მეთოდებით ებრძოლათ თვითმწყობილობის წინააღმდეგ (ეს გარემოება არაჩვეულებრივს სიხადით დადასტურა რევოლუციისა და „ლიბერალურ თავისუფლებათა“ დღეებში პარტიისადმი მიტმანხილი ინტელიგენტების მასობრივ გაქცევამ პარტიიდან რეაქციის პირველ დღეებშივე).

1905 წ. რევოლუციისაში გერმანიის მემარცხენეები მენშევიკებთან ერთად გამოდიოდნენ ბოლშევიკების წინააღმდეგ რევოლუციის მამოძრავებელი ძალების შეფასების საკითხში. მენშევიკებთან ერთად ითაშქრებდნენ პროლეტარიატის კავშირის წინააღმდეგ გლეხობასთან (პროლეტარიატის შეგვემონის პირობით). პროლეტარიატის ხელმძღვანელობით გლეხობის რევოლუციონური როლის უფუფასებლობის, პროლეტარიატისა და გლეხობის რევოლუციონური დემოკრატიული როლის უფუფასებლობის ნადავზე წარმოიშვა ლიუქსემბურგ-პარუენის „გერმანენტული რევოლუციის“ თეორია, რომელიც შემდეგში „ტროცკიმ“ (და ნაწილობრივ მარტოვმა) გადააქცია ლენინიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღად (სტალინი).

ნაციონალურ საკითხში გერმანელი მემარცხენეები, პოლონელი ს.დ. როზა ლიუქსემბურგის მეთაურობით უარყოფდნენ ერთი თვითგამორკვევას თვით გამოყოფამდე, სცნობდნენ მხოლოდ კულტურულ ავტონომიას, (ამავე თვალსაზრისს იცავდა „ავგისტის ბლოკი“ ტროცკის მეთაურობით) რაც ასულტურად კაპიტალიზმსა და იმპერიალიზმის წინააღმდეგ მერძოდ რევოლუციონური პროლეტარიატის ფრონტს, რუ-

სეთის პირობებში კი წარმოადგენდა წყალს დასხმას დიდმპრობელურ მარქსისტულ წისკვილზე.

გერმანიის მემარცხენეები და, კერძოდ, რ. ლიუქსემბურგი სათანადოდ ვერ აფასებდნენ კოლონიების და ნახევრად კოლონიების მასების ნაციონალურ-გაამათავისუფლებელი მოძრაობის როლს პროლეტარიატის ბრძოლაში კაპიტალიზმის დასობისათვის. თავის ბროშურაში „სოციალ-დემოკრატიის კრიზისი“, რომელიც იმის დროს გამოვიდა, რ. ლიუქსემბურგი უარყოფდა ნაციონალური ომების შესაძლებლობას იმპერიალიზმის ეპოქაში. ლენინი კი ამ შეცდომის მხილველს მიზნით სწერდა:

„არა თუ შესაძლებელია, არამედ აუცილებელია ნაციონალური ომები კოლონიებისა და ნახევრად კოლონიების მხრივ... ყოველგვარი ომი ათას კოლონიკურ გაყოფილებას სხვა საშუალებებით. კოლონიების ნაციონალურ - განმათავისუფლებელი პოლიტიკის გაგრილება აუცილებლობით იქნება ნაციონალური ომები მათის მხრივ იმპერიალიზმის წინააღმდეგ“ (ხაზი ლენინისა).

„სასამხედრო დაცვის“ საკითხში არა მკაფიო ფორმულირებებმა და არასწორი ტაქტიკის დასახვა მუშათა კლასის მოქმედებისათვის საბაბი მთავი პლენაროვსა და სხვა სოციალ-პარტიოების აქტუელთა განგაში ლიუქსემბურგის (იგივე იუნინის) „ობორონცობის“ შესახებ.

რ. ლიუქსემბურგი ომამდე და ომის წლებში „სავაგებით ვერ განთავისუფლდა გერმანელ, თვით მემარცხენე ს.დ. „წრისაგან“, რომელთაც ეშინათ განხეთქილების, ეშინათ რევოლუციონური ომისუფლებების ბოლომდე გამოტეხა“ (ლენინი).

1918 წ. ციხეში ლიუქსემბურგმა დასწერა ბროშურა, რომელშიც კიბავდა რუსეთის ბოლშევიკებს აგრარულ და ნაციონალურ პოლიტიკისათვის, დაძფუფასებელი კრების გარეკვისათვის და სხვ. ეს ბროშურა ხელზე დაიხვიეს - საბჭოთა სახელმწიფოს ყველა მტრებმა. ციხედან გამოავლინეს შემდეგ რ. ლიუქსემბურგმა გამოასწორა ეს შეცდომა იმით, რომ დადგა პროლეტარული დროშის ქვეშ, იბრძოდა საბჭოთა გერმანიისთვის.

აი, ამ შეცდომების გამო ლენინს და რუს ბოლშევიკ-ლენინელებს არ შეეძლოთ ბოლომდე და გადაჭრით დაეჭირათ მხარი გერმანელ მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებისა და კერძოდ როზა ლიუქსემბურგისათვის. მაგრამ რენეგატები—მუშათა კლასის მოლაღატები—ბრანდლერიანელები და ტროცკისტები ვერ შესძლებდნენ რ. ლიუქსემბურგის შეცდომების ხელზე დახვევით კ. ლიბკნეხტისა და რ. ლიუქსემბურგის წართმევას კომუნისმისათვის მებრძოდ მუშათა კლასისათვის, თუ გინდ მართლ იმითომ, რომ დღეს ისინი (ბრანდლერიანელები და ტროცკისტები) არიან კ. ლიბკნეხტისა და რ. ლიუქსემბურგის ვერაგული მკვლელთა ორგანიზატორთა—შეიღებანი-ნოსკების ხელისშემწყობნი და მოკავშირეები.

გერმანიის კომპარტია იზრდებოდა და მტკიცდებოდა სოც.დემოკრატიული ტრადიციების ნაშთების და კერძოდ ლიუქსემბურგიანულ შემცდარ შეცდომებებს წინააღმდეგ ბრძოლაში. ამს. სტალინის წერილის შემდეგ გერმანიის კომპარტია კიდევ უფრო დაწვინდა ბრძოლას და ამით უზრუნველყოფს იმ საქმის წარმოებას, რომელსაც თავისი სიცოცხლე შესწირა ამ ორმა დიდმა რევოლუციონერმა, — უზრუნველყოფს გერმანიის პროლეტარიატის გამარჯვებას.

მ. რ—მ.

*) იხ. „პრავდა“ № 15, ს. 108.

(არხენას რაზმმა თრიალეთში ბრძოლა მოიხადა. შემდეგ იგი ორ ნაწილად გაიყო. ერთი ნაწილი არხენას მეთაურობით ახალციხეს გადავიდა, მეორე კი მისი მამის ღვთისმკობის წინაშე დლოლობით ახალდაბის ტყეში ავიდა, ჭაბუკი ზურა მძიმედ იყო დაჭრილი და ბრძოლის ველზე დარჩა. მისი მეგობარი არხენას უნცროსი ძმა ერეკლეც დარჩა, ზურა გადაარჩინა და მერე იხინიც ახალდაბაში ჩავიდნენ)

საქონეშვილი
მელონიძე

მეორე დილიდან ზურა და ერეკლეც შეუდგნენ მუშაობას. ხან ხის მოჭრაში შეელოდნენ მძინაფიცებს, ხან ვეება ძელები გადმოჭრნენ და ხარ-კამჩით და ზოგჯერ მტკვარშიც ქუუბალობდნენ და ტივების შეკვრაში ეხმარებოდნენ.

გივიტაშვილმა ორი ტივი შეჭრა, ქალაქისაკენ მოუსვა და ღვთისმკობი თან გაიყოლა. მესამე ტივი მეტივის შვილის თაოსნობით ერთ კვირაში უნდა შეემზადებინათ, მაგრამ ხელმძღვანელი ავად გახდა და მისი საქმე სიმონამ იკისრა, რომელიც ამ საქმის ოსტატად ითვლებოდა.

ითვლებოდა, მაგრამ მხოლოდ ტყეში მუშაობდა და მტკვრის ნაპირზე სულ აღარ გადიოდა, რადგან იმ-სეობელი იყო და ემინოდა: მიცნობენ, სუშბათაშვილს მოახსენებენ, დამიჭერენ და ერთხელ კიდევ გაწყვიტავენ. ბოლოს მაინც ვაპბედა: იქვე ტყეში დავიშალე, ორთაყვირებს დავთვალ, ზოგჯერ ტივს ხუთიოდე წუთით დავხედავ, ვასწავლი და ისევ დავიშალე. წავედი და კარპიჩა, ზურა, მემთა და ე-კლეც გაიყოლა.

პირველი დღე მშვიდობით დაღამდა. მეორეც თავდებოდა. სიმონა ტყეში ორთაყვირის სილიდა. უცებ უჭიდან რამდენიმე კაცი მიადგა. თოფები თითქმის ზედ სიმონაზე ჰქონდათ მიხვენილი. მოურავს ნემსაძეს დამაზა უჭირა. — ხმა, კონტი, თორემ გაგათაყვი! — დაბლა ხმით გაათრთხილა მოურავმა და ყმებს ანიშნა.

ერთი წუთის შემდეგ შებოჭილი სიმონა მიწაზე ეგდო. პირი ხანით ჰქონდა გატუნილი. ნემსაძე ყმებს გაუძღვა და ორიოდე წუთის შემდეგ მტკვარზე მკაცრი შეძახილი, თოფის ქუხილი, ხრიალი და უშვერი რუსულ-ოსურ-ქართული გინება გაისმა. შემდეგ ტყეში სამი ხელფენ - შეკრული და პირდაცობილი კაცი შემოიტანეს და სიმონას გვერდით მიუყარეს. თვითონაც აქა-იქ ჩამოსხდნენ და ტყეები მასხარად აივდეს.

— სიმონავ, ხვალ გოგისა ციხეს გაჩვენებ და დედა-შენსაც გავახარებ — უთხრა ნემსაძემ.

— ჰიმმავუ — დივიშნა სიმონამ.
— ჰიმავუ შენა და ნაცარი ცხელი! გვეტყვი თუ არა, ვე სამი კაცი ვიდა არის?
— ის ერთი რომ გაქცა, ოსი უნდა იყოს, — სთქვა ერთმა ყმა, — რადგან ოსურად ილანდებოდა. ეს კოჭლი ალბათ რუსი იქნება, რადგან რუსულად იგინებოდა, ეს ორი კი ქართველი უნდა იყოს.

— ფასიც მაგათ აქეთ. ახალციხელ თათრებს ჭაბუკები უყვართ. — ჩაიცნა მეორემ და ტყეში ნეჭრული ხარხარი და ბრიყული ლაზღანდარობა გაისმა.

ერეკლემ მიხედ-მოიხედა, თორმეტი შეიარაღებული დასთავალა და მათ შორის ის მეტივეც იცნო, რომელსაც მან ორი კვირის წინათ გივიტაშვილის გზა-ყვანი გამოჰქონა.

— მიცანი, განა! — შემოუტია მეტივემ. — აკი მაშინვე გითხარით, არხენას ბიჭები იქნებოთ მეთქი. ეხლა ახალციხეში წადით და არხენაც მომიკითხეთ.

ერეკლემ თავი ჩაუქნია: გიცანო, მაგრამ მის თვალბეჭეში და თავის-ქნევაში სხვარამეც ეწერა: დედას გიტყვი! მეორე წამომალნენ. ტყეებს ფეხებზე გაუხსნეს, ერთმანეთს გადააბეს, საბულები ხელში დანიჭეს და ნადავლი წინ გაიჭრეს. შემდეგ

ბორნით გაიყვანეს გაღმა და ბნელ გომურში შერეკეს. ზურამ და ერეკლემ თავები ვით დავსუნეს ბოსელი, მაგრამ ხვრულას ხიშანიც კი ვერ აღმოაჩინეს.

მაღე ჭრაქი შემოიტანეს და გომურში სუშბათაშვილიც შემოხაჯდა.

— შვილო სიმონ, როგორა ხარ? — დაცინით ჰკითხა ბატონმა თავის ყმას და თავზე ხელიც კი გადაუსვა, — დიდი ხანია ერთმანეთი აღარ გვინახავს.

მამა — ჩემო, — დაცინითვე მიუგო „შვილმა“. — ორი თვეც არ იქნება რაც მე და არხენამ ქვეშეთში გნახეთ და...

და აღარ დაასრულა, რადგან უღელში შებთული ბატონი უსიტყვოდც გამოცოცხლდა. *)

— მშინ ძე მათამაშეთ, ეხლა კი შენ ითამაშე! — მიაძახა გავემებულმა „მამამ“ და „შვილის“ თავპირზე მათრახი შეათამაშა. ხელშეკრული სიმონაც თამაშობდა: ცეკვავდა, ხტოდა ივრინებოდა, დარბოდა, მაგრამ მათრახს წვერი ბუხანკალივით მისდევდა და ცხარე შანივით ჰტბენდა. ბოლოს მოურავმა ჩასჭურხულა ბატონს:

— ეყოფა, თორემ ვეღარ ივლის. სუშბათაშვიც შესდგა. სულს ძლივსა იბრუნებდა.

— ეხლა წადი და შენი ვაჟკაცობა სტამბოლში დაიკვებე. — ამოიხრიალა მახ და გავიდა.

მაღე ოთხივე ტყვე გამოიყვანეს და იმ ავბედს ლომთა-თავის ქედს შეუყენეს, რომელსაც ორ უკანასკნელ საუკუნეში ახალციხისკენ მიმავალი აშგვარი მგზავნი ათსობით ენახა, აქეთ მომავალი კი — არც ერთი. წინ მეტად ძნელი აღმართი ედოთ. გზა ღრმა ხევეებით, ბნელი ტყით და შავი კლდით იყო დასერილი. მთავარ ხშირად ისაღებოდა.

ტყეები მალი-მალ ისვენებდნენ და ადგომის აღარ აპირებდნენ. ენმსაძე კონდახებით აყენებდა. ერთ ალაგს ხევიჩა ჩაგორდნენ, მაგრამ თოვის წყალობით ჯავებში გაიხლართნენ და გზა ვეღარ გაიგნეს. ასასებმა მათრახებით ათიყვანეს, თავპირი აუტყურეს და ისევ გაიჭრეს. შემდეგ ტყეში შევიდნენ და კარგა ხანს იობიხეს, მაგრამ ისევ ჯავებში გაიხრინენ და დაბეჭილები და სისხლით მოსერილნი, ისევ გზა გაახარდეს. მეორე დღეს გოგისა ციხეს მიაღწენ. მარცხნივ ქვეით ღრმა ხევიჩა ბორჯობი იწვა, მის თავზე ბაკურაისის მთიანეთი აღმართულიყო, მარჯვნივ ვახანის ქედი და ქვაბები მოსჩინდა, ახალდაბა კი უკან საღვლე დარჩენილიყო და ბატიმრებს მისი ნახვის იმედი უკვე დაკარგული ჰქონდათ. გაქცეული მემთა ალბათ მათეს ამავე მიიტყავდა. შელანო ეხლა ცხარე ცრემლით უნდა ტრობდეს. ლაკაბიმე და სხვებიც ალბათ მგლებივით მოსდევნენ, მაგრამ დივიციანეს: ავა ცრემლით და სისხლით შედღუდებული გოგისა ციხეც. ავა გალგანშიც შევიდნენ. ტყეები ბნელ კომქში შეაყვანეს და კარი გადაურახეს. ეს ციხე არც რუსის ხელშეწყობისა და არც ხონთქარის, იგი ოდესღაც გოგისა ავალივითა ააშენა, მაგრამ ვერ მოუხარეს და დაჰკარგეს. დაკარგული ციხე კი უხეირო მეციხოვნეთა საპატრიოლად გადაიქცევა ხოლმე. ეხლა ეს უპა-

*) სუშბათაშვილი ყმებს უღელში ამაშდა. არხენა მიუღწევდა და ბატონი და მისი მოურავი ნემსაძეც საქვეყნო შაჰა აყოლინა.

ტრონო მონასტერი ეშმაკებმა დაიჩემეს და ტყეების ბაზრად გადააქციეს.

„თორმეტი წლის წინათ ალბათ მამა-ჩემიც ამ კომქში იწვდა“. — გაიფიქრა ზურამ და ცრემლი მოიწმინდა, თანაც გაეზარდა, რომ კომქში იმე ბნელადა როგორც საფლავში, თორემ ახალგაზრდა ვაჟკაცი შერეკენას ვერ გადაურჩებოდა. მეორე ტყეები ეხოში გაიყვანეს და დაასიძელეს. ოსმალები ისე გულმოდგინედ სინჯავდნენ მათ, როგორც ოს-ცხენებს. შემდეგ ისევ ჩააცმენინეს და ვაჭრობას შეუდგნენ. ყველაზე იფად გონჯი კარპიჩა შეაფასეს, შემდეგ სიმონა მოჰყვა, ერეკლე და ზურა კი თანბრად დავასან. ვაჭრობა ძლივს გაათავეს. ოსმალებმა ოთხივე იყიდეს, ხელახლა შეჭრეს და ახალციხისაკენ გაიჭრეს. ტყეებმა ერთხელ კიდევ სცადეს ბერი და ღრმა ხევიჩა ჩაგორდნენ, მაგრამ ერთ ვაშვერილ ტოტზე ხურჯიხივით ჩამოეკიდნენ და კისლამ გაიგულდნენ. ოსმალებმა ძლივს ჩამოხსნეს და არა სცემეს, რადგან ძვირად დამჯდარი გურჯები ისედაც დაბეჭვილ - მიხბეილოები იყვნენ და მათი განკურნება დასატებით ხარჯს მოითხოვდა.

ლაკაბიმე, ლაქარა და მემთა ლოდებივით ჩამოგორდნენ მტკვრისკენ, მაგრამ გვიანდა იყო. მათი ოთხი ძმადნაფიცი უკვე გაღმა გაეყვანათ და იმ ღამეს აღარც ბორანი გამოსულა გათოლა. დილაშდე მოიცადეს და როცა ბორანი გამოვიდა, მეგობრე ხანჯლის წვერით აალაპარაკეს და როცა გაიგეს, რომ ტყეები უკვე საღვრს უნდა ყოფილიყვნენ გადაცილებულნი და ვერას-გზით ვეღარ დაეწოდებნენ, მეთორხე ადღებულ წყალში გადააგდეს და თათბირს შეუდგნენ. მეგობრებ მტკვარი იხვივით გასცურა და მთელი სოფელი წამომალა. ეხლა თვითონ მდევარიც ჩაგრა და ხიფათში გადაღელები მათ ლახდვას და მუჭარას უთვლიდნენ. რამდენიმე მოცურავემ ტანთ გაიხადა. აქეთა ნაპირიდან ლაკაბიმე ორთხით აძღვედა პასუსს, მეორე უკებ ბორის ჭაპახს ეცა და ხანჯალით ჩასჭრა იგი. ბორანი ნელ-ნელა დაიძრა, მეორე მოუჭარა, შუა წყალში გავიდა, მოსახვევში გაქანებული დეჯახა კლდეს და ჩალურთვით დაიშალა. შავწყურას გაღმელებმა რამდენჯერმე ესროლეს თოვი. მან ბუნქებს შეაფარა თავი, მოცურავებს თვითონაც სროლა აუტეხა და უკანვე გაბარუნა.

ხალხი გამოღმაც ცხოვრობდა და ბორნის დაღუპვას არც ესენი მოიწონებდნენ, ამიტომ შეფიცულებმა მალე თავს უშველეს და ახალხარო ხერხი იღონეს. ლაკაბიმე ერთ დედაბერს ორი წერილი დააწერინა. ღვთისმკობის სწერდა: ჩქარა ტყეების დასახსენლად ფული მომაშველო, არხენას კი აფროხიხებდა: მოტაცებულნი მოძიქსე და თუ ვერ გამოისყიდო, მოაყვინენ და ფულს ოროდევ კვირაში მოგაშველებო. არხენასამე მინაწერი წერილი ვილაც ლომეს ჩარჩს გაატანა, რომელიც იმ მგზავრობის დროს თავის წვერილმანთან ერთად აწყურნი დაკარგულიყო, მეორე წერილი კი მემთამ ჩაიღო უბეში. ტივით გავიქანა ქალაქისაკენ და ღვთისმკობის ლობიანას სახლში იმოგა. ცალთვალა მაშინვე შირაქისაკენ გაექანა და ფარსადანის ბინას მიაღდა. შემოდგომის ან გაზაფხულის პირი რომ ყოფილიყო, ღვთისმკობი ჯავახეთიდან მომავალ სარქალს თავის ალგეთზე დაუხვედ-

ბოდა და ბატყანსავით ჩაიგდებდა ხელში, ეხლა კი თვითონ მიაღდა მგლის ბუნავს და თვითონვე გადაიქცა ბატყად. ქაზიყელი სარქალი თრიალეთზე მატყლივით ლბებოდა ხოლმე, შირაქში კი თავის კომბალივით გახებრებდა. მეცხვარემ ღვთისავარს გამარჯვებაც ძლივს აკადრა და დიდხანს ხმას არ იღებდა. მერე უყებ აქვითინდა და სლოკუნით უთხრა, რომ მას დიდი თბედურება დაატყდა. ამას წინათ შირაქს ლეკებმა შემოუტყეს და უმარავი ცხვარი და ოკოლოდ ქალღვთის მოიტაცეს. მათ შორის ფარსადანის თოთხმეტი წლის ვაჟი და ათი წლის ქალიშვილი მოჰყვა. მდეგარმა ცხვარი დააურევინა, გატაცებულ ხალხს კი ველარ უშველა. ამბობდნენ, ლეკებმა ტყვეები თათრებს გადასცეს. მას აქეთ ფარსადანი მკვდარია. შვილებს ეძებს და ველარ უპოვია. ღვთისავარმა იგრძნო, რომ ძალიან უდროოდ მოვიდა.

— მეც შენს დღეში ვარ, ნათლიამ. — უპასუხა ცალთვალამ და თავის უბედურება უამბო. ფარსადანი მოიბა და ანგარიშის გასწორებას შეუდგა. მან ათივე თითი მოიშველია და ჩამოთვალა: თურმე ღვთისავარის წილის შესამუსურად ყველას პირი შეეკრა: ბოროთს, მგელს, ქურდსაც, ზრამსაც, ჭირსაც და დარსაც, ზეცასაც და მიწასაც, ღმერთსაც და ეშმაკსაც.

— ნათლიამ, მე მაგისთვის არა მცალიან. — მოუჭრა ცალთვალამ — თუ იძლევი, მომეცი, თუ არა და ან მე თვითონ დაგიხვდები ალაგეთზე, ან არა და ისევ არსენას გამოგიგზავნი. ქიზიყელისათვის თრივე ღვთის რისხე იყო — ალაგეთიც და არსენაც. მაინც ივაქრა, იწუწუნა და თავის ნახევარიც ძლივს გაიმეტა. „უცვავს კაკალი გააგდებინე, ისიც კარგია“, — გათიქრა ცალთვალამ და იმავ დღეს ორასი ცხვარი გამოირეკა. ქალაქში, რომ ჩამოვიდა, ლობიანამ შუბლი გაუხსნა და გულიდან მაჯლაჯუნა მოჰკლიჯა: ლაცაბიძე იწერებოდა, არსენას ტყვეები დაუხსნია და ყველანი მოკითხვას გითვლიანო. ცალთვალამ ცალი თვალიდან ცალი კურცხალი ჩამოუშვა, ნავაქრი მემთას გაატანა და თვითონ კი მარაბდის ნათელავგზას დაადგა, რადგან სხვის სასახლეს ისევ თავის შეეკამბული ნახუღარი ერჩივნა და ჰსურდა ისევ შიგ ჩასახლებულიყო. გლეხნი რომ დახებრდებოდა, მისი დაქვრივებული მუნჯი მიწაც სწორედ მაშინ აყაყანდებდა და მანამდე არ გაჩუმდებოდა, სანამ ისევ პატრონის ოფლით არ გაძდებოდა.

შუამავლად ღვთისავარმა შალვა ბარათაშვილი აირჩია. პასუსს მოუთმენლად ელოდებოდა. ვინ იცის, იკოდნენ თუ არა ბატონებმა, რომ იმ სისხლიან ღამეს მამაც თავის არსენასთან იყო და უნცროსი შეილოც თანა ჰყავდა? თუ იკოდნენ, ღვთისავარიც არსენასავით გადაიკარგებოდა და მისი მიწაც სამუდამოდ დაქვრივდებოდა. ველარ შეისმენდა მაშინ ჭალარა მდღროზე მარაბდას ყამირების გლოვას და ველარ დააურებდა მას თავის ცხელი ოფლით და უდრეოდ მარჯვენით. ის ნალამევი ბევრმა ალაგეთელმა გლეხმა იცოდა, ცალთვალამ კი ისიც იცოდა, რომ ნაჩუმარი საქმე აღრე თუ გვიან საღამო წყალივით გამოყოფავდა და ან მელისავით მიეპარებოდა, ან ბრძმა კამჩივით დაუხვდებოდა საღამე. მაგრამ მისი სიფრთხილე ნაადრევი გამოდგა: ის გლეხებიც დამუნჯებულნი იყვნენ და ბატონიც მოდრეკალიყო. ამიტომ მან ქალაქში დაბრუნების შემდეგ თამამად შეალაჯა ზაალის სახლში.

— გამარჯვება ღვთისავარ! — მიეგება განარჯული ბატონი.
— გამარჯვება და დღევრძელობა, ბატონო!
— ვეუო, ასეთი უბედურება გაგონილა? სადა ხარო? სად გამეტყუით? შემოდი, ჩე-

მო ღვთისავარ, შემოდი. — შინ შეიყვანა და გაიმეორა: — სად დაიფანტენით მეთქი, ვეუო?

— კეთილ ცხოვრებას ვინ გიყვამეტყევა, ბატონო? გლეხებმა თავიანთ სახლ-კარს თავი მიანებეს და ბუნავებში დასახლდნენ. ამ ზამთარს ყველას შიმშილი და სიკვდილი მოელის და მაინც არ აპირებენ დაბრუნებას.

— მერე, ვისი ბრალია, ვეუო? უთხარს სიმართლე ღვთისავარმა? არა, ჯერ არ გავეყებულა: სიმართლის მდევარი ან უნდა უძლეველი ვინმე იყოს. ან არსენასავით გაგარდნილი.

— რა ყმის საქმეა ბრალთანის ძებნა, შენი კენესამე! ხალხი კი ყველაფერს მაიორს აბრალებს — მიუფო მან და ბატონს ცალი თვალთ გადმოხედა.

— ხმა ღვთისა და ხმა ერისაო! — გაეხარდა ბატონს და თავის-ბათილებას შეუდგა. რა შუაშია ზაალი? ის მუდამ ყმების მფარველი იყო, მაგრამ მაიორი ვერ დააჯერა და ავ საქმეზე ხელი ვერ ააღებინა. არსენამაც ძალიან დააშავა. ისიც იცის ზაალმა, რომ მისი სახლ-კარი არსენას არ გადაუწვია, ამიტომ იმ ბიჭს ამიერიდან სულ ადარ ერჩის. ბატონს მისთვის ყველაფერი უპატებია, მაგრამ მთავრობა არ აპატებებს. რაკი ღვთისავარის შვილი ზაალს აღარ აწუხებს, ამიტომ არსენა აღარც მარაბდის ბატონს ესაქმება. ამუამად მას სხვა საქმე აწუხებს:

— ვეუო, თავი კაცი ხარ და გატყუული ყმები უნდა დამიბზუნო.

— არ დამიჯერებენ, შენი პირი მე — ყველას ეჩინია. აღარ გვინდობიან. ვინ იცის ვინ ვის შეეჩივნა და ვინ სად გაიდგა ფესვები. სად ვიპოვო? სადა ვლიო?

— გიცნობ ღვთისავარ, თუ მონდომე ერთიც არ დაგჩივბა უბოგნელი. ნილონის და შიშისას კი აი რის მოვასხენებ: მოდი პირობა დავდეთ და ხელწერილიც დავწეროთ.

ღვთისავარსაც ეს უნდოდა. დასდნენ და თითებზე ჩამოსთვალეს პირობები. დამწვარმა გლეხებმა უნდა სახლ-კარი აიწმინდა და ამიტომ ბატონი უფასოდ მისცემს მათ ხეტყეს.

— თანახმა ვარ. ხალხი წელში გაყვდა და სული უნდა მოითქვას. ამიტომ ბატონი სამი წლით გაატყუებს შემდეგ კულუხს და გამოსაღებს:

სასაფლაოს, გასამყელოს, საქვრავოს, საჩექმეს, საქორწილოს, პირისთავს, სანადიროს, საღორეს, საფურტყრეს, სანახიროს, სააღდგომოს და სახალწლოს.

ზაალი ჩაფიქვდა. რამდენიც ღვთისავარმა ჩამოთვალა, ბატონს იმდენი ნაოკი დააავდა შუბლზე. შოლონი იფიქრა: სჯობია წერილბანი დავუთმო და მსხვილბანი შევიწარჩუნოო და თავი ჩუქნია:

— თანახმა ვარ. ოღონდ აღდგომა დღეს თითო კომლბა თითო წითელი კვერცხი უნდა მომიტანოს, ნახევარი თითონ შეჭამოს და ნახევარი მე მომართვას.

ცალთვალამ ცალი თვალთ ჩაიფიქრა. ეს აღათი აღრევაც ყოფილა. ბატონი რომ ზაალის ყმას ზოგ რამეს აპატებდა, მაგრამ მაკვიროდ სულ მკირე რამის მიართმევდა იმის ნიშნად, რომ მისი ხარკი სამოდამოდი არ იშლობოდა. ათამედ მას საწყალ გლეხს. ბატონის წყალობა მხოლოდ დროებით ეძლეოდა.

— თანახმა გასლავარ. — მიუფო ღვთისავარმა და მსხვილომანზე გადავიდა. ეხლა კი ბატონმა და ყმამაც აუწიეს კილოსაც და მალასაც. ორიოერი ბეგარას და ლალას მოიპოინენ და ერთმანეთს აათბა ედგებოდნენ, რათა ამომობა შეჩჩენოდათ.

— სად შიმშილიან. ვეუო! დაილოებები! ვერ გაუძლიბ! — ანხლობდა ბატონი.

— დაიკილო. მოითმინო და გააძლიბ. — დინჯად და მტკიარი უჩჩივდა მიიროზე.

— ვერ მოვგარდობით ოთისავარ! წაიცი, მოშმოქრი! — რამდენიმეჯერმე შეუტია ზაალმა.

ოთისავარი რამდენჯერმე მიადგა კარებს და ბატონს კარგათ ყოთობა ოსლარია.

— ვეუო, სად მიბიხარ! — აბრაონიბია ბატონი. — რა კარგია ვინმე ყოთობხარ! მოდი ირთხელ კიდეც ვცადოთ, იქნება მოვრიდოთ.

ბატონი რომ თითო აღლს ყოთობდა, ცალთვალამ თითო მოჯასაც შირ იმიტიბდა. ბოლოს ყმამ მარა მოდრიკა ბატონი, ხილ-ხი თარხია და მოწონიით დამოწურა. დიხხანს სწორინ ჩაოწორილს და დიხხანს აწამიბინენ ერთმანეთსა და მალაოოსაც, ოთისავარს, ცალი თვლი სტარბინობში ჰქონია ჩარბობილი და ბატონს წამდაუწუმ აწყვიტინინია:

— არა, შინი ვინესა მო ივარი არ შიიძლიბო... წაშალი... გათათი... ეგ არ გიეთბო... ხიოს ვერ მოივარ.

— ვეუო, ამიჭი მიჭი აღარ შიმშილიან! სოლი წო ამომართი! — ჰიინსოთა და ჰიოთა ზაალი. — წო გათიო! სო მიბიხარ! აჰა. ამასო შინებურთი დავწერ. გაგიწყარს ჩიმი გამჩინი!

და მართლამ ისი დაწერა რაოოოოო ყმამ თარხანა. ბატონმა მარაარ გადასწირა ბეჰილი დაჰქრა, ხელი მოაწერა და ამოიხვენება:

— თოჰ, გაიწყარს ჩიმი გამჩინი, როგორც შინ დამარჯე! კაცი კი არა ჩინს ყოთობხარ, ჩინა!

ეხლა ოთისავარი საგზალს მიილიბს, ყველა ამაკიოდ ალიხს თაოვლის, ზაალს დაობრონიბს და ამ პირობაზე ყველა თავ-კაცსაც მოაწირინიბს ხელს.

— ღმერთმა მშვილობა მოგვცოს, ბატონო.

— ღმერთმა ხელი მოვიმართოს, ღვთისავარ. შენი იმედით ვარ და ვინძლო არ მომატყუო.

და როცა მდღროზემ კარი გაიხურა. ბატონმა სახე მოიბურა, ხლები გასასვსება და ბრახით წამოიძახა:

— დასწყევლოს ღმერთმა! თუ ეს პირობა მართლა შეგსაწულებ, სულ გავჩანადებნი. სად გავთინლა ასეთი აამბავი, ვეუო! ღვთისავარმა კი ახალდაბისაკენ გაუტია იმავე დღეს.

რავდენ გვეტამე

ჭიკაკოკონა

(რ მ ა ნ ი)

გამოვიდა და იყიდება
გამოცემა სახელგამის

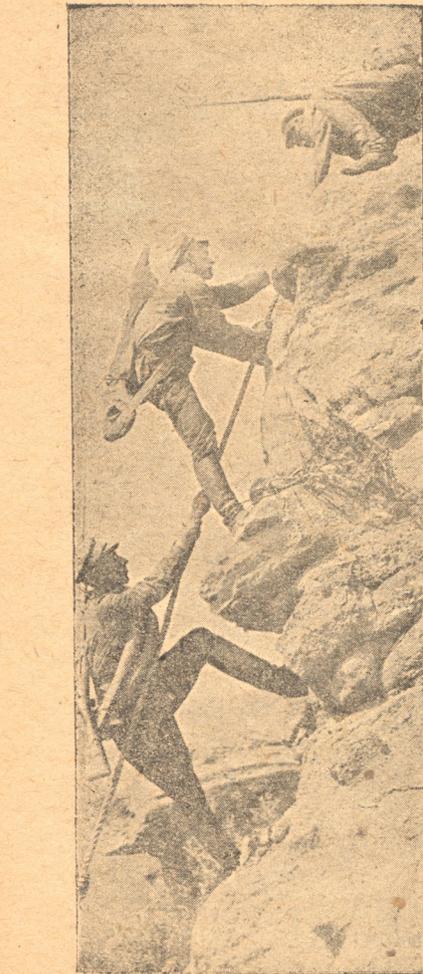
ლოკავის გებრძოლ ლიტერატურისათვის

რამდენადაც იზრდება ომის საშემორობა სოციალიზმის მშენებელ ჩვენი ქვეყნის მიმართ, იმდენათ ძლიერია მასების ინტერესი წითელ არმიისა და ფლოტისადმი.

ამავე მიზეზით აიხსნება უსათუოდ ის მოვლენა, რომელსაც ადგილი აქვს ამჟამად საბჭოთა ლიტერატურულ სინამდვილეში წითელ არმიისა და ფლოტის ლიტერატურული გაერთიანების (ლოკავის) წარმოშობისა და განვითარების სახით.

ლოკავის მოძრაობა წითელ არმიისადმი უდიდესი მზრუნველობისა და ჩვენი ქვეყნის სოციალისტური მშენებლობის თავდაცვითი უნარის განმტკიცებისათვის ბრძოლის აქტიური გამოხატულებაა.

ლოკავის დანიშნულება მხატვრულ სიტყვის საშუალებით ბრძოლა მომავალი იმპერიალისტური ომის საშინაღისადმი, ომის ნამდვილი კლასიური ბუნების გამოყოფა ნებისათვის, წითელი არმიისა და ფლოტის მნიშვნელობის, ჩინიზაციისა.

მანევრებზე. — წითელარმიელები აღიან კლდეზე

ამიტომ ბუნებრივად შეუძლებელი იყო ლოკავის რიგებში არ ჩამდგარიყენ საბჭოთა ლიტერატურის საუკეთესო მებრძოლი — პროლეტარული და თანამგზავრული მწერლები. საბჭოთა ლიტერატურის ლოკავისა ცხად ჩვენი ქვეყნის დაცვისა და კლასიური სიღბისთვის მანევრებელი მოვლენაა.

იმპერიალისტური სახელმწიფოები ათასგვარი ბურჟუაზიულ ყურნალობისათვისა და მწერლების საშუალებით ჩვენ ქვეყანასთან ომისათვის ამზადებენ „საზოგადოებრივ აზრს“.

ბურჟუაზია მხატვრული ლიტერატურის საშუალებითაც ანთხებს საბჭოთა კავშირისადმი შხამსა და გესოს. აგრავილებს ათასგვარ პროვოკაციას, ეწევა მასების მოტყუილებას, ომზე პატრიოტულ ლაყბობას, წარსულ იმპერიალისტური ომის გამართლებას, ომის აპოლოგიას. ასეთ ლიტერატურ-

რის რიგს ეკუთვნის პაციფისტური ილიუზიებისა და უილაჯობის ისეთი მოვლენა, რომელსაც რემანიკიზმი ეწოდება, რემანიკიზმი წარსული იმპერიალისტური ომით სპეკულიაციისა და ფარისევლების ლიტერატურაა.

ბურჟუაზია ტაშს უკრავს რემანიკისტულ ლიტერატურას, რომელიც ამართლებს მის ყაჩაღურ ზრახვებს. რემანიკისტული ლიტერატურის გარდა, როგორც ცნობილია, დასავლეთ ევროპის ლიტერატურაში, იზრდება და ძლიერდება ანტირემანიკისტული ლიტერატურა, რომელიც კლასიურად ამჟღავნებს ომის ველურ სახეს, ნიღაბს ხდის ბურჟუაზიის მტაცებლობას.

ლოკავი ანტიიმპერიალისტური მსოფლიო ლიტერატურის ერთ-ერთი მებრძოლი ფრთაა.

ომის საწინააღმდეგო და მისი მამხილებელი ის უამრავი ნიმუშები, რომელნიც ომის მონაწილე მწერლებისა და ჯარისკაცების მიერ იწერება — საუკეთესო საშუალებაა მუშათა კლასის ხელში ბურჟუაზიის წინააღმდეგ. ბურჟუაზია ასეთ ლიტერატურას „ბაყაყების „თვალსაზრისის“ ლიტერატურას უწოდებს, მაგრამ რამდენადაც ომის ქაობში ბაყაყებით თხრობებში ჩამოყვდიულ მესანგრე ჯარისკაცთა ხმა და ხიშტები არა მცირე მნიშვნელობის ძალა იყო ოქტომბრის რევოლუციისათვის, იმდენათ ასეთი ლიტერატურის ზრდა და განვითარება მასების რევოლუციონური მომზადების საქმეში უდიდეს ძალას წარმოადგენს.

მანევრებზე. — მტრის მწვერავებზე

არც ისე დიდი ხანია მას შემდეგ, რაც ჩანკაიშის ჯალათებმა თავი წაკვეთეს ჩინეთის რევოლუციონარულ მებრძოლი ხალხის რევოლუციონურ მწერლებს. ასეთივე საშუალებით ებრძვის ბურჟუაზია სხიდასხვი ქვეყნებში რევოლუციონურ მწერლებს, რომლებიც საბჭოთა კავშირის დასაცავად ხმას იმადლიერენ. ამიტომ სანამ არსებობს საბჭოთა კავშირის ირგვლივ მტრული და ვაბოროტებელი კაპიტალისტური ქვეყნები, მსოფლიო ლიტერატურაში არ შეწყდება რევოლუციონური ხმა საბჭოთა კავშირის დასაცავად.

საბჭოთა კავშირი მსოფლიო პროლეტარიატის დამკვირვებელი ბრიგადაა. კაცობრიობის ახალი ისტორიის უდიდესი რევოლუციონური ჩირაღდანი. ახალი ცხოვრების — სოციალიზმის მშენებელი ქვეყანა, ამიტომ ის ვინც გმირულად აშენებს ამ ქვეყანას, პირველ რიგში დგება ლიტერატურაშიც. ამითაა გამოწერილი პროლეტარული ლიტერატურაში. გმირული ინტელიგენციის მატარებელი ხოთწლიის გმირების ჩინების. ლოზუნგი, „მადრიასტროსი“ ლიტერატურის მოკლეა. და სხვ. მაგრამ ის ვინც ამ გმირული მშენებლობისა და წინსვლის უთიღის დამცველ დარჯაად სდგას არ შეიძლება დაგწყებული იქნას. ასეთია სწორედ ჩვენი სახელგანთი წითელი არმია და ფლოტა.

წითელი არმია ღირსია უდიდესი ყურადღებისა. წითელი არმია და ჩვენი ქვეყანა თავდაცვის საკითხები უნდა განდგნენ სოციალისტური და საბჭოთა ლიტერატურის კარდინალური ამოცანა, ის უნდა განდგნენ ჩვენი მხატვრული ლიტერატურის და მწერალთა შემოქმედებითი გასამხედროების ერთ-ერთ საბრძოლო ამოცანათ.

ლოკავი მწერალთა შემოქმედებითი გასამხედროების საშუალებაა. ის ფაქტი, რომ ლოკავისა ცხად არ დარჩენილა და არ რჩება ჩვენი ქვეყნის არც ერთი კუთხე, იმას ამტკიცებს, რომ ჩვენი ქვეყნის აქტიურად მომქმედი ლიტერატურა არ სდგას მუშათა კლასის, კლასიური ბრძოლებისა და საბრძოლო ამოცანების გარეშე. ამ ამოცანათა შორის ჩვენი ლიტერატურის საბრძოლო დანიშნულებაა წითელი არმიის, ქვეყნის თავდაცვის, ომის საკითხების გამოქვეყნება.

ის, რაც ლოკავის სახით გაკეთებულია საქართველოში, არაა სრულიად დამაკმაყოფილებელი. არ კმარა მარტო ის, რომ ჩამოყალიბდა წითელი არმიისა და ფლოტის ლიტერატურული გაერთიანება. ან რაოდენიმე მწერალმა თავი დამკვირვებლად გამოაცხადა. საჭიროა მწერლებმა მეტი ყურადღება მიუქციონ სამხედრო თემებს, შემოქმედებით გასამხედროებას, წითელი არმიისა და ფლოტის მნიშვნელობის წარმოწევას და აღზარდონ კონკრეტული მხატვრული ნაწარმოებების მოცემას. წითელ არმიასთან მჭიდრო კავშირის დაქვერას, მათი მუშაობის

და ცხოვრების ნამდვილ შესწავლას. სამოქალაქო ომში მონაწილე პარტიზანებისა და წითელგვარდიელების ლიტერატურაში გამოწვივას და სამოქალაქო ომის ისტორიაზე მუშაობას.

ის იხრა თხიზოლი გაიღობა და სწორად ერკვევა იმ უდიდეს მოვლენებში, რომელთაც ადგილი აქვს ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის მშენების სახით, ერთ წოთსაც ვერ დაუშვებს დაივიწყოს ჩვენი ქვეყნის თავდაცვითი ამოცანა, წითელი არმიისა და ფლოტის მნიშვნელობა, მისი მუშაობა და ბრძოლა. ამიტომ ვირვ ერთი პროლეტარული და მოკავშირე მწერალი ვერ აუვლის გვერდს, თუ ის თავის სიმბოლოზე სდგას, წითელი არმიისა და ჩვენი ქვეყნის თავდაცვის საკითხებს. ეს აქტიურად მომხმედი ყოველი მწერლის აუცილებელი ვალდებულებაა.

ამ სახით ვერ კიდევ მცირე მიღწევები გვაქვს, ვერ კიდევ არაა საკმაოდ განვითარებული ლიტერატურა წითელი არმიის თემებში, მაგრამ უსათუოდ მოწინდობისა და ამ შეგანების მართლებელია თონიაც ისეთი ფაქტობი, როგორცაა გ. ტაბიძის რევოლუციონური, სახმადირო ლექსები; „რევოლუციონური საქართველო“. ყველა წითელ არმიელი იღებს როგორც „ლომა“ და სხვა.

„რაკი მტერი არ ისვენებს ჩვენი სისხლის მდომი, ყველა წითელ არმიელი იღვწის როგორც ლომი.“

ჩვენი დროშა ნიშანია არა რბევა ომის მშვიდობიან მშენებლობის, მშვიდობიან შრომის

უსათუოდ დადებითად უნდა ჩაითვალოს პროლეტარული მშრომლის გ. კაქხიძის მუშაობა, მისი მთელი რიგი სამხედრო ლექსები: „სადამირ ტილოს კარავში“, „ზანაკად გასულ არმიელთან“, „წითელი ყაზარმა“ და სხვ. წითელი არმიისადმი სიყვარულისა და კლასიური შეგნების მაჩვენებელია.

ასევე შეიძლება ითქვას ირ. აბაშიძის ლექსებზე („სამი ლექსი თიბერვალზე“ „დაეფულება ტახნიკას“ და სხ.). თუ როგორ აქვს შეგნებული პოეტს ტახნიკის დაუფლების საკითხი, ამისი მაჩვენებელია შემდეგი სტრიქონებიც:

ეს ვალად გახდა მხედარო შენზე და დაყოვნების არც გაქვს უფლება იზრქოლე შესძელ, იზრქოლე შესძელ ტეჩნიკის ციხის დასაკუთრება. რომ ჩვენმა ტანკმა, ჩვენმა რიკარდომ ფრონტიდან ფრონტზე ყუმბარა გასცეს აწიოს ლულა, შემოიბაროს საიერემოდ მტაცებელ კლასზე.

სამწუხარაა უსათუოდ რომ პროლეტარული პოეტების შემოქმედებაში მცირე ადგილი ეთმობა სამხედრო თემებს. პროლეტარულ პოეზიაში თავდაცვისა და წითელი არმიის საკითხები ერთ-ერთი მებრძოლ საკითხად უნდა გადაიქცეს.

ქვეყანა უნდა იცნობდეს სოციალისტური მშენებლობის სადარაჯოზე მძირულად მდგომ წითელ არმიასა და ფლოტს, ქვეყანა უნდა იცნობდეს წითელი არმიისა და ფლოტის გმირებს. ვინ უნდა შეასრულოს მერე ეს ამოცანა თუ არა პროლეტარულ პოეტებმა, ილოკაფის მწერლებმა. ის კი რაც გაკეთებულია ამ ხაზით, არაა საკმარისი, საჭიროა მტეი ყურადღების მიზაივა ამ საქმისადმი. საჭიროა წითელი არმიის რიგებიდან, წითელი არმიელი მწერლობის წამოწევა. ჩვენ გვაქვს ამისი საწყისებიც. ერთ საუკეთესო პოემად უნდა ჩაითვალოს მაგალითად გ. დარასელის „ბუდიონელის ლურჯა“. ამ პოემაში ეს ლოკაფელი მწერალი

იძლევა ბუდიონელი ცხენის სამოქალაქო ომებში ბრძოლების რომანტიკას.

წითელ არმიაში არა ერთი და ორი უნარიანი და ნიჭიერი პოეტებია; საჭიროა მათი აღზარდა და ლიტერატურის ასპარეზზე გამოყვანა. გარდევას ადგილი აქვს სამხედრო თემატიკის ხაზით. არა თუ მარტო პოეზიის ფრონტზე, არამედ ბელეტრისტიკაშიაც, მაშინ, როცა პოეზიაზე არა ნაკლებ შესაძლებლობას მწერლობის ეს დარგიც იძლევა. წითელი არმია ამ სფეროშიც უკიდის თავის ავტორებს. ჯერჯერობით კი აღსანიშნავია მხოლოდ ს. ერთაწმინდელის რამდენიმე მოთხრობა. („ჩაჩულა“ „შეგებული“ და სხვ.)

ამ დღეებში გამოვიდა მთავარ ხელოვნების ყურნალი „პროლეტარული ხელოვნებისათვის“ (№ 1). იქ მრავალ უნიჭო დრამატურგებზეა ლაპარაკი და არსად ერთი სიტყვაც არაა ნათქვამი ქართული წითელი არმიის თეატრის მუშაობის შესახებ და, რაც მთავარია, ისეთ ორიგინალურ პიესის შესახებ. როგორცია პრ. უდენტის „სამი ეპოქა“. ეს მეტად შესანიშნავი პიესა სამხედრო პიესის მიერაა დაწერილი. პიესა ღირსია ჩვენს აკადემიურ თეატრებშიაც იდგმებოდეს, რაც უფრო დიდ სარგებლობას მოუტანს ჩვენს ქვეყანას ვიდრე „თეთნული“, ან და „არსენას ლექსი“.

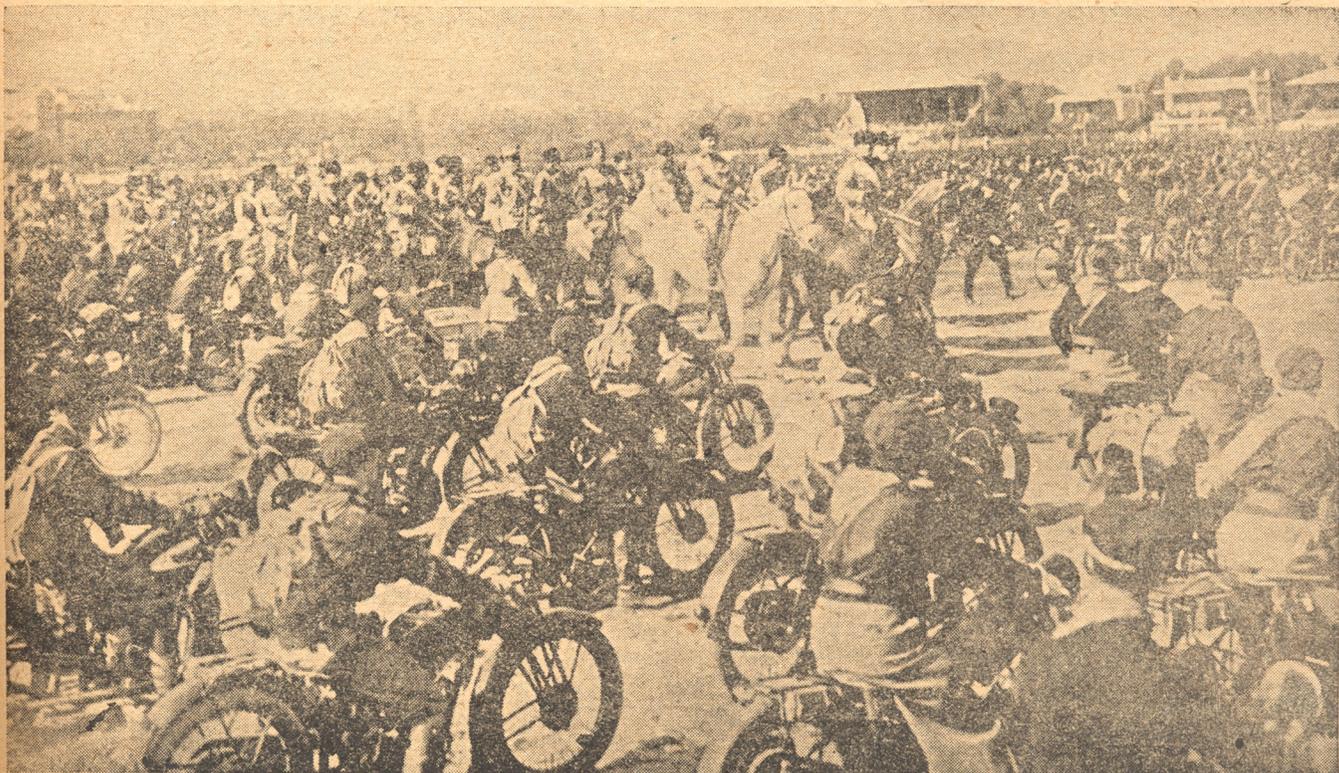
ერთ მნიშვნელოვან ადგილს დაიჭერს უსათუოდ ამ ლიტერატურაში ნარკვევები წითელ არმიაზე, მათ მუშაობაზე და სხვ. ჯერჯერობით ამ მხრივ არაფერია გაკეთებული, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ დ. შენგელაიას ნარკვევს „რამდენიმე დღე მანევრებზე“. აკაკი ჭყონიას წიგნაკს „წერილები ფრონტიდან“ და სხვ. ყველაფერი ის, რაც ჩვენ აქ აღვნიშნეთ, როგორც ლოკაფის ლიტერატურის ნიმუშები, მცირე შედარებით იმ მოთხოვნილებასთან, რომელსაც აყენებს მწერლობის წინაშე ჩვენი ქვეყნის თავდაცვის ამოცანა, წითელი არმიისა და ფლოტის მუშაობა და მნიშვნელობა.

ალ. სულავა

წითელი არმიისა

პიტლერის ორპული

ასალგაზრდა ფაჩისტების ალღუმი როგორი მუსოლინის თანადგურებით

ნ ი თ ე ლ ი ფ რ ო ნ ჯ ი

ლუი არაგონი — არის გამორჩენილი ფრანგი მწერალი. არაგონი ითვლებოდა საფრანგეთის მეპარცენე მწერლებს შორის ერთ ბელადათ. უკანასკნელ ხანებში ლუი არაგონში მოხდა საგრძნობი გარდატეხა და თანდათან უახლოვდება პროლეტარულ მწერლობას. ამჟამად ლუი არაგონი ითვლება საერთაშორისო რევოლუციონურ მწერლობის გაერთიანების წევრათ. ეს პატარა პოემა „წითელი ფრონტი“, რომლის თარგმანსაც ებეჭდათ ჩვენ ჟურნალში საკმაოდ ახასიათებს ლუი არაგონის შემოქმედების უკანასკნელ ხანას.

1.

—ასიამოვნეთ, ცოტა ჩემ ძაღლსაც დაუხსით მასაც შამპანური!

Bien, Madame:
ჩვენ ვზივართ მაქსიმთან ათას ცხრაასის წელია ოცდაათი. ბოთლები ნოხებზეა დალაგებული, რომ არ შეწყუხდეს მათი არისტოკრატიული საჯდომი. ნოხები, ნოხები, ყველგან ნოხები, რომ არ ისმოდეს „კაცო“—ს ფეხის ბაკუნი. ხასმელებს სვამენ ლეროებოდან, ზედმეტი გაფრთხილების და თავაზიანობის პერანოვიდან ამოღებულია ეს ღერი. სიგარას იფარავს მუნდშტუკი, შენელებულია მოტარის სრიალი, მებარგოსა და ფოსტალიონისთვის უკანა კარია შემოსავალი. პაკეტებს გარს არტყამს ქაღალდის ნისლი— და ამ ნისლს კიდევ გარეთ კანი აქვს. ვინ ზოგავს ქაღალდს? ფუფასოა, ყვოლასთვის მუქთი. ღეროც უფასოა და ქაღალდის ნისლიც. შამპანურიც თითქმის მუქთია, ან და რაღაც გროში თუ ღირს. საფერფლეც რეკლამაა—სურათის ჩარჩოც, რეკლამაა ფრმების გამმა. რეკლამაა ხანათოს ალი. რეკლამაა ბოა ქალებზე. და თვითონ ეს ქალებთანაც რეკლამა არი. კბილის საწმენდი—რეკლამაა, რეკლამაა ქარი, მარაო. თუ დაიჯერებთ სანტიმიც არ ღირს. და ამ „არც სანტიმისთვის“ ცოცხალი ხალხი თქვენ მოგართმევს ჭირშიების პროსპექტს: —წაიდეთ, მუქთია!.. პროსპექტიც მუქთია და სტილი რომელიც გაწვდის. ესეც უფასოა კარის ოასორისთვის ნო შიწყუნდებით, ამისთვის არი „ბლოუნდი“. და თავის თავზე იღობს ამ შრომას. ყველაფერს ადივს სინაზის იერს: თვით კიბრებსაც უსარმასარ მალაზიებში თავდავსწყებთ ზომით რომ მივლენ. და დღე ფიტრასზე ოფრო რბილია, აღამიანი ნისლზე მჩატია სინათლე—ბამბაზია გაპენტილი. ბაზრობის არ ისმის ხრიალი ყველაფერი თავის რაგზეა. —(გრირავი ძაღლსთვის)“ ან, ჩემო კარგო, ჯერ იმის ჭირი არ დამართა. აი საათობი, პატარა საათები, ისმის ჩხარონი და ტიკ-ტაკი. რამდენ პატარაძაღლს თქვენზე ფიქრათ ძილი გაართმავა? აი საფარძელი მიფე მზე ლუის შეიძლება იყდოთ ერთი წლის შეღავათით სასაოლაოზოიარც ამ წეთის ჩვეყნის გულადი მამაკარები ისე არიან გაჭიმული რომელიც სხვათაგანზე

მარშარილოს ძეგლები. ნიშები—თითქო ბუხარია. რა ღირს წელს ქრისანტემა? აუარებელი ფული იხარჯება მიცვალებულთა ყვავილებზე. გამორჩენილ მოცეკვავე ქალზე და ხანდახან იღველებზედაც. ქველმოქმედ ქალთა შავი კაბები ზგვიან კობეებს. წარმოიდგინეთ გრაფინია კანონიერ მოწყალების საზღვარს გადაცდა!.. სულ ერთია ამ ხალხისგან აბა მადლობას ვინ ეღირსება? მაგალითს ითხოვთ? — ბოლშევიკები!.. და რუსეთი უბედური და საწყალი. —თუ რესეს, ან მათი თქმით სს.რ. —ეს-ეს? რა არის ეს ეს-ეს? ესესერია, ჩემო კარგო. წარმოიდგინეთ ესესერია. გინახავს წითელდროშობა ჩრდილოეთში? —მე ვნახე ბერგი და პარი-პლიაუ მაგრამ არ მინახავს წითელი პლიაუ-ესესერ —ესესერ, ესესერ, ესესერ!..

როდესაც ხალხი მოდრიდა გარეუბნებით რესპუბლიკის მოედანზე აჯანყებისთვის. როცა მუშტივით იყო მოღერილი დემონსტრაციების შავი ნიღვარი. ვიტრინების თვალები ფარდებს უშვებდენ რომ არ დაბრმავებულიყვნენ მომავალი კოლონათა ელვისაგან. მე მახსოვს ცხრაას ექვსის მასიო როცა შიშისაგან დაიუნება ოქროს სალონები.

მშობლები მყოლებში ბავშვებს არ უშვებდენ, ამ გარეუბანში სადაც ძლივს ამოდიოდა შორეულ რისხვებს გრივალის ტალღა მე მახსოვს თარირის დემონსტრაცია. როცა ესპანეთის საულჩოს შავი მელანის ბოთლი ესროლეს და მიადანეს შავი ყვავილი. პარიზო! გახსოვს ეს კვირებო? გახსოვს შორესულ დამარხვის პროცესია? საკოს და ვანცევის ბრბოთა ნიღვარი? პარიზო, შენი ქუჩა ბანდები ყველა ნესტოებით ათრთოლებულა. შენი ჭეიბი ათრთქებისთვის მზად არიანი შენი სეიბი ბაროკლებათ დაწოლას ელიანი მათ შიარხივ დიდი ბჭეები —ბელვილი!

—ო, ბელოვლ და შენც სან-დენო! სათაიც წითელითა ტუცეობაში სძინავთ მეფეებს. —აბა! —იგრო, ყაველ, მალაკოვ! —მოოხმეთ ყველას აქ თავის ბარგით ქაოტბო, ჩყინი უბნებისა! ბავშობო, ჩვენთვის ამბის მომტანო! კაცებო, (ჯრო კიდიო შრომით დაღლილს თვლებში, რომ გიბრწყინავთ). —ბარალს გინახავთ მალაზიებში, ავტო—ბოროტუას სახლის წინა სდვას; და როაოროკ ღორწყამის ისე მოვლუნავთ ჩვენ თარინის სეიტებს. სკამბი. კიოსკიბი. სეიბი—ცეკვედენ მოვსებთ ფარაოჩიბი! დავსოცოთ აკანებო! და ასე აღმოსავლეთისკენ აღმოსავლეთისკენ სადაც სძინავთ ბურჟუას ბავშვებს. და შორეულ წარსლის როსკოშებს!

წინ მაგდალინელის ტაძრისკენ პროლეტარიატო! შენი რისხვა დაშლის ელიზეს. წინ გადაღობე ასფალტის ველი იქნება დღე და ავაფეთქებთ ტრიუმფის არკას. ესოდე შენი ძალა პროლეტარიატო! იცან შენი ძალა და მიეც ვასაქანი! ის უცდის, როცა დღე დადგება უუურეთ მკვეთრათ. ისმინეთ გრგვინვა, რომელიც მოდის ხალხის გატენილ ციხეებიდან. ის უცდის, როცა მისი დღე მოგვა; მისი საათი, მისი წამი და მისი წუთი, როცა სასიკვდილო იქნება დაკვრა!.. და ისე სწორათ დაარტყამს ტყვია, რომ ყველა სოციალ-ფაშისტ-დოქტორები მსხვერპლთა გვამებზე დაუყუდებულნი რამდენიც უნდა სძებნონ იარა რამდენიც უნდა სინჯონ გული— ვერ მონახავენ მოსარჩენ წამალს და ხელები აჯანყებულთა პირით კედლსკენ დააყენებენ. ცეცხლი ღმერთ ბლიუმს, ცეცხლი ფროსარს, ბონკურს და დეას, ცეცხლი სოციალ-დემოკრატიის მეცნიერ ტურტებს. ცეცხლი და ცეცხლი!.. —მე ვხედავ სიკვდილის გარეშას, სიკვდილი აცხრება გარშეროს, და მე გეძახით—ცეცხლი მაგარი, რომელიც იცის კომუნისტებს პარტიამ, საფრანგეთის კომუნისტურმა პარტიამ ხელი გეღოთ ჩახმახებზე რომ მე კი არ გაძახდეთ —ცეცხლი! —არამედ ღმერთი. ღმერთი, რომელმაც ცოცდა, აჯანყების საათის ამორჩევა... კლორვიოდან ისმის ხმა, რომილსაც ვერავინ ვერ გააჩუმებს, მახსოვს ხმის გაწევა, კედლის სიმღერა... რევოლუციონური სიმართლე მოდის საოაშქროთ. სალაში მარტინი, შავი ზღვის მემამბოხეს, ეს კიდევ იქნება თავისუფალი. არ შიძიობა ბრბოლის სიმბოლოს ციხეში ჩახრჩობა. არ შეიძლება არასდროს. აბა დაცხეთ! თვითონ ეს ხმაც იმის დაღადებს, რომ ხალხს ბურთის პარში ვერავინ ჩაჩრის. არ შეიძლება ხალხის დამშვიდება ჯალათის მროდე დანით. ყვითელი ძმებო. თქვენთვის არის ეს ჩვენი ფიცი თქვენი სოციალბოს ყიოოა წვეთისთვის ჩვენ ვუბასუხებთ მარქსიზმს სისხლით. გესმოდეთ მოთქმა სირიელების, რომელთაც სჯიან მესამე რესპუბლიკის ავიატორთა ყუმბარებით. გესმოდეთ ძახილი მაროკოში დახოცილთა რომელთა არც სქესი, არც ასაკი არ არი ნაჩვენები. კილოების სრქენით. ვინც ელიან სამაგიეროს გადასახოცილთ ეხლა მღერია ამ სომღერას, რომელიც აქ სტვიცნს. ეს სიმღერა—ეს ეს. სე-რე—გულს დაღავს ეს-ეს. სე-რე—აეროს ქროლვა ეს-ეს სე-რე—და ცაში სიმოწე.

ეს-ეს-სტრევა ეპოქის სუბსტრუქტი-
უქტომბრის ბრწყინვალეობა.
მოვა დრო და ყველგან იქნება
ეს-ეს-ეს-რე...
საბჭოთა რესპუბლიკების
სოციალისტური კავშირი.

3.

იფუნებიან გიპსის სტატუტები
ძველებური სახლების დაბჭობა ყვავილებ-
ში.

უქანასკნელი ხელსახოცები
უქანასკნელი განჯონები
კიდევ ანიშნებენ უცნაურ
სიცოცხლეს მუქთახორებოსას
ბურჟუაზიის ტიის
გაწყვეტილი წელი
სცდილობს გამართლებას.
ეს არის კონველსია
კლასო აგონია.
საგვარეულო ტრადიციები
იქცევენ ნამსხვრევებათ,
ფენი დაჭირეთ
გაღვივებულ გველს.
სახლი დანაშრით—დეე ჩაის კოვზები
ბაღინჯოლა და ძველმანებს თან გადაყვენ.
ის, რა ტკბილია, რა ტკბილია
ოხრა და მოთქმა,
რომელიც მოცოცავს ნანგრევებთან.
ჩემ დავესწარი ამ ქვეყნის დაწვას,
რომელსაც გაუფიდა თავისი ყავლი.
ვარ ბედნიერი, ვტკბები უზომოთ
როდესაც ვუმზერ ბურჟუაზიის
ემაფოტზე ასვლას,
ნეტა თუ ყოფილა სადმე ნადირობა
ამაზე მომხიბლავი,
ვიდრე ნადირობა იმ ჭიებზე,
რომელიც იმალებოდნენ ყველა
ქალაქებს ყველა კედლებში?
მე ვუმღერი სასტიკ უფლებას,
როდესაც ბურჟუაზიას
სჩაგრავს პროლეტარიატი.
მე ვუმღერი ბურჟუაზიის ლიკვიდაციას,
რელიუფლებას, რომელიც სპობს
ბურჟუაზიას—
ეს არის ყველაზე მომხიბლავი
ძველი მოედანზე—
ყველაზე უფრო წვილი და საოცარი
არკა, რომელიც ედარება წვიმის პრიზმას
სიცი კი არაფერია
იმ ქაოტურ გასაცარი ნანგრევებთან,
რომელსაც დინამიტი აუგებს ეკლესიას,
—ერთი სცადეთ, რა დიდებულთა!
ახე თხრიან ნიჩბით ძველ მოთმინებას,
თხრილები—სიმღერა ახალი გზების,
ხალხი და კედლები ძველ ეპოქათა
ელვის ისრებით დაცხრილულია
სროლის ხმა აძლევს პეიზაჟს
ისეთ სიხარულს,
რაც ჩვენ წინათ აღარ გვიჩანავს.
—ასე ხვრეტენ ბატონ მავნებლებს,
—სიკვდილი ყველას ვინც ოქტომბრის
გამარჯვების წინააღმდეგ იბრძვის.
სიკვდილი ხუთწლედის მავნებლებს!
თქვენ ახალგაზრდა კომუნისტებო
გაგავეთ, რაც დარჩა ძველი ნაგაფი,
ჩელიგის ყველა ობობა.
დიდ მშენებლობის, მოხალისენო!
უფ დინდობთ ძველ ქვეყანას,
თავი გაუჩქრქვეთ ცოფიან ძაღლს.
აუჯანყდით მოხუც პაპებს,
შორს თქვენგან დაშე, შავი ჭირი
ძველი ოჯახი.
თქვენ ხელში აგყავთ ჩვილი ბავში
გერ აქამდე უნახავი ყრმა.
გერ კიდევ ენა არ ამოუდგამს,
მაგრამ მან იცის მაინც სომღერა
ახალი ქვეყნის და ცხოვრებისა,
ხელიდან ხსლტება და გაიქცევა
იციინის კიდევ
ვარსკვლავი ფამილიარულათ
მიწას ეცემა.
ვარსკვლავნი დაწვით შენ ჩემობა,
რაც დარჩენილა იმისგან ღეში.
ცემენტის ყვავილები, ქვის მინაქრები,
ფოლადის პალმის ფურცელი

ვის გახსრებობდა ახეთი ვაწაფხულში
გოგანთური გამოჩნდებ ყველიანი:
—ეს არის—ბაგები, სამწოეულოებო
შნ ათასს კაცის სადილიათვის.
სახლები, სახლები—ოგორც მზის უმწირა,
კლუები—აბოვიდენ იომაჯასავით.
გზეტი იქსოვება, როგორც ყელსახვევი
და ვანებო, ოთახებს აწყდება გახთიადი.
ხარობენ მერცხალით გამოცხადდა—
სოციალისტური მისის.
ველებზე შეიქნა სასტიკი ბრძოლა
ქიააქველების და მგლებისა.
ტყვიან მფრქვეველით ვერ შეხვალ ომში
ძველ დაძაყეთულ რუტინის წიააღმდეგ.
მაგობა ხორაალის
ოთხმოცდაათი პროცენტი
კარმეურითა მარქსისტულ
ყახიდათ მოდის.
ახალი გოლიათები დეკავენ თავთავებს,
ველებს მოდებია ყაყაო—დროშებო.
სიტყვა „უმუშევარი“ აქ წამლილია
იბოივის ჩაქუჩი—ბრძოლებს ნამგალი.
ეს ჩაქუჩი და ეს ნამგალი
ეს-ეს-ესერია.
ურიაშულით ივებდა შაერი
ესესესერის.
მჭრელით თვლი ესესერეს
რევოლიუციის.
ეს არის კულაკის განდგურება
ეს-ეს-ესერე
ხვეროთა მუსიკის უნაწესი ხმა
ესე-ესე-ესერე.
ხორბალი, ფოლადი
ესე, ესე-ესე-რე,
გადაჯდამია
ჩაქუჩი ნამგალს:
ეს-ეს, ესე-რში.
საბჭოთა სოციალისტური
რესპუბლიკების კავშირი.
იმათთვის, ვინც ახას არ ჩასთვლის „პოე-
ზიათ“

—ვინცა გლოვობენ პალმის საბონსა
და მთოლვარე წამბანებს
და ამარიდებენ დანისლულ შუბლებს
—იმათთვის, ვინც ყვირის:
„ძირს“—ეს მახსრობაა!“
იმათთვის, ვისაც წარხვა
ავტორს უნდა დვრია წყლიდან
ამოიყვანოს—
იმათთვის ავტორი ამ უბრალო
სიტყვებს უმატებს:

—ინტერვენცია უნდა დაწყებულიყო
რუმინეთის გაბოსვლით, რომელიც მოიმი-
წეხებდა, მგალითად, რომელიმე საზღვა-
რზე რომელიმე კონფლიქტს: ამას მოყვე-
ბოდა პოლონეთის მიერ ფორმალურად
ომის გამოცხადება და ლიბიტროფების გა-
ბოსვლა.

ინტერვენციაში უნდა მიეღოთ მონაწი-
ლეობა ვრანგელის ჯარებს, რომელნიც
გაიარდენ რუმინეთს.

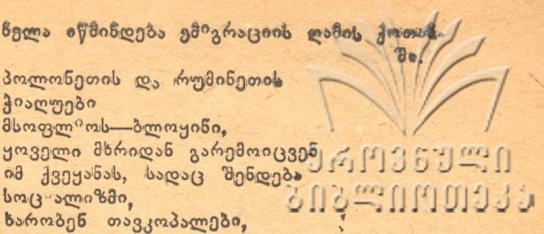
ლონდონის მთოლო ენერგეტიულ კონ-
ფერენციიდან პარიზში გავლით საბჭოთა
კავშირში დაბრუნებული რამზინი, ლარი-
ჩევი—კავშირს აბამდენ „ტორგპრომოთან“
რიაბუშინსკის საშუალებით, რომელიც ლუ-
შერის მეოხებით დაკავშირებული იყო
საფრანგეთის მთავრობასთან.

„...ხელმძღვანელი როლი ინტერვენციის
ორგანიზაციის მოწყობაში ეკუთვნის საფ-
რანგეთს, რომელიც თავის გეგმებს ინტერ-
ვენციის მოსამზადებელათ ატარებდა ინგ-
ლისის მთავრობის აქტიური მონაწილეო-
ბით.

აი თქვე ძაღლებო, შეთქმულნო ძაღლებო.
როგორც მკრთალი სპირონეტა გაუძვრება
მიკროსკოპის თვალს,
პუნკარეს უნდა გახდეს უჩინარი.
ხანჯლებზე მოცეკვავთა ჯიში,
მეფის სუტენიორები—

დიდი მთავრები—მანეკენები,
კარტის სათამაშო პრიტონებში
წაგებისთვის გამზადებულნი,
რომელნიც ოცი სანტიმისთვის
ჯაშუშობენ.

გმიგრატიის ქაობის ხიდამაღლე,
პოლონეთის და რუმინეთის
ჭიაღვრეობა—ბლოკინი,
ყოველი მხრიდან გარემოცვენ
იმ ქვეყანას, სადაც შენდება
სოციალიზმი,
ხარობენ თავკაპალები,
თავი გონათ გოთეძო
ორდენებში ჩამხსდარან
სოციალისტები და მინისტრები,
დამპალო წყალო—არ ხარ მდინარე!
დამდგარო წყალო—ჩასდგე გუბუში,
დამპალო წყალო, ვერ გადარეცხავ
დიდებულ წალოტს,
სადაც იზრდება
ახალი კაცობრიობა.
დამპალო წყალო—ვერ დაჩირქავ
მომავლის ამოსულ ჯეჯილს,
და ვერ წაბილწავ
ხუთწლედის საფეხურებს.
ახე დაილტუბით გახურებულ
დიალექტიკის ზღრუბლთან
იმ დიალექტიკის, რომელსაც
ასობთ აქვს ციხე და კოშკი.
და ასიათასობით სქედავს ჩარალს.
ეს მოდეს სამყაროს
ეს ხმა ძლიერი, რომელიც ცხადყოფს
მატერიალისტურ დიალექტიკის
დიდებას.
ის თავის ფეხზე, ათასს ფეხზე სდგას.
და სამხედრო აცვია წალა.
თავის ფეხზე, რომელიც მშვენიერა
როგორც ძალადობა.
და შორსაც იწვდის
იარაღ ასმულ ხელს
გამარჯვებულ კომუნისტებს...
დიდება მატერიალისტურ დიალექტიკას,
დიდება მის განხორციელებას —
წითელ არმიას.
დიდება
არმიას წითელს...
ვარსკვლავი იშვა ქვეყნისათვის
და ვარსკვლავი მიდის ანთებულ ხვრელში.
ბუდიონის მხედრებო!
წინ!
ბუდიონელებო,
ბრძოლისაკენ!
თქვენ ხართ პროლეტარიატის
შეიარაღებული სინდისი.
თქვენ იცით, როცა სიკვდილი
მოაკვებ
რომ ახალ ცხოვრებას
უკავავთ გზას.
ყოველი თქვენი დარტყმა
— გაფრენილი ალმასია.
ყოველი თქვენი ნაბიჯი
აღია დროშის...
ყოველი თქვენი შაშხანის ელვა
უკან ერეკება ყველა არამზადს. —
ვისაც სათავეში უდგას საფრანგეთი!
ნურაფერს დაწოგავ
ბუდიონის ჯარო!
ყოველი თქვენი სუნთქვა —
სუნთქვა არი
მსოფლიო რევოლიუციის.
ყოველი თქვენი სუნთქვა
ქვეყნისათვის მოაქვს
მარქსი და ლენინი.
თქვენ წითელი ხართ როგორც განთიადი,
თქვენ წითელი ხართ — როგორც რისხვა
თქვენ წითელი ხართ, როგორც სისხლი,
როგორც შურისგება
ბაბეფისა და ლიბკენსტისთვის.
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა
შეაერთეთ თქვენი ხმები.
მოუხმეთ ყველას
და გაკაფეთ გზა,
იმათთვის, ვინც თქვენ შაშხანებს
თავის შაშხანებს შეუერთებენ,
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა...
აი ქარიშხალი
მთოვნიერებული,
აი ვეფხვის მოქნილი ნახტომი,
ისტორიის სადავგ

ნელა იწმინდება გმიგრატიის ღამის ქოთანში.
პოლონეთის და რუმინეთის
ჭიაღვრეობა—ბლოკინი,
ყოველი მხრიდან გარემოცვენ
იმ ქვეყანას, სადაც შენდება
სოციალიზმი,
ხარობენ თავკაპალები,
თავი გონათ გოთეძო
ორდენებში ჩამხსდარან
სოციალისტები და მინისტრები,
დამპალო წყალო—არ ხარ მდინარე!
დამდგარო წყალო—ჩასდგე გუბუში,
დამპალო წყალო, ვერ გადარეცხავ
დიდებულ წალოტს,
სადაც იზრდება
ახალი კაცობრიობა.
დამპალო წყალო—ვერ დაჩირქავ
მომავლის ამოსულ ჯეჯილს,
და ვერ წაბილწავ
ხუთწლედის საფეხურებს.
ახე დაილტუბით გახურებულ
დიალექტიკის ზღრუბლთან
იმ დიალექტიკის, რომელსაც
ასობთ აქვს ციხე და კოშკი.
და ასიათასობით სქედავს ჩარალს.
ეს მოდეს სამყაროს
ეს ხმა ძლიერი, რომელიც ცხადყოფს
მატერიალისტურ დიალექტიკის
დიდებას.
ის თავის ფეხზე, ათასს ფეხზე სდგას.
და სამხედრო აცვია წალა.
თავის ფეხზე, რომელიც მშვენიერა
როგორც ძალადობა.
და შორსაც იწვდის
იარაღ ასმულ ხელს
გამარჯვებულ კომუნისტებს...
დიდება მატერიალისტურ დიალექტიკას,
დიდება მის განხორციელებას —
წითელ არმიას.
დიდება
არმიას წითელს...
ვარსკვლავი იშვა ქვეყნისათვის
და ვარსკვლავი მიდის ანთებულ ხვრელში.
ბუდიონის მხედრებო!
წინ!
ბუდიონელებო,
ბრძოლისაკენ!
თქვენ ხართ პროლეტარიატის
შეიარაღებული სინდისი.
თქვენ იცით, როცა სიკვდილი
მოაკვებ
რომ ახალ ცხოვრებას
უკავავთ გზას.
ყოველი თქვენი დარტყმა
— გაფრენილი ალმასია.
ყოველი თქვენი ნაბიჯი
აღია დროშის...
ყოველი თქვენი შაშხანის ელვა
უკან ერეკება ყველა არამზადს. —
ვისაც სათავეში უდგას საფრანგეთი!
ნურაფერს დაწოგავ
ბუდიონის ჯარო!
ყოველი თქვენი სუნთქვა —
სუნთქვა არი
მსოფლიო რევოლიუციის.
ყოველი თქვენი სუნთქვა
ქვეყნისათვის მოაქვს
მარქსი და ლენინი.
თქვენ წითელი ხართ როგორც განთიადი,
თქვენ წითელი ხართ — როგორც რისხვა
თქვენ წითელი ხართ, როგორც სისხლი,
როგორც შურისგება
ბაბეფისა და ლიბკენსტისთვის.
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა
შეაერთეთ თქვენი ხმები.
მოუხმეთ ყველას
და გაკაფეთ გზა,
იმათთვის, ვინც თქვენ შაშხანებს
თავის შაშხანებს შეუერთებენ,
პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა...
აი ქარიშხალი
მთოვნიერებული,
აი ვეფხვის მოქნილი ნახტომი,
ისტორიის სადავგ

ზ ა ქ ა რ ი ა ზ ი ზ ი ნ ა ქ ე

კომუნისტრების ხელშია,
და გაქანებულია
წითელი ექსპრესი.
ეს — ეს.
სე — რე.
UR
S. S.
ასწიეთ ხელი — შაშხანების ტყე.
არ მოხედავს უკან არავინ!

ეს — ეს.
სე — რე.
UR
S. S.
ჩამოდეგ გზიდან — სკეპტიკო ობოლიციონერო!

მანქანას არ აქვს მუხრუჭები.
დაფლეთილი ხარ ბორბლებისაგან
ქარი კი მღერის:

UR
S. S.
UR
C. C.
C. C.
C. P.
Sebout les damnés de la terre...

CC
CP
CC
CP
სათმა დაშკრა: სიკვდილი წარსულს!
СССР—С. С. Р.
მიჭირის ბორბალი — ბრწყინავს ლიანდაგი
ეს — ეს.
სე — რე.
მიჭირის მატარებელი ბედნიერ ხვალეში
СССР

ეს — ეს.
სე — რე.
მთელი გაქანებით.
ხუთწლედანი ოტის წალში

საბჭოთა კავშირში
ძირს აღამიანისაგან
აღამიანის ექსპლოატაცია,
ძირს მონობა,
ძველი ყოფნა,
იმპერიალიზმის
რის რაც იზრდება
როგორც მთებში
დიდი ყიფინი,
როცა არწივი
გაშლის მძლავრათ კლანჭს.
ეს — ეს —
სე — რე..
აღამიანის სიმღერა და სიცილია
საბჭოთა კავშირში.
მიჭირის მატარებელი
წითელ თანავარსკვლავეთს
საბჭოთა კავშირში.

ეს — ეს.
სე — რე.
სადგურია...
ახალ ერთათ.
სასწაულის მატარებელი
ეს — ეს —
სე — რე.
ოქტომბერი —
ექსპრესის
საბჭოთა კავშირი.
ოქტომბერი მთელ
მსოფლიოს
ეს — ეს
სე — რეში.

CCCP
UPSS
საბჭოთა
კავშირი...
თარგმანი ტიციან ტაბიძის.

რუსეთის ბეჭდვითი სიტყვის ისტორიაში
შენახულია ნიკოლოზ I-ის რეაქციის დროს
ასეთი ფაქტი: უნდარმთა ზეფი ორლოვი
აცილებს საზღვაოგარეთ მიმავალ თავის მე-
გობაოს და აბარებს ნას—როდესაც სიურე-
ხეფიანი ჩაივალთ, მიდით წიგანის ბეჭდვის
გაოსგოაბედლის გუტენბერგის ძეგლთან და
ჩემს ააგ'უო სეფუთობეთ მას სახეი. მთე-
ლი ბოლოტება ქვეყანაზე მოგან მომდინა-
რეობს“.

აქ უტიფრად და ჭეშმარიტად ჯალათური
ციხისშით გადმოთხეულია თავდაზნაუ-
რულ-ფეოდალურ თვისმპრობებლობის სა-
დარაჯოზე მდგომი საგაზის ზიზლი, რო-
მელსაც მოხევაებას არ აძლევს საზ-
ღვაოგარეთ, მისთვის მიუწვდომელი მხა-
რეი დადგმული ფეგლი იმ ადამიანისა,
რომელსაც პოპოლის უმანხილესი და უმ-
ტიციესი იარაღი მისცა ხელში კაცობრიო-
ბას.

თანამედროვე საერთაშორისო ბურჟუა-
ზიამაც ორლოვზე არა ნაკლებად იცის, თუ
რა საიშო იარაღთან აქვს საქმე, როდესაც
ერთი თავისი იდეოლოგიის სახით აცხადებს,
რომ კოჟუნისტური ბეჭდვითი პროპაგანდა
აკრძალული უდა იყოს იმ თავითვე და არა
მაშინ, როდესაც მითი დარაზმული მასები
მოქმედებაზე გადავლენო, რადგან მაშინ
მათ ასალგავად არ გეყოფათ უნდარ-
მებო.

და სწორედ ორლოვების განუყოფელი
და განაპირა ქვეყნებისათვის კიდევ უფრო
სუსთანინ პოლიტიკა თარეშობდა საქართვე-
ლოში მაშინ, როდესაც აღწარდა და მო-
დევკეობა დაიწყო ბეჭდვითი სიტყვის წყნა-
რმა და უჩინარმა ფანტიკოსმა ზაქარია ჭი-
ჭინაძემ.

ზატონემურ-ფეოდალურ საქართველოდან
პროლეტარიატის დიქტატურამდე, საბჭოთა
საქართველომდე—აი მისი ცხოვრების გზა.

იგი გამოვიდა კულტურულ მუშაობის
ასპარეზზე იმ დროს, როდესაც საქართვე-
ლოში არ მოიპოვებოდა არც ერთი ქართუ-
ლი წიგნის მაღაზია და მოვეწრო იმ დროს,
როდესაც საქართველოში არ მოიპოვებოდა კუ-
ლტურის მასიური დაწესებულებები და სადაც
უკაცკაცარი სახის ბეჭდვითი სიტყვის ნა-
წარმოები მილიონობით ითვლიან ტრაჟედებს.

მაგრამ ზაქარია ჭიჭინაძე ღირსია მშრომე
ლი პაუნის ყურადღებისა არა იმიტომ, რომ
იგი მხოლოდ მოწმე და დაშწრე იყო ის-
ტორიული ცხოვრების უდიდესი ცვლილე-
ბებისა, არამედ იმიტომ, რომ იგი დაუღალო
ვს. უაქტივეი და თავისებური კულტურუ-
ლი მუშაკი იყო, რომელსაც იმ თავითვე შე-
გნებული ჰქონდა აღმავალი კლასის ისტო-
რიული როლი.

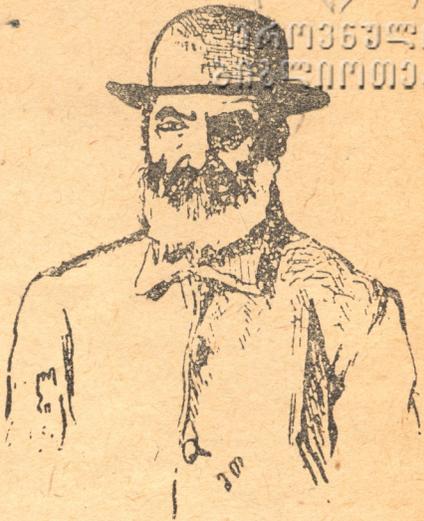
ნახევარი საუკუნის წინად (1880 წ.) იგი
სწერს წიგნს მუშათა და ხელოსანთა შესა-
ნებ, სადაც აწერილია ტფილისის 100-ზე
მეტე სახელოსნო და მათში გამეფებული
უსაზღვრო ექსპლოატაცია. მეფის ცენზუ-
რამ აკრძალა ეს წიგნი. თანამედროვე უდი-
დეს წამოწყებას—შრომის ისტორიის დაწე-
რას, რაიც განწარსულია „ფაბრიკა-ქარხნე-
ბის ისტორიის“ სახით ეს ნაშრომი უსათუოდ
გამოადგება.

პირველად საქართველოში იგი სცემს წი-
გნაკებს სენ-სიმონზე, ფურიეზე, პროულონზე,
ლუი ბლანზე.

კარლ მარქსის გარდაცვალების შესახებ
ნერკოლოვი დ. შემდეგ „კაპიტალის“ მეო-
რი ტომის გამოცემის შესახებ წერილი, რო-
გორც არ უნდა ფყოს მათი ღირებულება,
წარმოადგენს ზაქარია ჭიჭინაძის დამსახუ-
რებას.

მისი ინტერესების სფერო მეტად ფარ-
თოა. თავის პიროვნებაში იგი აერთებს ის-
ტორიულ, ეტნოგრაფიულ, მემუარულ-ბიო-
გრაფიული მასალების შემკრებას და კომენ-
ტატორის, ასოთამწყობს, წიგნის გამოცე-
მელს და გამავრცელებელს.

მას აქვს არაღვარული წიგნების და გა-
მოცემების ფარული წიგნთსაცავი, სადაც
ახალგაზრდობა ხარბად ეწავება მარქსის

„კაპიტალის“, ლასალს, დარვინს, გერცენს
„კოლოკოლს“, ბელისსის და პისაროვს.
საჭიროა იმ რატონითვე გაითვას წარ-
მოდგენა, როდესაც ყველაფერი ააას აქვს
ადგული, საჭიროა იმ დროისადეკლი პოლი-
ტიკური პირობების გათვალისწინება, რომ
გაააგები განდეს ზაქარიას განმანათლებლო-
ბის ოვეგადიუციოაული როლი.

ზაქარია სცემს ბევრ ქართულ ისტორიულ
მასალას, რომელიც ფეოდალური საზოგა-
დოების აპოლოგიას წარმოადგენს, მაგომ
ამ თვისებევეთი იგი მოქმედობს, როგორც
კულტურული თამთა დაგროვებელი.

უგი აცეკას ფეოდალიზმის აპოლოგიის
უდიდეს ქრონიკას „ქართლის ცხოვრე-
ბა“—ს, მაგრამ ანათან ერთად მას აქვს ხარ-
კვეტი საქართველოს ისტორიის სეახებ,
როდესაც თავდაზნაურული ქართული
ლიტერატურის ბელადის ილია ჭავჭავაძისა-
გან დაისაზურა „უსიდილსო“ უგოთი, უტ-
ვინო და „ქოლატურო“ ნაწიკის სახედი
იძიტომ, რომ ზაქარიამ, როგორც იცოდა და
შეგადლო თავისი უბრალო კლმით შეაფასა
ქაოსული მშრომელის თვალსაზრისით და
„იდეალური კლასთა დიდებულ წარსულს“
კუთვადი მიუთლო.

ზაქარიას თავისებურ კლასობრივ მიდგო-
მას წარსულთაადმი ილია ჭავჭავაძე უთააუ-
ხებს არა საკლდეად გაძახვიდუაული და გაა
ფორტული კლასობრივი რეცეპითი, სა-
დაც აბრალებს ზაქარიას ეროვადულ ნიგი-
ლიზმს და კლასთა მამაზვილურ ურთიერთ-
ობას უქადაგებს წარსულსა და აწყუოში.

„ვინ უნდა იყოს, გლეხი, თავადი, ერი
ბერი, ისტორია ყველას დგალოა, საერთოდ
მთელი ერის ნაშემდღარია და იგი მამა-
პაპა, რომელსაც თავის სახედი ისტორიაში
ახე თუ ისე მოუქცევა, ყველას მამა-პაპაა,
საერთოდ და გაიუყოფილად... ამიტომაც
ისტორიაში მოქმედ მამა-პაპას ავად სხენე-
ბა გლეხის მამაპაპის ავად სხენებაც არის
და ამას გლეხი, ვით შვილი ერთისა და იმა-
ვე ქვეყნისა, ერთისა და იმავე ერისა, თავის
დღეში არ იკადრებს, თუ სახედალსავით (ზა
ქარია ჭიჭინაძე) ღმერთ-გამწყურალი და თა-
ვში დაკრული არ იქნება (ილია ჭავჭ. თხზ.
კრებ. ტ. IX, გვ. 94, გამოც. 1928 წ.).

ზაქარიას ყოველთვის არა აქვს ასეთი გა-
რკვეული და მკვეთრი თვალსაზრისი თავის
ნაწერებში, იქ უფრო სჭარბობს საერთო გან
მანათლებლობის ტენდენცია, მაგრამ მთავრ-
მის დამსახურებად რჩება ბეჭდვითი სიტ-
ყვის დაუღალავ გავრცელება და პროპაგა-
ნდა ისეთ დროს, როდესაც სწარმოებდა
დიდმპრობელური შოკინიზმის ბრძოლა
ეროვნებათა ენის და კულტურულ-ეკონო-
მიური განვითარების წინააღმდეგ.

აი რატომღა საბჭოთა საქართველოს მშრო-
მელთა მაღლიერი მოგონების ღირსი მასი-
ური წიგნის პიონერი—ზაქარია ჭიჭინაძე.

ალი არსენიშვილი.

ჩრდილოეთის ყინულოვან ქაქუხიებისკან

თუ რა დიდ მნიშვნელობას აძლევს ყინულოვან შესწავლას საკავშირო საბჭოთა მთავრობა, ამას ნათლად მოწმობენ უკანასკნელი წლების საბჭოთა წითელი ექსპედიციები ჩრდილოეთ ყინულოვან ქვეყნებში. ყინულის მჭრელთა „კრასინი“-ს და „მალაიგინი“-ს გმირული ლაშქრობა — ეს ხომ მსოფლიო მნიშვნელობის ლაშქრობანი იყვნენ, რომლებმაც კაპიტალისტურ ქვეყნებს ნათლად დაუმტკიცეს თავიანთი დიდი ორგანიზაციული და მეცნიერული მომზადება. საბჭოთა მეცნიერების ახალი აღმოჩენანი მათი ყოველმხრივობით (ვგულისხმობთ პროფესორი ვიზეს ხელმძღვანელობით მოწყობილ უკანასკნელ ექსპედიციას არქტიკაში) წარმოადგენენ ახალ ფურცელს საარქტიკო მეცნიერების მატრიანეში.

მ. ანდრიკ აბაშიძე

ეს მუშაობა დღესაც გრძელდება, სხვა და სხვა მიზნებით ეწყობა ახალ-ახალი ექსპედიციები ზამთრობის ხანაშიც კი. თებერვლის შუა რიცხვებში ყინულის მჭრელი „მალაიგინი“ და „არუსანოვი“ გადიან ახალ ექსპედიციაში. აღნიშნულ ექსპედიციაში მონაწილეობას მიიღებენ საქართველოდან ახალგაზრდა ექიმები: ანდრიკ აბაშიძე და ბიორგი ზედაზინიძე, რომელნიც ამ საქმეში პიონერები არიან საბჭოთა საქართველოდან. საქართველოს არ ახსოვს მსგავსი რამ. ორი ახალგაზრდა ენტუზიასტი, დამკვირვებელი ექიმები, სხვადასხვა მოგზაურობათა და ექსპედიციების მონაწილენი, საქართველოს ექიმთა და გეოგრაფიული საზოგადოების წევრები, — მიემგზავრებიან ჩრდილოეთ ყინულოვან თიბეტს, რათა საბჭოთა საქართველოდან თავისი წვლილი შეიტანონ საბჭოთა კავშირის საერთო საქმეში.

ექიმი ი. ასლანიშვილი

მ. ბიორგი ზედაზინიძე

ჩრდილოეთ ყინულოვანთაკენ — არქტიკისაკენ მიპყრობილი იყო მთელი მსოფლიოს ყურადღება, სადაც საბჭოთა მეცნიერები აწარმოებდნენ მეტად ნაყოფიერ მუშაობას.

კადნი ყოველმხრივ გაცემული მითითებების გულგებაში, მაგრამ, კლასიური მტრის ასეთმა ხერხმა ვერ მიაღწია მიზანს და კოლექტივი დღითიდღე იზრდება რიცხობრივად. კულაკობა გრძობს რა აღსასრულის მოახლოვებას, გადადის შეტევაზე და მალე უკიდურეს ზომებსაც მიიზარებს, კარგად ვის მეთაურს ქურდულად მიზარებულ ტყვეთა უმასპინძლდება. — კულაკებს ეგრანთა რა რომ მეთაურის მოკვლით კოლექტივის დაშლიდნენ.

გაოფნიზლების გზაზე დამდგარი გლეხობა კარგად ხედდა მეთაურის მკვლელობის მიზეზს და კლასიური მტრის შეტევაზე თავისი რიგების კიდე უფრო მეტი განმტკიცებით უპასუხებს; მეთაურად ის ირჩევს უკვე სოკლული ხელმძღვანელის უახლოეს თანამშრომელს ან. ალექსი კაკაურს და დიდის წარმატებით მიიწევს წინ სამეურნეო ფრონტზე.

ან. კაკაური თავდადებითა და დიდის ენერჯით იღწვის კოლექტივისათვის რის შედეგად კოლექტივი იმდენად გაიზარდა და გაძლიერდა. რომ ის ამჟამად უკვე აერთიანებს 124 ოჯახს 505 მსხვილი რქოსანი საქონლით, 42 ცხენით, 100 თხა-ცხვარით, 100 ღორით და 170 ძირი ფუტკარით.

არტელი სანიმუშო ენერჯიას იჩენს მშენებლობის ფრონტზეც: მას აუშენებია ხეტყის სახერხი ქარხანა, ორთქლით მამოძრავებელი, ხეტყის მასალის საშრობი შენობა, საწყობი, საერთო საცხოვრებელი, სასიმინდე 2.000 ფუტის ტევადობით: შეუქმნია ტრაქტორი, საღვწი მანქანა, მწყრივად სათესი, ტრიერი, კულტივატორი, დისკოიანი და სხვადასხვა ფარგლები, გუნთები, ლინეიკა; გაუმართავს სანიმუშო საღვრგლო-ქარხანა, რომელიც გარდა იმისა, რომ სავესებით აკმაყოფილებს ადგილობრივ მოსახლეობის მოთხოვნილებებს, აწვდის თავის პროდუქციას ახლო-მახლო სოფლების კულტვახმანათლებელ დაწესებულებებს: სკოლებს, კლუბებს თეატრებს; ზასილოსე ორმო კოლმეურნეობას მოწყობილი აქვს ოცი ტონის ტევადობით.

ამ უკანასკნელ ხანში კოლექტივთან ჩამოყალიბდა სხვადასხვა ფერმები — მერძილობის, სახბორე, მელიორაციის და მეფრინველეობის. ზანთრისათვის ამ ფერმების საქონელი სავესებით უზრუნველყოფილია ტენიკურად კარგად მოწყობილ და თბილ სადგომებით, საჭირო უხეში და კონცენტრირული სავესებით, რაიც კოლექტივს დიდ მიღწევად უხდა ჩათვალოს.

საიღისწიფო სოციალებებს კოლექტივი უმრავლეს შემთხვევაში გადაქარბებით ასრულებს: შარშან ხორბლეული 100 პროც. გადაქარბებით ჩაბარა დამამზადებელ ორგანიზაციებს. წელს კი კიდევ მეტად (225 პროც.). ასეთივე გადაქარბებით აბარებდა ის ყველს, კარაქს და სხვ.

ახლო მომავალში კოლექტივის განზრახული აქვს ააშენოს საერთო საცხოვრებელი სახლი საერთო სასაიდლოთი, აბანოთი და სხ. აგრეთვე საბავშო ბაგა 50 ბავშვისათვის. შენებას შეუდგენ კიდევ.

საქართველოს კოლმეურნეობა უნდა გააძლიეროს თავისი ყურადღება ასეთი რაიონებისადმი და არ მოაკლოს დახმარება როგორც აგრო-ზოო-ვეტ-პერსონალით, ისე სადღეიციტო სააღმშენებლო მასალით, ინვენტარით და საჭირო კრედიტებით, რომელიც ისეთი სანიმუშო კოლექტივისაგან, როგორცაა „შრომის დროშა“ სახელმწიფო ეოთიათად დაუბრუნდება.

აგრონომ-ზოოტეხნ. გ. ბერსანიძე

სანიმუშო კოლექტივი

(თელავის რაიონი, ს. ლაფანხური)

ლაფანხური პატარა სოფელია; ის მდებარეობს თელავის რაიონის მთიან ადგილას და დასახლებულია მთიელი ქართველებით, უმთავრესად ფშაველებით.

ძველად აქ გლეხები, როგორც ყველგან, ბატონებისათვის მუშაობდნენ, მაგრამ იმის შემდეგ, რაც ოქტომბრის რევოლუციამ ბატონები ისტორიას ჩააბარა, ლაფანხურის გლეხობამაც იგრძნო შეება და წელში გასწორდა, გამოდევინებულმა ერთობის გრძნობით.

ბამ მას შრომის შეკავშირება უკარნახა და აი 1928 წელში ან. კარტიელის მეთაურობით ლაფანხურში არსდება სას.სამ. არტელი „შრომის დროშა“, პირველ ხანებში არტელის ავლადიდებს მხოლოდ 15 ჰექტ. მიწა და 50-მდე სული მსხვილი რქოსანი საქონელი შეადგინდა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მან მანინც ძალზე შეაშფოთა ადგილობრივი კულაკობა; კულაკები გადაქრით ჩაუდგენ კოლექტივს კრიკაში და შეე

18 ოქტომბერი და 7 იანვარი ისტორიულ თარიღებად დაჩვენა უკრაინის და საქართველოს მოძვე რესპუბლიკების კულტურულ ურთიერთობის ისტორიაში. ოქტომბერში ხარკოვის სახელმწიფო ოპერამ დადგა უკრაინულ ენაზე ქართული ოპერა „აბესალომ და ეთერი“, ხოლო იანვარში ტფილისის საოპერო თეატრმა გაცვლა-გამოცვლის წესით ქართულ ენაზე დადგა უკრაინული ოპერა „ტარას ბულბა“.

კულტურულ მიღწევათა გაცვლა-გამოცვლის ეს ფაქტი შესაძლებელი შეიქნა მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს. საბჭოთა ხელისუფლებამ დაანგრია ის

მოძრავი საოპერო კოლექტივი. საოპერო ხელოვნება უკრაინაში მოლიანად უკრაინიზაციაქმნილია.

ეს ორი წელიწადია საქართველოს და უკრაინის საბჭოთა რესპუბლიკებს შორის დაიწყო ფართო კულტურული ურთიერთობა, მიღწევათა გაცვლა-გამოცვლა. ქართული თეატრების გასტროლები ხარკოვეში, უკრაინის კულტურის დეკადა ტფილისში, „აბესალომ და ეთერი“-ს დადგმა ხარკოვის საოპერო თეატრში—ამ ურთიერთობის დამახასიათებელი მომენტები.

უკანასკნელად ეს კულტურული კავშირი აღინიშნა უკრაინული ოპერის „ტარას ბულბა“-ს დადგმით ქართულ ენაზე.

ჩვენ ვიცით—თუ რა ზემოთ შეხვდა ხარკოვის საბჭოთა საზოგადოებრივობა ქართული ოპერის „გაუკრაინელებს“. არა ნაკლები ზემოთ აღნიშნა ტფილისის საბჭოთა საზოგადოებრივობამ უკრაინული „ტარას ბულბა“-ს „გაქართულება“. გავედილი დარბაზი, აწეული ვანწყობილება, უკრაინელი რეჟისორის ს. კარგალსკის და უკრაინელი მხატვრების კუროჩკო-არმაშევსკის და ალექსევეას მშვენიერი ჩამუშევარი და ჩვენი მსახიობების მოხდენილი თამაში—ყველაფერი ეს ხელს უწყობდა ინტერნაციონალური სოლიდარობის განმტკიცებას და ორი მოძვე ხალხის კულტურულ დაახლოვებას.

კომპოზიტორი ნ. ლისნენსკი „ტარას ბულბა“-ს ავტორი

რეჟისორი—დამდგმელი ს. კარბალსკი

ხელოვნური ზღუდეები, რომლებიც გზას უღობავდენენ ყოფ. რუსეთის იმპერიაში მოსახლე ერებს ნაციონალურ-კულტურულ განვითარებისაკენ. კომუნისტური პარტიის სწორმა ლენინურმა ნაციონალურმა პოლიტიკამ გზა გაუხსნა ცარიზმის დროს დაჩაგრულ ერების კულტურულ ძალებს და საშუალება მისცა მათ გამოემუქვანებინათ თავისი შემოქმედებითი პოტენცია კულტურის ყველა დარგებში. სწორედ ამით აიხსნება ნაციონალური კულტურის ის სწრაფი ზრდა, რომლის მოწმეც ჩვენ ვართ ეხლა საბჭოთა კავშირის ყველა კუთხეებში.

უკრაინა ეკუთვნის იმ ხალხთა რიცხვს, რომლებიც ყველაზე დაჩაგრული იყვნენ მეფის მთავრობის დროს. უკრაინა მოკლებული იყო საშუალებას განვითარებია თავისი ნაციონალური კულტურა, კერძოდ მუსიკალური ხელოვნება. ის ფაქტი, რომ რევოლუციამდე დაწერილი ოპერა „ტარას ბულბა“ მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს ნახულობს რამის სინათლეს, —ცხადათ მოწმობს ამას.

ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ უკრაინის ხელოვნება, კერძოდ მუსიკალური კულტურა სწრაფად იზრდება და დღეს საბჭოთა უკრაინას აქვს სამი სტაციონალური სახელმწიფო ოპერა და რამდენიმე

„ტარას ბულბა“-ს პრემიერაზე მოწვეული იყო უკრაინის ლიტერატურულ, მუსიკალურ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციების წარმომადგენელთა დელეგაცია. დელეგაცია ვერ დაესწრო საქართველოს და უკრაინის მშრომელთა ამ დიდ კულტურულ დღესასწაულს. უკრაინის კულტურულმა ორგანიზაციებმა ეს დღე აღნიშნეს მთელი რიგი მისასალმებელი დემუშებთა. მესამე აქტის შემდეგ გამართულ საზეიმო სხდომაზე გამოსულმა ორატორებმა ხაზი გაუსვეს საქართველოს და უკრაინის კულტურული დაახლოვების დიდ პოლიტიკურ მნიშვნელობას და გამოსთქვეს სურვილი, რომ ეს კავშირი შემდეგში კიდევ უფრო გაფართოვდეს და განმტკიცდეს. ის გულწრფელი ოვაციები, რომელიც გაუზარაო დარბაზმა და თეატრის მთელმა კოლექტივ-

მა ოპერის დადგმაზე მომუშავე რეჟისორს და მხატვრებს, ეკუთვნოდა როგორც მათ ისე უკრაინის საბჭოთა საზოგადოებრივობას, რომელმაც ისინი გამოაშენა პირველი უკრაინული ოპერის ღირსეულად გასაფორმებლად ქართულ ენაზე.

* * *

„ტარას ბულბა“ ეკუთვნის კომპოზიტორ ნ. ვ. ლისნენსკის. დაწერილია ოპერა 1890 წელს, დაიდგა პირველად 1924 წელს. ნ. ლისნენკო —ოქტომბრის წინა პერიოდის მუსიკალური საზოგადოებრივობის ერთ-ერთი საუკეთესო წარმომადგენელია. ის ჯერ კიდევ ბავშვობიდან გაიხსენებდა სიყვარულით უკრაინის ხალხური სიმღერისადმი. სოფლად ცხოვრებამ ის დაახლოვა ხალხურ შემოქმედებასთან. კვივის უნივერსიტეტის სტუდენტად ყოფნის დროს ის ხშირად დადის სოფელ-სოფელ და აგროვებს ხალხურ ჰანგებს, ზღაპრებს, გუნდურ საცეკვაო მოტივებს და სხვ. ამ საქმეში მას ეხმარება ცხოაილი კობზარი (მერხოგურე) ი. ვერესაი.

უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ ნ. ლისნენკო მიუგზავრება ლეიპციგში, სადაც ორ წელიწადში ამთავრებს კონსერვატორიას. აქ ის სწავლობს გამორჩენილ პროფესორებთან და ახვევს დროს აწყობს უკრაინული სიმღერების კონცერტებს, სადაც თვითონ გამოდის პიანისტად და ამ სიმღერების განმმართველად. განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს სიმღერა „გეი. ნე ლივუ-იტე, დობრი ლილდე“, რომელიც შენდვებში შევიდა ოპერა „ტარას ბულბა“-ში.

ნ. ლისნენკოს აქვს სერიოზული ნაშრომები უკრაინის ხალხური მუსიკის თეორიის და უკრაინული მუსიკალური ინსტრუმენტების გამოკვლევის დარგში. მას აქვს ვამოცემული უკრაინის ხალხური სიმღერების მთელი რიგი კრებულებები.

ნ. ლისნენკოს მთავარი დამახსოვრება იმაშია, რომ მან შეაგროვა, მეცნიერულად დაასაბუთა, სისტემაში მოიყვანა და დამუშავა ხალხური შემოქმედების ნიმუშები და ამ მდიდარი მასალის საფუძველზე შექმნა მთელი რიგი მნიშვნელოვანი მუსიკალური ნაწარმოებები; მათ შორის „ტარას ბულბა“.

ჩვენ აჭარაში

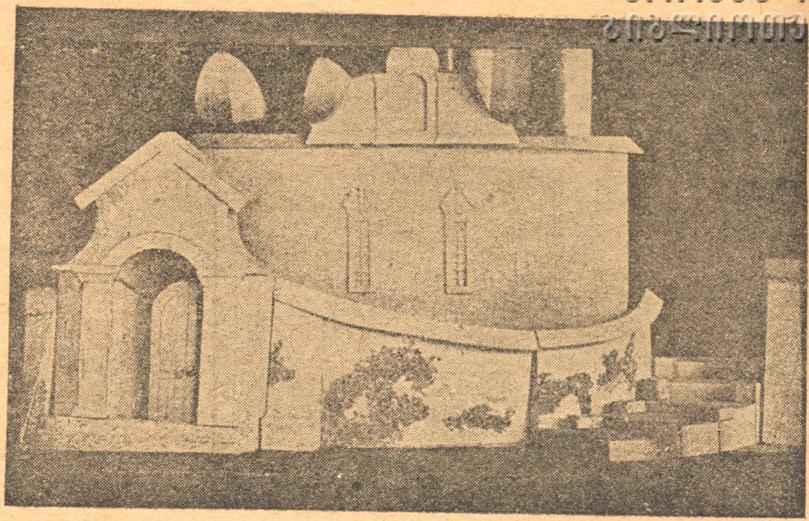
ღამე გადმოვა აჭარა მთაზე, ფრთის ქვეშ შეისვენს ლამაზ აჭარას, ააშრიალებს ბინდების გაზეთს და პირმოკუთულ ღრუბლებს დაქარავს. მოზოკავს მთვარე თავგამეტებით, რაჩხე აივებს ღრუბელს ქალარას, გათავდა ბრძოლა: ოქროს სვეტები მთვარემ დაგიშრულ ზღვანი ჩაჰყარა. ბოძხეც იფეთქა ელექტრომთვარემ, ჩრდილი კაჰკალით კედელს გაეკოა დვას მონტოორი ამავეს ანარებს სახელდახებოდ გამართულ ეკრანს. მოლზე დაგროვდა ყაბაღახები, ხარბად უსმენენ ლენტისა კაჰანს: —„კულტურფილია!...—ლაქის ნაღები— ალარ გვეშვება ეს ხალხი თუქ?!“ —„კაკო, ვისვენებ, მეხსენ, თუ ძმა ხარ, მაჩვენე რამე საამო, ტბილი, ე მაგ მანქანებს ჩალოქშიც ენახვ, მაგ მანქანებმა მომკვებია კბილი!“ —დიან!—უმომწმებს საყურაანი შეღებულ ტურქუს აწამებს, გრებს და ზიზღით გაექცა წარბი—ყორანი და საზღვრავს შუქი აჭარელ გლენთან. შუქს იქეთ სულ სხვა ფაქრნი მოდიან,— თვალიდან—ცეცხლი დანახშირევი: გლენის სინაზე რკინის ხოლთი,

„შობის ღამე“, „მაისის ღამე“ და სხვ. ამ ოპერებში ნ. ლისენკომ დასახა უკრაინის მუსიკის ეგროპიზაციის გზები.

ნ. ლისენკოს საოპერო შემოქმედებიდან ყურადღებას იპყრობს, როგორც სიტუეტათ, ისე მუსიკალური დანაშაუვების მხრივ ისტორიული ოპერა „ტარას ბულბა“. ოპერა ავტენტულია ნ. გოგოლის ამხვე სახელწოდების მოთხრობის შინაარსზე, შეცვლილია მხოლოდ ფინალი. მოთხრობაში უკრაინელი კახაკების ბრძოლა პოლონელებთან თავდება უკრაინელების დამარცხებით, პოლონელები ცეცხლზე სწევენ ტარას ბულბას, ოპერაში კი კონფლიქტის გადაწყვეტა მიცემულია სხვა ხაზებში: იმარჯვებს ილხა აჯანყება.

ამ მხრივ ოპერას პოლიტიკური აქტუალობა არ დაუკარგავს დღესაც, მით უმეტეს

„ტარას ბულბა“-ს პირველი აქტის დეკორაცია—ძმთა მონასტერი პოდოლში.

ივანე კუროჩკო—არმაზიშვილი (მხატვარი).

თუ მოვიგონებთ, რომ ნახევარი უკრაინა დღესაც პოლონელ პანების უღლის ქვეშ გვინაც.

მუსიკალურად ოპერაში არის მთელი რიგი ლამაზი ადგილები. დიდი როლი აქვს დაკისრებული ოპერაში გუნდს. გუნდური სიმღერებიდან აღსანიშნავია ზაპოროვიელ კახაკებს მიმზიდველი სიმღერა „გეი, ნე დივუბი, დობრი ლიუდე“ და „მეტელიცა“. კომპოზიტორი ერიდება „ტაბილ“ არიებს და დუეტებს, თუმცა ანდრის და ოსტაპის არიებში მინც სრანს ერთგვარი ხარკის ვალზე იტალიანური საოპერო სკოლის წინაშე.

გადაჭარბებული არ იქნება თუ ვიტყვით, რომ ტფილისის ოპერის უკანასკნელი წლები

მაღალ დონეზე დგას მხატვრების კუროჩკო-არმაზიშვილის და ალექსანდრე ნაშვილის დადგმის მხატვრული გაფორმება იძლევა ეპოქის სტილს. დეკორატიული აღნაგობა, კოსტიუმები, ფერების შერჩევა, გასათება—ყველაფერი აქ ემსახურება ერთ მიზანს—გაუდავილოს მსაყურეებს ისტორიულ დეტალებში გარკვევა. კვებითურა ოპერის ფინალი, როდესაც ტარასის მხრე ვალე სიტყვებით ანთებული ზაპოროვიელები ეკვეთებიან დუხნოს ციხე-სიმაგრის კედლებს.

მთლიანად, „ტარას ბულბა“ სცილდება იმ საოპერო წარმოდგენების ფარგლებს, რომლითაც გვიმსახინდდება უკანასკნელ ხანებში ტფილისის საოპერო თეატრი. საექტაკლს ეტყობა კულტურული რევისორის ხელი. ამავე დროს „ტარას ბულბა“ ამტყუცებს, თუ რა მაღალ დონეზე სდგას უკრაინაში მუსიკალური ხელოვნების საქმე.

„აბესლომ და ეთერი“-ც და „ტარას ბულბა“-ც, რომლებითაც დაიწყო გამოცდილების ურთიერთ გაზიარება უკრაინასა და საქართველოს შორის საოპერო ხელოვნების დარგში, წარმოადგენენ წარსული ნაციონალური კულტურის ნაყოფს. ისინი არ გამოხატავენ იმ დიდ შემოქმედებით მუშაობას, რომელიც ამჟამად სწარმოებს ორივე რესპუბლიკაში. კულტურული ურთიერთობა, რასაკვირველია, ვერ შემოიფარგლება მარტო კულტურული მექანიკის ნიშნულების გაცვლით. ორი მოძვე რესპუბლიკის მშრომელთა კულტურული დაახლოვების გზაზე შემდეგ ნაბიჯად მიჩნეული უნდა იქნას პროლოგრულ მუსიკოსთა ნაწარმოებების გაცვლა, მუსიკალური შემოქმედების ისეთი ნიშნულების ჩვენება უკრაინასა და საქართველოში, რომლებიც ასახვენ ორივე რესპუბლიკაში გამოვლი ფართო სოციალისტურ მშენებლობას სახალხო მეურნეობის, კულტურის და ყოფაცხოვრების დარგში.

ჩვენს პროლეტარულ მუსიკალურ შემოქმედებას ჯერ არ მოუცია რაიმე მნიშვნელოვანი, ეპოქისა და მისი მშენებლობისათვის შესაფერისი ნაწარმოები. მაგრამ არის გადადგომული ნაბიჯები ასეთი ნაწარმოების შესაქმნელად. ამ მიმართულებით მომუშავე ავტორებისათვის ყოველის მხოვ ხელის შეწყობა, მათი მიღწევების ფართო საზოგადოებრივ სამსჯავროზე გამოტანა და შემოქმედების ქაუთეთესო ნიშნულების მოძვე რესპუბლიკებისათვის ჩვენება—ჩვენს სახელოვნო ორგანიზაციების ერთ-ერთ პთავარ საზრუნავ საგნად უნდა გადაიქცეს.

შალვა ბუაჩიძე.

ნატალია ალექსევევა (მხატვარი)

ბის დადგებში „ტარას ბულბა“-ს რევისორული შემოქმედების მხრივ განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს. რევისორ ს. კარგალსკის ბევრი ახალი და საინტერესო შტრიხის შექმნა დადგმაში. დადგმა არ არის გამართული ურთი რომელიმე თეატრალური სკოლის ხაზებში, რევისორი მოხერხებულად იყენებს რეალიზმსაც. კომპოზიტორული მხრის და მათი მოხდენილი კომპინაციით ქმნის საინტერესო, ემოციონალურად ძლიერ სექტაკლს. მარტო ის რაბო ლირს, რომ ს. კარგალსკიმ არა მარტო ამოძრავა ყოველთვის ინტრტული, ზანტი გუნდი, არამედ... ააცეკვა ვიდეც. ტფილისის საოპერო თეატრისათვის ეს არ არის ხშირი მოვლენა.

კომპოზიტორის სიტოგოს

და ტრაქტორისტი კომკავნირელი! ქალი უთბო და დიმილ გაშლილი სითბოს აწოდებს ტრაქტორის ძარღვებს, გაიშრიალებს მშრალი ტაშივით, წყნარი ჩურჩული სიჩუმეს არღვევს: —ნენავ, შეხედო, ქალი უჩადროთ! —რა ჯურისაა?

—აბა რა ვიცი, ხელის გულივით სახე უჩანს და... ჩაღრებ ქვეშ ფეფქავს ვულებს ძრავიც, ბავშვებს აცინებს ძალი ცანაში და კოლექტივის ჭრელი ცივარი. თეჯიბ კი იტყვის:

„—იმ ქვეყანაში, თურმე, ვით ჩვენში, კულაკიც არი! თავდება ფილმი, მოსული სოფლად, საყურე წაღებს წყავა წამებიო. წავიდნენ ყველა და მოლზე ობლად დარჩნენ მარტოკა თეთრი სკამები. მთვარემ გვირაბი ზღვაში გამოხრა, დასავლისაკენ მიმართა გეზი, გარინდულ პაერს დაეცა ოხვრა: გარდასულ დღეზე ვილცა კენესის! აქარაში ვართ, და უნდა ითქოს, დღეს ვეომებით ძველ ადათს, ნაძრახს, ჩვენ აქარაში ვავროვებთ სითბოს, რომ მზენარევი დღეები დაეძრაო!

მარიკა მიამლაძე.

ორმა და განიერა დიდ-მშვენიერი ტრედისფერი მდინარე — იანცეზიანი.

ერთი კიდელსა მეორედვე ჰკვეთს იგი დიდ შუათანა სამეფოს *) და მდორედ მიავრევს თავის ლავარდოვან, „აბრეშუმოვით რბილ“ ტალღებს, აძაყად ცის მიბჯენილ ტიბეტის თოვლიან მწვერვალებიდან თვით ყვეთელ ზღვიანად, სადაც ამომავალი მზის ქვეყანა — იაპონია — არის.

მრავალ დაბა, სოფელსა და მდიდარ ქალაქთან ჩაირბენს დიდ-მშვენიერი მდინარე, მაგრამ მათ შორის ყველაზე უმთავრესია ცის იმპერიის სამხრეთის სატახტო ქალაქი — სახელგანთქმული ნანკინი, რომელიც სვესრა მრავალი ათასი მომხიბლავი ტაძრით, ფაიფურის ბომონებითა და ზევით აპოხილი მრულელ სახურავებიანი ნაირფეროვანი სახლებით — მრულელ სახურავებიანი იძი-ტომ, რომ ბოროტ სულთა ზეგავლენა აიცილონ, რომელთაც, ჩინელების წარმოდგენით, მხოლოდ სწორ-წარხილული ხანით შეუძლიათ მოქმედება.

ერთი მშვენიერი გაზაფხულის დილას დიდებულმა მნათობმა „ჟიმ“, ბრწყინვამა მზებ, „ცის ოქროს თვალმა“ გამოიღვიძა თავის ლავარდოვან სრა-სასახლეებში, ზანტად აღიბარა ღრუბლის ბალიშებზე, გაუბედავად გამოიჭვირტა ზღვიდან, რომ თავისი საყვარელი ბავშვები — ყვეთელი ჩინელებისათვის — შეეხედა, და მასწინვე ღრუბელს მიუდგარა, რაკი დაინახა, რომ მშვიდობიანობის სამეფოს ჯერ ისევ სძინავს.

მაგრამ არც ასეა საქმე!

ოქროვანი დღის პირველი გადმოხედვა შეამჩნია ყვითელმა ხალხმა. მაშინვე ყველა ზეზე წაბოხტა, ბალიშის მაგიერი თავიანი ხის სასთუმალი კუთხეში მიმაღლეს, გოძგომა ნაწნავები საჩქაროდ გაისწორეს, პატარა ქუდები თავზე წამოიკოსეს და გამოძვრნენ ღვთის ქვეყანაზე. მალე მზეც დიდ-დიდებულად ამოცურდა ჰორიზონტზე და გააშუქა მსოფლიოს ცენტრი — ცის იმპერია — და, მამასაღამე, ძველი ქალაქი ნანკიოცი. აქ კი სიცოცხლე სლულდა და გადადიოდა. მოვაჭრე ქაქანებდა თავის დუქანში; გულზე ვეფხე გამობატული ყვითელი კოფთიანი საღდათი უკანა ეზოებში დასტოვრდა საკბილოს საშოვნელად; 12-დე ნახევრად მიშველი მსახურნი ოქროს პალანკით **) სსამართლოში მიაქანებდა ჩამსხვილებულ მანდარინს **), რომელსაც თავზე ბრილიანტიანი შავი ქუდი ეხურა. უშველებელ სათვალეებიანი მსწავლული ძველ წარწერებს არკვევდა ჩამოშავლობას საყურადღებოდ; მეთევზე თევზით გარბოდა; პოლიციელი მსხვილი ბამბუკის ჯოხით ხალხს სციმდა ბაზარში.

მდინარის ტრედიფერი წყალი მომხიბლავად ბრწყინავდა. მის ზურმუხტოვან ნაპირებთან წყნარად ირხეოდა ტალღებზე უზარმაზარი მკრთალ-ვარდისფერი ლოტოსები და მორცხვი სიმხიარულით უღიმოდენ დილის სხივებს.

ყველაფერი სიცოცხლითა და კმაყოფილებით სუნთქავდა.

მხოლოდ ერთი კაცი იჯდა მოწყენილი მდინარის ნაპირას, თავი ხელებზე დაე-

*) ჩინელები თავიანთ ქვეყანას პირველ სახელმწიფოდ თვლიდნენ დედამიწაზე და უფრადდნენ შუათანა იმპერიას, ცის იმპერიას, მშვიდობიანობის სამეფოს, აყვავებულ სამეფოს და სხვ., ხოლო ბოგდინანს, თავიანთ იმპერატორს, მოხსენებდნენ ცის ძედ, ცის მოადგილედ, დედამიწის მფლობელად, პეკინის მზედ და სხვ.

**) პალანკინი — დახურული ტახტოვანი დი.

***) მანდარინი — გამორჩეული ჩინელი მოხელე.

ყრდნო და უხალისოდ შორს იტყვირებოდა. ძოხძებით დაფარულ მის ქუქყიან დაქანულ სხეულს ქარი უტერავდა.

მისი თვალის წინ მდინარეზე ზანტით მიცოცავდნენ გაფხორილი სავაჭრო ხავეები — ჯოაკსის ცხვირზე გამოხატულ ვეებუთოვლა თვალეით; ტრევა თქრევივი ნაიონებს ეკვროდნენ ჭილოვებისაგან ხაირ-ნაირი ქონებით; კამკაშა ფერებით გაღებულ სამხედრო ჯოაკსის ძვირფასოდ გაეღოთ ცხვირზე გაკეთებული სახინელი გველეშაპის ხანა და მისი გაიონების დროს შეთევნეთა და გადამზიდავთა პატარა ცქვილი პავები ტრედელთა გუსთავებით დამფოთილი აწყდებოდნენ იეთ-აქეთ, თითოე მერას სოპკრეს თვალთ. ყველაფერი ეს ლიუ-ფუს — ასე ერქვა მდინარის პირის მჯდომარე იმ საბარლო კაცს — თვალ წინ ხედებოდა, მაგრამ ის არ ინძრეოდა.

მწარე აზრები უზორგავდნენ მას თავში.

აჰა მდინარეზე გამოვიდა მეთევზე და გაუშვა თავისი ბალკაები სანადიროდ. ქვეყანა ფრისველები მხიარულად გაფრიალენ მზეზე მოელვარე თავიანთი დიდობის თეთრი ფრთებით და დაკვირვებით დააკქრდნენ წყალს. ხან ერთი თთავი ჩაყვითავდა წყალში, ხან მეორე და ხისკარტნი დაქერილი თევზით უბრუნდებოდნენ მის პატრონს.

რაკი დაინახა, რომ თევზის ქერას კარგი აზინდი უდგას, მეთევზემ მხიარული სიმღერა დაიწყო, ის ბედსიერი იყო.

ლიუ-ფუმ დაინახა მეთევზე და კიდევ უფრო ასტივდა გული. ერთი კვირის წინანდ ისიც ბედსიერი იყო!

კა! ის ბედსიერი იყო...

დე, ყოფილიყო იგი საზიზღარი „ტანკია“ — ძენავე და მის ვაჟს არ ჰქონებოდა მანდარინობის მიღების უფლება, ის მაინც ბედსიერად იცხოვრობდა. მას მშვენიერი პატარა ნავი ჰქონდა ჭილოვის ქონით, რომელშიაც ის თავისი ოჯახით ცხოვრობდა. ამ ნავით ლიუ-ფუმ იჭერდა თევზს, ან ნავიდან ნავზე გადაჰქონდა საჭინელებს. იქვე მისი ცოლი, სინი სადილს ამზადებდა (მაშინ ის ყოველ დღე სადილობდა!) და იგივე ნავი იყო მისი და მისი ცოლის, ორი პატარა შვილის, მოხუცი მამის — პუისა და დღისა — ინინის საძინებელი ოთახი.

მათ მთელი სიცოცხლე ან ნავზე გაუტარებიათ, იანცეზიანის ტრედისფერი ტალღებზე, ნავი ყველაფერი იყო მათთვის — სახარდოცა და ბინაც. მაშინ ისინი ჰამდნენ თევზს, მოხარულ ბრინჯსა და სვამდნენ ჩაის.

ოჰ! ეს კარგი დრო იყო!

მაშინ ლიუ-ფუმ კმაყოფილი და ბედნიერი იყო, მაგრამ ახლა... ახლა ის ღარიბი და უბედურია!

ნუ თუ ის არის დამნაშავე, რომ ყველაფერი შეიცვალა?

— ოჰ, ნიტო ფო *

ნუ თუ ის არის დამნაშავე, რომ უბედურება მოხდა, რომ ღამით, როცა ყველას ეძინა, მოგარდა მანდარინ მან-მინის გამშვენებული სწრაფმავალი ჯონკა, დაეჯავა მის პატარა ნავს და ნაფოტებთა აქცია, მისი მონუცები ტალღებში ჩაიხრჩო, ცოლი წყალში დაყოვნების გამო გაცივდა და ავად განდა, მან თვითონ ხელი იღრძო და ძლივს გადაინა თავისი პაწაწკრეტილა შვილებით? ნუ-თუ ის არის დამნაშავე ამაში?

— ოჰ, ფო, დიდებულო ფო! რა შეგცოდა შენ არარა ლიუ-ფუმ? ის არ იყო, რომ ბონ-ზებს **) საუკეთესო მსუქანი თევზები მიარ-

*) ოჰ, ღმერთო ჩემო! — ჩინელების ჩვეულებრივი წამოძახილა.

**) ბონ-ზებს — ქართული, სასულეიერო პირი.

თვა სამხსენებლოდ; ისინი ტალღებში მსუქანად გულგობას საკმეფ სათილბის ახითებდა ბოროტსა სულკასია გასადაცადა; ის არ იყო, დედასაისა საძიარა გათიასულენისა წით ყველა მართებულ ცეოეძობიეთა, რომ ასოულესად?

— ოჰ, მი ტო ფო!..

ღადრობას გადარჩენილმა ლიუ-ფუმ ფო-ილესათა და აყელი ფილოსეფისაგან სდრეპრის აიოას ეოთი გაიცოთა და შიგ დასაიავა ავადფოყი სითი, აატოთა ყავი ტუი-ი და ქალი ი-სით, „სციასოთა ქავლი“. თყითოთი კი ქალაქში გაიქცა სამუქმოს საძიაველად.

ო-სი: ვაი... სადასად-სულ ოთასა, ყველას ევეყსკოდა „ქული“ **) სახით ავეყახათ იგა, საგოთ აოყთა ავეყათა. თძიო გაუბედვად საოყსოლად გაიყვირა ხელი.

ღიღასის იღვა ლიუ-ფუმ უყიანზე; ყველა გულგობლად უგლიდა გყოლდა; მხოლოდ ორსულიც გააკლულა ვაყათა ერთი საილესათს კასი **) ისიც, საგოთ ისიც მათხოვრეთა წაოთვეს და ათასათავე კოგავდაც მიევეყს, ითასთვის, რომ ხოყსოლეთა თხოვა გაეცდა მთ, როცა მათხოვითა აძაღლას არ ეყსოთოდა. თუ ოყსოლეთა თხოვა უიღოდა, არხა უიდა თეცა „მთხოვართა ძეყსათისა“ **) ისი ქვეყნოდოთთა შორის ჩიოციყვის შესახებ და ვალდებულად გაეყდა თაკიოთ თავი ეძლიან მთავრს წილი.

იმ ღამეს ის და მისი ოჯახი მთიერი დაწვა...

ოჰ! მი ტო ფო!..

როგორც კი გამოეღვიძა, მაშინვე ქალაქში გაიქცა, საგოთ ახლაც ვეოთვეთს გაიდა. მათი თოიარა, — ოჰ, აალიოს თს დაღებულთა ფო! — კი, რათოდეიფე მუქა თოიარა თოიარა! გლენდა ბრიიჯით სავსე ტომრები დატოვა გადმობურტულში და თვითონ კი დასაყათა წყავთა თავისი მრგვალი თავის თასათათად, ოადგასაც ჩვეულებათა ხშირად თავის პაოვას თოთთოვდა, რომ სუფთად ყოყისა გავოდა, ამ სახით დიდსალი თას დაგოვეტულიყო ოიფდოების გასაათონერეილად. მთიერი ლიუ-ფუმ იქვე მიდიდა სასოყოკვეთილი და თავი ვერ შეეცავა, რომ ბრიიჯი არ ათოელთ. სასოყოფოდ ჩაყარა რათოდეიფე მუქა ბრიიჯი ფოთლებიან გან ვაკეთებულ თავის ქუდით, ქარის უძაღლესად გაქუსულა და ისე გაირიბა სამი „ლი“ ***).. რომ უკან არ მოუხედია.

ოჰ, მი ტო ფო!.. ეს მას კი არ მოუპარავს, მისი საბოლოო ცოლისა და შვილების სიიძილბა მოიპარა!..

იმ დღეს ისინი მაშღრებე იყენენ...

„ღაეს დღე მოსდგეს, დანაშაულს კი სასჯელი!..“ — სოქვა ბოქმინა.

და ეს მართალია!

ეროხელ ლიუ-ფუმ დაქანცული მიდიდა ნახკიის ერთ-ერთ ქუჩაზე, დაღლილობის გამო მუხლები ეკეციოდა. ორ მანლობელ სახლის კედელს შუა ის დაეგდო და მაგრად დაეყთა.

ანაზღად იგრძნო, რომ ვიღაცა ფეხებში ქაჩავს. შემინებულმა თვალი გააჭკიტა და თავის წია „იავუ“ — პოლიციელი დაინახა ფრთიანი წითელი ქუდით; პოლიციელმა მას ფეხებში წაავლო ხელი და ქუჩაში გა-

*) კული — შავი მუშა.

**) კამი — სპილენძის წვრილი ფული, რომელიც ჰაპეიკის ერთი მეთათვი ერთ მეხუთედს შეადგავს.

***) მათხოვართა მეფე პეკინში ცხოვრობდა და ჩინეთში ყველა მათხოვარის ბელს განაგებდა. მათხოვრები ცალკე წოდებას შეადგენდა.

****) ლი — ჩინური ვერსია.

დროინდელ ცხოვრებიდან

მოათრია, სადაც ხალხის ჯგრო იყო. — ადექი, კაცობრიობის არაა ჭიავი! ადექი, მყრალი მუწუწო, შენ შეგფარებულ დიდებულ ქალაქ ნანკინის სივლიწე! — უყვიროდა პოლიციელი და თავი უთოყყალოდ სტყბდა. — აი, — უთხრა მან ბრბოს, — აი ჩვენი ქუჩების ამ ტურამ, ამ ქურდმა მოპარა წარჩინებულ ვაჭარ მან-მუსს, ჩვენი ზახრის ცის ბრწყინვალე ვარსკვლავს, ერთი წყვილი გოჭი ეხოდა. ეს შესახებ დღეა, რაც ამას დავეძებ, რადგანაც მისი დაჭერისათვის ხუთ ვერცხლის ტანვს *) შემობირდენ.

აქ მან ლიუ-ფუს საყელოში წაავლო ხელი და მსაჯულთან მიათრია. ამაოდ იძიროდებდა თავს და უმტყცებდა, რომ არასოდეს ვაჭარ მან-მუსს ეხოში ის არ ყოფილა: ამან მხოლოდ უფრო მეტად გააბრაზა მსაჯული.

რომელი ქურდი გამოტყდება თავის დანაშაულში? განა შეიძლება ერწმუნოს კაცი საზოგადოარ „ტანკის“ სიტყვებს, მას რომ ერთი კამიკ არ გააჩნია ჯიბეში?

— გველვის სოროჯში სიხიანე, ქურდებს კი ბნელ კუთხეებში! — სთქვა მსაჯულმა და უბრძანა ლიუ-ფუს დასჯა „კანგუთი“.

და ლიუ-ფუს წამოაცხვეს კისერზე „კანგუა“, ე. ი. უმეცურებელი ხის მორი, რომელიც რამდენსავე ფუთს იწონიდა და რომელიც ხელების გასაყრელიც ჰქონდა ამოჭრილი. უკანდად ფიცარზე მოჩანდა დიდი წითელი დაწერილი სიტყვა: „ქურდი“. ამ საშინელი საყელურიით, რამდენისამე დღის განმავლობაში ატარებდენ მას საჩვენებლად ქუჩებსა და ბაზრებში. და რამდენჯერღაც ქანცბილეთლი ლიუ-ფუ წაქცევას დააპირებდა, იადეხაჯერ პოლიციელი „მოლტის ცემით გადენიდა მას და თან ყვიროდა, როგორც შეშლილი:

— კანკალებდეთ საშართლიანობის წინაშე! ასე დაეპართება ყველას, ვინც მოიპარავს გოჭებს!

და ამის დამნაზავი ჩინელები ერთმანეთს თავს უტყვენდენ, თითოთი ლიუ-ფუსზე აჩვენებდენ და აბობობდენ:

— აი ეს საზოგადოარ ქურდი „ტანკია“, რომელმაც დააქცია პატივცემული შინ-მუ.

და უბადური ლიუ-ფუ ტყვილისა და სიარტების გამო თვალდაბუქული დღისით მტყვრისა და პაპანაქება სიცხეში დაეთაროდა მშვიდი, ღამით კი სიცივისა და ცხარში. მხოლოდ ხანდახან მოსწყდებოდა მის პირს ავადყოფური კენკნა:

— ჰო, მი ტო ფო!.. ოჰ, მი ტო ფო?

მოავრნდა ეს ლიუ-ფუს და კიდევ უფრო ძირს ჩაჰკიდა თავი. უბედურება მძვინვარე გველუწაივით აწანავდა დაეძვრა მას და ნაფლეთებით აქცია მისი ცხოვრება.

იგი თითქო შავმა ღრუბელმა მოიკცა, რომლისგანაც გამოსასვლელის პოვნა მან ვერ შესძლო.

რადა ჰქვას?

მამა მისი პუი და დედა ან-ინი წყალში დაიბრჩენ, მათ გვანდეს წესიერი დაბარება არ ღირსებიათ; ამიტომ მათი სულელები მარად სივრცეში იბორებდნენ და ადამიანებს ვენებას მიაყენებდნენ.

მისი ცოლი სინი იქ, ქოხოს ოხრას? მას შეეძლო მხეველად გაეყვინა იგი, მაგრამ ახად არის, ლიუფუს კი ერთი გროშიც არ გაჩნია, რომ ზონისგან წამალი ან შენალოცი იყიდოს.

მაგრამ ბავშვებს რაღა უყის?

მისი ბიჭიკო ტაი-სი და გოგონა ი-მუი, „მცინარა ჭავლი“ საცაა გაიღვიძებდენ და საქმელს მოიბორობენ, აა აქანაოს?

მათ არც აქულას საკურავი ფრთები უნდათ, არც ზღვის ჭიები, ან მერცხლის ბუდეები — ესები ხომ მდიდარ ჩინელთა საყვარელი საქმელია, არა, მათ თითო მუჭა

მოხარმული ბრინჯი ეცოფათ, მაგრამ ეს ერთი მუჭა ბრინჯიც რომ არა აქვს, და ვერც იშინის, რადგანაც ახლა ის ქურდია და „კულუს“ სახით არავინ დაიჭირავენს. და ლიუ-ფუ აქებითანა.

თვალაცრემლებული ის პირდაპირ მისჩერებოდა გაეჭვირებულ ლოტოსებს, რომლებიც საოცნებოდ ირბეოდნენ იანცეზიანის ტრედინდერ ტალღებზე, მაგრამ ეს ვერ ხედავდა მათ. მათ თავზე შხის სხივებში თეთრ ფრთოსანი დედამთვრალეები ლივლვებოდნენ და მკვეთრად გასყვივოდნენ, მაგრამ არც მათი ხა ესაოდა მას. ანახნდა პაწია მზისგან გახუხული ხელი შემოეხვია მის კისერს და ბავშვის ტიტინმა გამოუფხიზლა სმენა:

— გო-პაი, ფუ *) გამარჯობა, მამილო!..

ეს მისი ბიჭიკო იყო, ტა-სი. იგი სრულიად ტიტყელი და ქუჩყიანი გამოძვრა ქობიან და მამის წინ დაჯდა ქვიშაზე.

მის შემდეგ პატარა ი-მუი „მცინარა ჭავლიც“ მოვიდა. ბაღლები მამის პირდაპირ დასუტქდნენ, თავიანთი შავი ალმაცერი თვალეები მას მიამტერეს და ერთხმად უთხრეს:

— ო, ფუ, ჩვენ გვშია!

მაგრამ ლიუ-ფუ თვალეებზე ხელი მიიფარა და არაფერი უბასუხა. როცა თვალეებს ხელი ამოშორა, ბავშვები იქ აღარ იყვნენ, ისინი ახალის მდინარის ნაპირას ფუსფუსებდნენ და ფერად კენჭებს ეძებდნენ; საშავიროდ ლიუ-ფუს გვერდით მისი ცოლი იჯდა და დაბლა თავჩაიკაძული, მუხლებზე ხედავდებოდა მდინარის მღვთაბედ გასცქეროდა მდინარის ტალღებს.

დიდხანს იჯდნენ ისინი ასე მღუმარედ. ბოლოს სინმა გააღო პირი და მისი სიტყვები მოშინაბული ისრებებით ჩასწვდნენ ლიუ-ფუს მკერდში.

— ბედნიერია ლოტოსის ყვავილები, — წყნარად ამბობდა სინი: — ისინი უბრუნებულად ცურავენ ტალღებზე. ბედნიერი არიან თეთრფრთოსანი დედამთვრალეები, სათავზაოდ რომ წყალში ყურაქუმელობენ — მათ ყოველთვის საკმაოდ აქვთ საქმელი. ბედნიერი არიან პუი და ინფინი, რომლებიც ტრადიციულად მდინარეში მიიღო თავის წყალქვეშა სამეფოში, — ისინი მშვიდად ცხოვრობენ წყალში და არაფერი სჭირდებათ. ბოიყვები ისინი არიან, რომლებიც დედაშიწაზე იტანჯებიან და... ცხოვრობენ!..

შემინებული წამოვარდა ზეზე ლიუ-ფუ, ჩახნდა ცოლს სასოწარკვეთილებით ანთებულ თვალეებში, ერთი საზარლად დაიყვირა და გავარდა მდინარის ქვიშაზე ნაპირზე, თითქო ავი სულელები დაედევნნო.

II

ნანკინის ვრცელ მთავარ მოედანზე, „სამი გააცხადებნის“ ტაძრის მახლობლად, ცის ძია, აყვავებულ საშფოს მცხგრებთა მრავალი მელი იშვავდებოდა. ზოგი ფუსფუსებდა, საქმეს აკეთებდა, სხვები დინჯდნენ დასერილობდნენ ქოლებით ხელში. ხმაურობდა და ყუყუნე ავსებდა ჰერს. მზე თამაზობდა: საბლების გაკრიალებულ კრამიტებზე და დუქნებზე ოქროვან ბურბურზე, რომლებიც ნაპირ-ნაირი გააცხადებებთ იყვნენ დაფარულნი. ამამაჯის დუქანზე ჩამოკიდებული იყო ღართო დროშა წარწერით: „ჩვენ მოვედით და გყიდით თამაზაქო გონ-ჩუსს, რომლის სახელიც განთქმულია მუკუნის ჩრდილო კიდეზე და ავრცელებს თავის სურნელებს სამხრეთით კიანგ-ნანამდე“.

წაგნებთ მოვაჭრე დუქანზე ეწერა: „გვიან სადამოობით ისინი სხედან თეთრ

საენებში და წიგნებს კითხულობენ... მკალ კასოზე ადგაოი, წყვილ ნაწივებს, ნახევოდ ტიტყელი თვალთაქცი საოცარი სისუროვით აოცილებდა ფაციფურის სინის წველი და სიხიანე ჯოხის წვერზე. მას ძთელი ბრბო პირდაღებული მისჩერებოდა.

თერძები, მეწალები, თუნუქის ოსტატები, კბილი ეყიები და მროკავები იქვე ღია ცის ქვეშ ქოვადნენ, ვედროეთს აკუთებდნენ, კილყას აქობდნენ და თავიანთ ხელოვნებას აჩვენებდნენ.

მშვიდი ბონხი წითე ლაბებს ყიდდა, რომლებიც თითქოს იყვდნენ გააცოცლებდნენ, მაგრამ უფრო ხშიოდ ცოცხლებს ისტუმრებდნენ საციოს.

რომელიც ვეებტრთელა დაუღაჟა ცხვირიათ, სოგვალ ლუკჯ სათვალყუთიათ ჩინელი ორ საილემის კაშად გაიოცნობდა ხოლმე ხასიათის თვიაებებსა და კარგა და ცული მიდრეკილებების ნიშნებს თავის ქალას ხაოლყსის სიადებით და თუ ვახე ვეოცხლის ფულს თისკებდა, მას უწიხასწრეტყველად, რომ ბედი დიდებულ მასდარიხად გაიღობას და სახელოვას გასეიებას უქადისო, და ცის ძის გულდანდობილ შვილთა ჯიბეებში უხებდებოდ იღებოდნენ და წინასწარსტყვების აძლეოდნენ, რაც შიგ ფული ინახეიოდა, რადგანაც ჩინელს უბადლესი ნატურაა — მასდარიხად განდობა და სახელოვანად გასეენება.

აახნად ბოთო თეროქოლოდა და შუაზე გაიბო. თედნის კუთხეში მსვლელობა გაიხრდა.

ბოთოს წინ მოუძლოდა თორმეტობედ წითელკოფთისაბები მახური, როლებიც ბამბუკის ჯოხეით ბრბოს იქეთ-აქეთ ერეკებოდა და ყოველიანი ყაიდაზე ევიოდა: — გზა, გზა ნიეტი მღირეთის ყვავილს, დიდ მადლიან მამ-ინის! გზა, გზა, მათრელობის დიდ ბურჯს!

ოკოთა აალაქინში მსხვილ-მსხვილა მანდარით იჯდა, რომელიც ეყვს მხიოლი მიპყვდა მის წამოყოთილეთულ ადელეებულ სასეს ემჩნეოდა, რომ რადაცა მოსადოა, იოსალსაც სთი მადლიანობით დიდკეთლეთა მალზე გაუთიხობია, რადგანაც პალაქინის აიოესუსის ყავჯრეიდასა წითდაუწუშ მთავს გამოჰყოფდა ხოლმე და მსასუთა იეოესებოდა.

სანამ ერთგულ მკნებს თავისი ბრძანებელი მთი საყესა, მკვალისა უყყო აილოს გავეცოთ მას. მანდარიხ მან-ინი, ე. ი. „მკალიის ქურევი“, დიდდ წაოხიდაეთული მადლიანობი იყო და ეთოთა ქული, რომელსაც ჩუქურთმით გამშვებული წითელი მათისის სუთოთული პეოსდა მთავოესული, რაც ეეოვე კლასის ჯილდოს ხიშავდა ეეორე კლასის მინშენელობით. მას უფლება ჰყოდა ლურჯი საოესუსის დეედი ეეოთრეტყა და პალაქინის ტარებლად ექვსი მხარული ჰყოლოდა ფრთითი ქუდიით. ამ წარჩიებულმა მოხელემ, ჩითოდა — „ტი-ფუ“, დაწესებული გამოცდა ჩააბარა პეკინში, იეიდა ხახისის ერთ-ერთი გარეუხის მმართველის ადგილი, მთელ თავის სიცოცხლეში ცდილობდა დაეფარა ეს ხარჯები და იესებდა თავის სახანდარიხო ჯიბებს, რაც არც ისე მხელი იყო, რადგანაც, მუთათანა იმპერიის ბრძანები ჩვეულებით მიხედვით, ბოჯიხანის ხაზის მანდარიხისგან წელიწადში მხოლოდ ერთჯერ მოითხოვდა გახასხლრული თანხის მუტანას და უფლებას აძლედა მას ხალხისგან აეკრობა იგი, როცა მას უნდოდა და როგორც მას მოეხსიანებოდა.

ჩვენი „ძლიერების ყვავილი“ ამ მხრივ იმდენდ წარმატებით მოქმედებდა, რომ მამი მისი ხალხის ზანდების პირამედ აიგო ვერცხლისა და ოქროს ზოდებით, ხოლო

*) ტაელი—ფულის სახელია.

მის საოლქოში კი არც ერთი კაცი არ დარჩეოდა ისეთი რომელიც ათასხელთან ფოს ელვას და იხსს არ ათუროდებდა მის თავზე დასასტკობად. მდიდარი ხალხი ყველა სხვა ქალაქებში გადაიხვეწა საჩქაროდ, მაგრამ ზოგიერთი მათგანი ცის აოადილისათვის მზაველობის სათხოველად წავიდა.

„ქველობის ტურქელი“ იცი წლის განმავლობაში სტატიებოდა მშვიდობიანობის მაგრამ ოცდაათველ წელიწადს მენი გაეარდა.

მოულოდნელად პეტრიდან თვით ცისქვე შეთის ყოვლადმეძობელი მფლობელის. მეფეთა ბედის, დიდი ბოგდინისაგან ბოვი და ქალაღი ბრძანებით, რომ დაუყოვნებლივ აოკვეთონ თავი მანდარინ შან-მინს.

იმ დილას, როცა ჩვენ ამ პატივცემულ კაცს შევხვდით, ახლად წაყთხული ჰქონდა საშიველი ქალაღი ნანკინის მოადგილე სთან და შინისკენ მიეჩქარებოდა, მას თარი დღის ვადა ჰქონდა მიცემული მართლმსაჯულების დასაკმაყოფილებლად.

როცა თავის მორთულ-მოკაზმულ სრასასხლემში მივიდა, მანდარინი საჩქაროდ უკანა „საიდუმლო-სათბობირო“ ოთახში შევიდა და გულმოსული ჰკრა გონგს *).

ფარდღან, რომელიც კარის მაგიერობას ასრულებდა, მაშინვე გამოცხადდა მსახური და პირქვე დაემხო ბრძანების მოლოდინში.

— წაროსდგეს ჩემს წინაშე შან-მა-ში, ჩემი მდივანი!

მსახური ისევე სწრაფად გაჰკრა, როგორც გამოცხადდა.

დიდმა ხანდარინმა დაბალ მოკრებულ მავადსთან, რომელზედაც საჩაიე ფაიფურის ოოწყობილოა ელაგა, ფეხის მორთხა ვერ ბოასწრო, რომ ფარდღიან მდივინს მიპარებოდა თავი გამოიხიდა. ეს იყო ტანობრი ჩილი მსხვილი ჩინელი, რომელსაც ვერცხლის დიდებთან აბრეშუმის წითელი კოფთა ეცვა, ლურჯი კაბა და არაჩვეულებრივად სქელი და თეთრი საძირებიანი ნაბღის ფოსტლები. მის ალმაცერ ცბიერ თვლებს სოულიად ჰვარავდა ვეებერთელი სათვალეები, ოოელიც შავი ზოთარით ჰქონდა მოაგრებელი ყურებზე, და ხელოვხურად დაჰმუხლი წვრილი ნაწნავი კი სარტყელს ქვევით ეშვეებოდა. საბატო მდივანს შან-მა-შის უწოდებდა, რაც თარგანებით ნიშნავს: „ცხენიდას ისრის მოხდენილად მსროლეულს“. მაგრამ შან-მა-შის ასეთ სასტიკ საქმეში, როგორც ისრის სროლას, არასოდეს არ უვარჯიშნია, პირიქით, „სიუცუს“ „გამშენებული ტალანტის“ წოდებაზე მოახერხა გამოცდის ჩაბარება, რაც მაღალი სამანდარინო ღირსებას მიღებაში პირველ საფეხურს წარმოადგენს, და მთელ დღეებს ძველი კანონების სამეცნიერო ახსნა-განმარტების წერაში ატარებდა, რადგანაც მშვიდობის მოყვარე კაცი იყო და კანონიერება უყვარდა. ოთახში შესვლისას ის სამჯერ განერთხო იატაკზე და სხვა.

— რას მოელის პეტინის მზის დიდი იმოადღებო არაბასგან მსწველულთა შორის?

— აღმართე ფეხზე შენი ყველად არაბა სხეული და ფართოდ განადე შენი სმენის კარები!

— ბედნიერია მონა შენი იმით, რომ მფლო ბელთა შორის უდიდესის ყურადღების ძვირფასი ცვაჭის დაწაფება შეუძლია!

— შენხო თუ არა შენს ყურებს ამბავი ცის ძისა და დედამისის მფლობელის ბრძანების შესახებ, — ნუმც შენებია მის ძვირფას სხეულს ნურავითარი ავადმყოფობა, — ბოგდინის სახელის ხსენებაზე შან-მინმა ცხრაჯერ დაჰხარა თავი. — და იცის თუ არა რამე ნანკინის არაბა ბრბომ?

— ვარსკვლავები ხედავენ, რასაც მთვარე აკუთმს, შენი მონა კი ყველაფერს თვალყურს ადევნებს, რაც მის მბრძანებელს მიჩებ, ვაი, რომ არა თუ არაბა ხალკი, არამედ სხვებიც კი ყოყნობენ იანცეზიანზე, რომ შენი ბედის ვარსკვლავი უნდა დაბნეულდეს! — უთხრა შან-მა-შიმ და ისე ძალიან დაჰხარა თავი, რომ მისი ნაწნავი იატაკზე დაეარდა.

საკ. ავტოგზის ც. კომიტეტის თავმჯდომარე ამხ. ლეშუპუ (მარცხნივ) ხსნის ყრილობას

მანდარინმა ისე მრისხანედ დაჰკრა მუშტი მაგდას, რომ ზედ მდვარი ჩაიდანი და ლამბაქები მაღლა შეხტნს.

— დიდებული ფოს კულსა. ვფიცავ, როცა ის გველი იყო *), უთუოდ რომელიმე ნანკინელი ჰიათავანი დამბეზღლებდა და მე იმას სამაგიეროს გადავუხდი, გავარვარებულ ნაკვერცხლებზე შეგებრავც. ეს ისე სწორია, როგორც ტრედისფერი მღონაზე მაღლა არ წავა.

შან-მა-ში კიდევ უფრო დაიხარა:

— ჰოი, ძლიერების ყვაილო, ზეთი ცუცხლს ვერ დააჭობს და მრისხანება ემას ვერავფერს უშველის, რაც უკვე მოხდა!

— ნუთუ შენი თავის სიკაციერე ფიქრობს, რომ თანახმა ვარ მხოლოდ ორჯერ დავინახო მზის ამოსვლა, სანამ თავს წამაცილებდენ და ჩემ წინაპართა აჩრდილებს შეუფერთებოდენ?

— ჰოი, ჩემი ზრახვების მბრძანებლო, ელვა-ქუხილი ყოველთვის არ ჰკლავს მიწის შეილებს.

მანდარინი შეტრა სიხარულისგან.

— მე ვხედავ, რომ ბეწვის კალამთა**) და ქალაღთა ტყეში დიდი ხე კლაცას ინახავს თვის აზრთა ფულუროში დე, გათხილოს იგი, — და მისი ჯიბებში ოქროთი აივსება.

— ჰოი, მბრძანებლო! შენი გული საცნა ქველობათა რძით! — უჰსუხა მდივანმა და პირდაპირ ჰასუსხ ვგერდი აუქცია.

— სთქვი, როგორ უნდა მოიქცე, არაბა მონავ! მოუთმინელად წამოიყიარა მანდარინმა. მაგრამ მისმა ცბიერმა მოსალბრემ მხოლოდ უთოლავეჯერ დაუტრა თავი თითქო ძალიან შეეშინდა, და ერთი სიტყვაც არ უთხრა. მაშინ შან-მა-შიმ მოისაზრა, რაშიაც იყო საქმე, ზეძირო თავის მსუქან თითზე ძვირფასი ბეჭედი და მისცა მდივანს, ამ საშუალებამ მყისიე გასჭრა და ენა აუხსნა „შემკულ ტალანტს“.

— დიდ არს ძე უბრწყინავლის ცისა, ხელმწიფე ხელმწიფეთა, დე, იცოცხლოს მან ათითათს წელიწადს! — სთქვა მდივანმა — მისი ბრძანება დაუყოვნებლივ უნდა შესრულდეს. მართლმსაჯულება მსოფლიოს საფუძველია. იგი მოწის ძის თავს მოითხოვს. დე, დაკმაყოფილდეს იგი!

— რაო-ო? — გულმოსული შეჰყვირა მანდარინმა. მაგრამ მსწველულმა მდივანმა აუღელვებლივ განაგრძო:

— ცაქვეშეთში ნივთები ყველა ნივთია. მაგრამ თუ რომელიმე ნივთს სარგებლობის მოტანა შეუძლია, ის უყურადღებოდ არ უნდა იქნეს დატოვებული. ნუთუ ადამიანი ნივთზე უმდარესია? მგონი, შხამიანია ასპიტი. მაგრამ მანც წამლის შესადგინად არის გამოსადეგი. მგონი, სძაგელია ნაკელი, მაგრამ ის საჭიროა მინდვრების გასაპოხიერებლად...

— მერე? — ვერ მოიზინა მანდარინმა, რომელიც თითქო ეკლებზე იჯდა.

— ნანკინში კაცი ბევრია, — აქ შან-მა-ში მიწაზე განერთხო, — მართლმსაჯულება კი კაცის თავს მოითხოვს. შენი მონა, თუ კი მისი მბრძანებელი მოისურვებს და მის დანარჩენ დღეებს დაუტკობს, კისრულობს ადამიანთა შორის ისეთი გამოხანოს, რომელიც სიხარულით და მცირე ჯილდოს მიცემით დასთანხმდება შესცვალოს თავისი არაბა თავი შენს თავზე, ჰოი, მთვარისა და ვარსკვლავთა დარო, დიდი ბოგდინის მოადგილე! *)

მანდარინი ანაზდად დაავიწყდა თავისი დიდებულება, აღტაცებული წამოხტა ზეზე და მივარდა თავისი ცბიერი მდივინს ასაყენებლად:

— შან-შან-გო! საუტხოა! დიდებულია! ვფიცავ მამიჩემის ნაწნავს, შენ მართალი ხარ, უტყვიანესო მდივანთა შორის!

და მანდარინმა სიხარულით ხელი მოუცაცუნა მხარზე მდივანს. მაგრამ თავისი დიდებულება მოაგონდა, ერთბაშად ამაყი შეტებულება მიიღო და დინჯად უთხრა:

— ჩემი სიკოცხლის ჰრილობის მალამოს გამომგონებელი კარგს იზამს, თუ ეხლავე გაეშურება საჭირო კაცის მოსაძებნად.

— ბრძანება შენი, თაფლივით გამომდინარე მენი გველმზაისებური პირიდან, აღსრულებულ იქნება!

— უბრალოდ ნუ დაკარგავ დროს ძვირფას მარგალიტებს, უჩქარე, რამდენადაც ფეხებმა გაგიძლოს!

— მიფრინავ, მიფრინავ იმპერატორის ისარივით, რომელიც მტრის ზურგისათვის უტყვორცნია! დე შან-მა-ში უთოლავე თავის დაკვირთ და უკან ხევიტ გავიდა კარში.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)
თარგმანი კირილე კოკუაშვილის

*) ჩინელთა რწმენით ფო ღმერთი ქვეყნის ყველა ცხოვლად გადაიქცა თანდოთანობით.

**) ჩინელები წერის დროს კალამს მაგიერ ბეწვის კალამს ხმარობენ.

*) ჩინური კანონი ნებას რთავს დამნაშავეს მაგიერ სხვა დაისაჯოს;

*) ენკე — ლითონის დაბდაბასა ქეია.

პირველი ტრაქტორი

ხარკოვის სატრაქტორო მშენებლობას უკრაინულად, მოკლედ „ტრაქტობუდ“ იტყვება გემების მიხედვით ქარხანა 1931 წლის 1-ლი ივლისს უნდა ამუშავებულიყო.

ზამთარი გასულია. დადგა მეორე გაზაფხული. სამუშაო კი ბევრია.

მატარებლებს ყოველდღიურად მოაქვს ამერიკიდან გამოწერილი მანქანები. თითოეულ სამქროში ათასზე მეტი მანქანაა დასადგმელი. გასაშინჯი, ასამუშავებელი.

რათაც გინდა დაჯდეს, გეგმა უნდა შესრულდეს.

ქარხანა ნაწილობრივ მაინც უნდა ამუშავდეს.

პარტიულმა კომიტემ დაადგინა მუშაობის ცენტრი გადატანილ იქნეს მასების ყურადღების მობილიზაციისკენ გემების შესრულების ირგვლივ.

მშენებლობას დამატებით უნდა მიეცეს 20.000 სამუშაო საათი. დღე მუშაობა გაწვევით იყო. ამ დროს ზედმეტ სამუშაო საათს ვერ მოპოვებდნენ. გადაწყვიტეს ღამით იმუშაონ.

ყველა პარტიული ერთ მებრძოლ ათასეულში მოექცა.

ქარხნის ტერიტორიაზე გამოცხადდა.

„Зводний кумунისტичний батальон ентузіастів трактооробуду оголушусмо зформированим, ми ідем на штурм ночі“

მათ ფეხდაფეხ აჰყვა მუშათა მთლიანი კოლექტივი:

ათი ღამე ნაგებობის ტყეებში ვარსკვლავებით ბრწყინავდა ელნათურები და ამ ბრწყინებაში მოჩანდა დაუმთავრებელ სართულზე წაყვანილი სილიუეტები მუშების.

20.000-ის მაგიერ მშენებლობამ 24000 სამუშაო საათი მიიღო. თითოეულ სამქროს დამთავრების წინას სახურავზე წითელი ხუთქიმა ენთებოდა ხოლმე.

პირველ ტრაქტორების ამწყობნი

მექანიკურ - სამწყობო სამქროს ხელოსნები გაშვებულ მუშაობაზე, არიან.

25 ივლისს მათ უნდა გამოეშვათ საცდელი ტრაქტორების პირველი პარტია.

დღეს ოცდაათხია, აწყობა უკვე დაწყებულია.

ლითონის ჩამოსხმელი და სამკედლო სამქროებიც თავის მხრივ დაუღალავ მუშაობაში არიან. ისინი ზღვის ტალღასავით აყრან ყოველდღიურად, ყოველსაათობრივ დაწვადებულ დეტალებს, რომ პირველ ტრაქტორებს არც ერთი ნაწილი არ დააკლდეს. დამკვერლობა და სოციალისტური შევიძინებო მათ აღარ აქმაყადილებთ. მათ გადააბიჯეს სამუშაო საათებს, გადააბიჯეს სამუშაო დღეებს. მუშაობენ დასვენების დღეებშიც მთლილი დღე, ღამემდეგ ოღონდ მექანიკურ-სამწყობო სამქროს სახრლო-სამუშაო არ შეზავდეს, ოღონდ პირველი ტრაქტორები უზრუნველყოფენ.

სამკედლო სამქროს შრომის გმირებად გამოვიდნენ:

მარტინოვსკი, მეოცდაერთე მექანიკურ უროზე მომუშავე ხელოსანი, რომელსაც ამოცანად პატრონა თაროზოვიძის მიორასთავე დეტალი 420 ცალი, მაგრამ მან დააზავდა 22, საათით მხოლოდ 2 ცალი წუთი. მესამოცდასთუთე დეტალი უნდა მოეცა 420 ცალი, დააზავდა 828, მათში ერთი წუთი.

მეჩვიდმეტე უროს ხელოსანი ანხ. პედვი-სკი ასობი ორმოცი გადაჭარბებით ამზადებდა დეტალებს.

ასევე მუშაობდა მეოცდაორე ურო ხელოსან ბუდკოვის მკლავებ ქვეშ ყოველდღიურად იცვებოდა უმბრევა-ზოდა ნაწილუებით მექანიკურ-სამწყობო სამქრო.

დღეს კი უფრო მეტი გაშვებება. ერთი დღეც და მთავარ კონვეერზე გამზადებულ უნდა იდგნენ და მოკარგვიან ბო-მეჭვიტური რკინის სარკები.

ეს არის გამოცდები. ეს არის პირველი ნაბიჯი.

შეუძლიათ თუ არა ჩვენს მუშახელოსნებს ტრაქტორების აწყობა?!

დასძლევენ თუ არა იმ ჭეხნიკას, რომელსაც მხრლოდ ეხლა, და მხოლოდ პირველად უნდა დაეუფლონ.

სამქროს გამოცდებულ ბრუნვაში. თითქოს ეს ათასეულ გულიანი კედლები, ერთი ძლიერი გულთ სცემს, ერთი მღელვარება აშფოთებს.

მთავარ კონვეერის დასაწყისში შედგმულია ჩარჩოები. თვითელი მთავანი იქონის 32 ფუთს. ისინი როგორც ახლად ასაგებ მენობის საძირკვლები, ისე სდგანან.

მათ ნაწილ მოყვანილობის და უხეში შეხედულება აქვს.

ამ კონვეერის მთავარი ხელოსანი, მიხეილ კარაბკოვი, თავს ადგას ჩარჩოებს. თვითელ ჩარჩოს თავს ეგვლება ხელოსანთა ბრიგადა. ისინი ასწორებენ კონვეერზე შემდგარ მთავარ ნაწილს, ამავარებენ, უჭერენ გაიკებს, ბოლოტებს.

— მზათ არის?! მეტრადამართულად შეუკითხა კარაბკოვი მუშებს და თვითონვე მიიჩნია ელექტრონის დაფასთან. რეოსტატის სახილური გადასწია. კონვეიერი დაიძრა.

შეუძენველად უხმოდ და აუჩქარებლივ, თითქოს მიიპარებოთ, მიცურავენ წინ ჩარჩოები.

— ალექსანდრე, — იძახის კარაბკოვი ჩელოზიტკოს, — პირველი ტრაქტორი შენ გეზარება, აიყვა ბრიგადა და შეუდგე...

კონვეერზე ექვსი ჩარჩო დგას. დღეს ექვსი ტრაქტორი უნდა დამზადდეს. და ამ ექვსში პირველი ჩელოზიტკომ უნდა ააწყოს.

მის ცოცხალ სახეს, მეტი სიცოცხლე დეტტყო.

მის ახალაზრდულ გატაცებას, მეტი ენტუზიაზში მიეცა.

ტყვილად კი არ გადასცეს ჩელოზიტკო კომკავშირის უჯრედიდან პარტიას, ოქტომბრის სახეობა დღეს, ტაშის კვრით და სიამოვნით.

ის სულ 25 წლისაა, მაგრამ საქმეში 60 წლის მოხერხ დაემსგავსება სიღინჯით. სერიოზულობით.

მან რამდენიმე წამში სამი კაცი მიიყვანა პირველ ჩარჩოსთან, პირველი განკარგულებები გასცა, ამუშავა ბრიგადა. ტყვილად კი არ გატარებია დრო სტალინგრადის ქარხანაში, საამისო გამოცდილება მიიღო. უნარაც აქვს, ცოდნაც და ნიბისყოფაც.

კარაბკოვმა კონვეიერი შეაჩერა. დანარჩენ ხუთ ჩარჩოსაც მიუჩინა ხუთი ბრიგადირი და თვითონ მცირე კონვეერისკენ გაემართა.

კარაბკოვი მოდის და თიქრობს: თუ ხელი არ შემიშალა, საღამოს 10 საათისათვის ტრაქტორები აწყობილი მექნება, ამდამ მათიარები შედლებენ და განთიადისას გამოუშვებ.

კარაბკოვს მშენი ჩაიარდნილი თვლიბი მუდამ წყლიანი და ნაბერწყლიანი აქვს. თმის გეორდიბში ოდნავ თითრი აქვს შერეული. სულ 40 წლისაა, მაგრამ სხე იმდინად ძარლიანად დაქიმოული აქვს, რომ მიტის გეგონება ბევრი გაჭირვება უნახია, ბევრი უბედურება, მაგრამ ენერგია უღვივებელი აქვს მუშაობისადმი თავგამებება უსაზღვრო. —

Товариш Калитай! — დაბალი წმით მიმართავს მცირე კონვეერის მთავარ ხელოსანს, — Ну как там с моторами.

ის კი 50 წლის ძველი ხელოსანი, ნადრევად მოხუცებული, რომელმაც ნახევარი სიცოცხლე კერძო მესაკუთრე ქარხნის პატრონს შესწირა, ძირს დაწებულ თეთრ აბურძღინელ უღვამებს ისწორებს, რატომღაც ტუჩებსაც იწმენდს და ეუბნება:

— ორი მატორი საცდელ სადგურზე გაგზავნენ, თუ ვარგისია ნახევარ საათში გადმოაკვირნენ, დანარჩენსაც ვაწყობთ.

— მოტირალდა კარაბკოვი. ზედმეტი უნდა არა უყვარს.

— ნუ გეშინია, მიხეილ, ჩვენც დაბრუნდება არ იქნება! — ზურგში გააყრდა კოლიტკომ მიმავალ კარაბკოვს.

ისიც შეუბრუნდა თავის ბრიგადის ხელოსნებს რამდენიმე სიტყვა უთხრა, ააჩქარა, ამუშავა ყველა დაკვრითი წესით.

ლონტი კალიტაი, ძველი გამოცდილი ხელოსანია. მას უმუშავია ძველი რუსეთის თითქმის ყველა ქარხანაში.

თორმეტი წლის ბავში კერძო ქარხანაში დადგა მეჭვირათ.

— დღელამეში 20 საათს ვმუშაობდი, ხელობაზე მუშაობის გარდა მე მიხედობდა ბაზარში წასვლაც, წყლის ზიდვაც. „ხეიანი“ ბავშვის მოვლა და აკვანში რწევაც, — ამბობს კალიტაი და თვითონვე ეცინება შევირდების ძველად არსებულ სწავლას წესზე.

მცირე კონვეერზე ხმაურმა იმატა. ისინი მართავდნენ დღეუმებს, ამავრებდნენ ცილინდრის თავებს.

კარაბკოვი პირველ ჩარჩოსთან რომ მივიდა ღიმილია გადაუარა სახეზე. ჩელოზიტკოს უკვე ღერძი გაემავრებინა და სისწრაფეთა კოლონდ მართავდა ზედ.

დანარჩენები ღერძებს უყრიდნენ. თითმფრინავების გამოხატულება მიეცა ჩარჩოებს.

წუთები მიდიოდნენ სწრაფად. შეუშინებულად. საათის ისრები ციფრიდან ციფრზე გადადიოდნენ და გადადიოდა შუა დღეც. აჩამდე სახურავზე დასმარაი მზე იხლა მუშაბანდიან კედლებში შემოვიდა და დაღვარა სითბო და სინათლე.

ჩარჩოები იტვირთება, ივსება, ნაწილი ნაწილს იმატება, უერთდება და თანდათანობით იწყობა ტრაქტორები.

მაგრამ მუშაობის დროს ირცევა, რომ საჭირო იყო ბურთა, მიჭრელი ფოლადი. თორკოლონის ჩრკინა, რომლებსაც ეძიებდნენ შაშინ, როდისაც ისინი საჭირონი ნდებოდნენ. აქ იკარგებოდა წუთები, საათები საამუშაო დრო.

— ხომ ამბობდი ყველაფერი მზათ არისო. წაილაპარაკა ერთ-ერთმა ხელოსანმა, ხედავთ რამდენი რამ თავის ადგილზე არა გეჭონია?!

სიტყვები ეხებოდა კარაბკოვს.

ეს წაავადა რაღაც ამხანაგურ სამღუერავს, მაგრამ მას სახეზე წყენა არ დასტყობია.

— არაფერია, — უპასუხა მან, — საცდელიც იმიტომ ჰქვია, რომ მომავალ მუშაობისათვის მოსალოდნელი შეცდომები წინდამწინე ვიცოდეთ.

ელექტროკოსამ საცდელ სადგურიდან მოტორები მოაკრილა. ისინი როგორც პატარ-პატარა ავტომობილები ისე დასრულდნენ სამქროში. ეზიდებიან დეტალებს დაზვიდან დაზვიანდ, განაქთ სამქროს გარეთ ზედმეტი, უვარგისი ლითონის ნაჭრები, წუნნი.

მატორი ჩაუდგეს ჩარჩოს და თითქოს სიცოცხლე მიანიჭესო.

ჩელოზიტკო გულში სიხარულით სახვე, რომელსაც სახეზე ღონავადაც არ გამოჰხატავს, მუშაობს ის პირველ ტრაქტორზე. მუშლის გვერდიდან ოფლის თეთრი სუფთა წვეთი უფრავს და ლოყაზე თეთრსავე ზოლს ავლებს.

დღე კი იხრება სულ დაბლა, დაბლა. ფანჯრის შინებთან მუჭდება სივრცე და მზიკ ქალაქის იქით იმალება.

სამუშაო დღე გათავდა.

სამქროს საყვარი ყელში ხანჯალჩასობილ ხარკი იბღვლდა.

საამქროს მუშების ნაწილი დახვებას ასუფთავებენ, ხელსაწყოებს აბინავებენ და სტოვებენ ქარხანას.

მაგრამ მეექვსე განყოფილება, საკონვეირო ზოლზე მომუშავე ბრიგადები ერთი წამითაც არ სტოვებენ საამქროს.

ხვალ 25 ივლისია და ხვალ განთავისისა საცდელი ტრაქტორები მზათ უნდა იყვეს, თუნდ შუალამე დადგეს, ბუნდ ღამე შემოათორდეთ.

ყოველ ნახევარი საათის შემდეგ შემობრბის ხოლმე მთელი ქარხნის მთავარი ინჟინერი ამხანაგი ბრუსკინი, ის გადააქვებს ხოლმე თვალს მუშაობის მსვლელობას, გონებაში იკვლევს ტემპს და ეკითხება არობკოვს:

— იქნება მზათ, თუ ბრძანება შევცვალოთ?..

— როგორ თუ შევცვალოთ!..

— საეჭვო არაფერია!..—თითქმის ერთდროულად უპასუხებენ ბრიგადელები და სახეზედაც წყენა ეტყობათ. „ეს რა საკითხავია, რასაკვირველია შევასრულებთ ანოცანას“—თვითებული მათგანი ფიქრობს გულში.

ბრუსკინი მიდის ქარხნის დირექტორთან და ოფიციალურად უტყვადებს:

— ბრძანება არ შეიცვლება. ტრაქტორები იქნება, ამასობაში ჩარჩოებს რადიოტორები დაუდგეს.

შეთერთეს ფრთები და ტრაქტორებმა თანდათან საჭირო ფორმა და სახე მიიღეს. ხუთასი წვრილმანი დეტალი, ხუთას წამს მინც მოითხოვდა და ღამე ქარხნის კედლებთან აიტუზა.

ღამის 12 საათია.

ტრაქტორები მზად არის.

თონდ ერთი უკანასკნელი ტრაქტორი კაპრიზობს. ბოლტები ხან დიდი მოსდის, ხან პატარა, როგორღაც ნაწილები ერთმანეთს იფრ შეესაბამება.

ამ სიძნელეს დაძლია უნდა.

კარობკოვმა გადიძრო პინჯაკი. თვითონ მოკიდა ხელი და ერთი საათის განმავლობაში საჩქე გამოაქანარავა.

ღამის 2 საათია

ექვს გამზადებულს ტრაქტორს მოადგენ მღებავები და ღებვა დაუწყეს.

ბრიგადელები სახლში წავიდნენ.

მეორე დღეს, რიურაჟისას, უძილო თავლებით მოვიდნენ საამქროში.

ძილატეხილობა ყველას ეტყობოდათ.

„ინტერნაციონალი“-ს ტიპის ნაცრისფერი წითელ ბორბლებმა ტრაქტორები გამზადებული იდგენ.

ხალხი გროვდება.

ელიან პირველი ტრაქტორების კონვეიერიდან გადმოსვლას.

კარობკოვი, ჩელიაბიტკო, კალიტაი, ოროლოვი; ვალაკტინოვი; ხარკოვის ქარხნის პირველი ტრაქტორების პირველნი ამწყობნი, საზეიმო სახით, მაგრამ მიღვარებით ელოდებიან ბრძანებას.

— რაღას აგვიანებენ, გვიბრძანონ, რომ გადმოუშვათ კონვეირიდან!..—ამობენ წყენით და შფოთვით.

წუთიც და...

ბრძანებაც მოვიდა.

კონვეირი ამუშავდა.

ბრიგადელები ტრაქტორისტებად შესხედნენ.

გადმოდის ტრაქტორები რკინის ზოლიდან მის ფენილზე და წინ მოაქვს რადიატორზე გაკრული წარწერა:

„Первая партия большевистских стальных коней Х. Т. З.“

დ. თოგაშვილი.

საინჟინერო მუშაობისთვის

თბ. აბრეშუმის საქსოვ-ფაბრიკის მუშა-ქალები—მ. ხოზარია, პ. ასლამაზაშვილი, რ. თეაძიშვილი, მ. გიორგობიანი და მ. გორდუნიანი შედიან პარტიაში.

ამხ. სტალინის სახ. ქარხნის ახლად არჩეული პარტორგანიზატორები ამხ. ჯანაშიძე, ბახტაძე და მადეიშვილი

უღელტეხილები

სიტყვა ვისროლე ობოლი, ობოლათე ახეტიალდა, აუყვ-დაუყვა ქონხანებს, მარცხნისკენ შემოტრიალდა! დამეშო ძველი სამყარო ახალი წამოგრილდა, ნაცვლად სხვა უნდა შეექმნა რამ, რაც უკვე გამიტიალდა.

გაისმა სულ სხვა ზეესტური, სხვა კილო გამოხმინდა, ამოშრა სედის აოზი, უკუნი გამოხმინდა; წულულსა მიეცა კურნება, რაც წინად დამიხინდა... ზოგს მე ვუსწრებდი, ზოგან კი ახლა მეც დამიგვიანდა.

ჩემს ასე ყოფას მეც ვნანობ — და ამას ვფარავ არა მით, რომ ამავეუქა სიტყვამა, ნასროლ - ნატყორცმა ვარამით! გული რომ ღრინავს ხანდახან — სულ სხვა მიზეზით, სხვა რამით... სასობით ვჭვრეტ მომავალს, მხნე და უღრცცი ვარ ამით.

რომ სარეველა არ მოჰყვეს, ძნელათ გადაარჩეს ჯეჯილი; მაგრამ არ მიყვარს მე ლეჭი თავ-ბოლო გადაგლეჯილი, კბილ ჩავარდნილი ბებრულათ, ქვა-ლორღით გამოკენჭილი, მკუხე რამ ხილი მიუალო, პანტა გვერდშემობილი. ვაქრა იგი დრო, როს ბაგეს და ენას ეკრა ნალეობი. როცა ყოველმხრივ გვევრავდენ ეანდარმის ქროლა თვალეზი!..

და ბრძოლაც მაშინ სხვა იყო — ნაცეცხლი, ნავარვალეზი... აწ ჩემს დამაოხრებელ ახალ ძალს სიცოცხლით ვენაცვალეზი.

მანამ კი... რალა მანამ კი! რომ მოეშობო „მანამ კი“ თვით მევე უნდა ცეცხლს მივსცე წინათ ნათესი და ნამეკი!.. თავის დრო ჰქონდა იმასაც — დაიხ ნაქები და ნამეკი... ახლა სხვა გზას ვარ, ოლონდაც გასტყრას დოსტაქრის დანამ კი?.. დე მწყობრში ჩადგეს მგოსანი, ქალარას აღარ ჩიოდეს, იმის სიტყვა ნასროლი შაშხანის ტყვიათ ხვიოდეს; მის წინ სიკოცხლე დიოდეს; ზვირთი ზვირთებზე შხიოდეს; ქუხედს მთა-ბარი ნათელლი, ხეგში წურაქე კიოდეს!..

კლდე-სალი ნაბერკეტები ყირაზე გადმოდიოდეს, ფაზისმა ცეცხლი დაკვესოს, შუქურ - ვარსკვალაგათ ღვიოდეს; ორგულის გული დებზოს, რასაც კი ინატროდეს:

წყაროსთან იღაეს — წყუროდეს, პური წინ ედვას — შიოდეს!..

აბა ვით გავძლო საწყენი მტარეალს არ უძღვნა გობითა! აშალს კენჭი რომ შევიძინო ტბილ ენა - მუსიკობითა... „დავეწიო და გავუსწრო“, ან რიგში ჩავდევ წყობითა! განახლდეს გული ნაფერადლი, ვით ორბი ქაბუკობითა!..

ელ. კოლუმორდვინი.

როგორ გარდაქმნა როლლო უორლი

ჩამოსვლა

ეს მოხდა 1930 წლის ივნისში, ზაფხულის პაპანაქებით გაუღწეოთ საუკუნობრივი სილით გამტვერებულ სტალინგრადაში. გეტების მისადგომთან № 7, სადაც გაკეთებულია წარწერა: „გემები მიიღეს ქვევით“, მიიღეს ბორბლებიანი „ეკოლოდასისი“, რომელიც თავის მგზავრებს საყვირის გულშემზარაკი ხმით აყრუებდა. რთული, უცხო ხალხსათვის საკლებ გასაგები მინერგობით, გუჯა სანოლოთ შეაჩერა სვლა და გულდასველებით შეუღობა იმათ აშოყრას თავის რაიონებულ სტომაქიდან, ვინც ნიუნში ან რიონისკში მიიღო მის მძლავრ ბორბლებს. ამოძლიანდნ დედაკაცები, დატვირთული ტორბებით და კალათებით; რამდენიმე ექსკურსანტში, უბარგომ და აღტაცებულებში, იერიში მიიტანა პროლიტარული ტორბაში და იქსკურსისთვის საზოგადოების წარმომადგენელზე ასტრახანამდე „როკრანინ და მოკაუთრნი“ დარბოდნენ ნაპარზე, ეძებდნენ კვერცხებს, კარაქს, თევზს.

უტევი დეპარტამენტი № 7-ზე შეგროვილ ხალხში ჩაიშრიალა გაკვირვების ჩუმმა ხმამ. თინხარდ მატროსებს ლდრაკი ზურგით გადმოაჭკონდათ უცნაური უზამზარო ჩემოდნები, თითოეული ჩემოდანი—დაამინის ოდენა. სპილენძ შემოკრული, კარგი ხარისხის ტყავისაგან დამზადებული, ისინი მკაფიოდ განიჩეოდნენ თავის საბჭოთა ნათესავებისაგან—ფობრის ჩემოდნებისა და ნაწიანი კალათებისაგან. მათში იყო კაბიტა-ლისტური კონსტრუქციის ყაღბი სილამაზე, ხანმოკლე ნივთების ფარისელობა.

შემდეგ კი ხალხს გაკვირვება აღმოხდა მეორეთ. ვიწრო კიბით ჩამოდიოდნენ საბჭოთა ობიატელისათვის უცხო და უხანაჯი ადამიანები—ზოლ ქუდებით, ფაროო შარავლებში, უჯახოურად დამუშავებულში. მჭლე და მსუქნები, მალაწინი და დაბალნი, სივარით ან ჩიბოხით პირში. ისინი არაფრით არ ჰვადნენ სტალინგრადელებს. ვით თვალეში გამოჰქვიოდა თავისი თაისიანი თალარისი ჩემენა, მათ სიარულში მოსჩანდა ურყევი ანგლო-საქური თვიომეგარება. ამ უცხოელებში, 39 მთხდენელ ამერიკელის უკან, მიორმოცეთ მიდიოდა ყრავდ საქელი განსაკუთრებით მომღმირა. ვიწრო უკალიზიანი და უსასრულო მოკლის მჭერი-მისტრა როლოო უორდი—120 კილოგრამი, როგორც მორე დღეს გარაცხადა მან „ტრაქტორმენის“ უცხოეთის განყოფილებაში.

ორმოცი ამერიკელი, რომლებმაც დაარღვიო გემთსადგომის მილიციონერო ჩევე-უღბრივი სიმშვილი, იყვნენ ამერიკელი სპირიალისტები, მოწვიოლი იმ მიწით, რომ ურთოლის მანქანაზე მოშობის სახელშელოებანი შეესწავალათ ძირუქისის სახელობის პირველი სტრაქტორო ქარხნის ენტუზიასტებისთვის. მეორმოცე იყო კოლოო უორდი, ურთოლესთაგან უროლენს „გლისონის“ მანქანის სპეციალისტი. იქ ჯირკლდე გუშინ უცნობ, საბჭოთა კავშირში პირალოად მიღებულ „ინგერსოლუბზე“, „ნატკო“-ზე და „ირი“-ზე უმთავრესად უნდა ემოშეირნათ კომეკავშიროლებს, ახალგაზრდობას, მომავლის საიერიშო კოლონებს...

უჯახოელი სპიციალისტების „ტრაქტორმენზე“ ყდონის პირველი დღეები სრულდა არ მოწმობინი ჩვენს ორგანიზაციოლობას და უნარს მათი გამოყენებო საქმეში. დაწყებული საბარო ავტომობილობის სამი საათის ლოთინით გემადამოშე და გათავებულო ლედიბისა და ბლოშების უქნელობით, ყველაფერი ნერვიულობას იწვევდა უცხოელებში და ალპარაკეზა მათ ჩინს „უოუტლტურობაზე“ და „უცხოელი სპეციალისტების მომხატურების უნარის

უქონლობაზე“. ჩამოსულ ამერიკელ სპეციალისტების უმრავლესობა მუშათა არისტოკრატის ზედადენებს ეკუთვნოდა, და თხინ დროისთვის მას არ ჰქონდა გამოყოფილი კაპიტალისტური რაციონალიზაციისა და ჰუეერის „აყვავების“ სამსილეობანი.

მისტერ უორდის პოლიტიკური შეხედულებები არაფრით განსხვავდებოდა სხვა უცხოელების შეხედულებებისაგან. ის უდნავადაც არ იყო „წითელი“ და ამერიკის მთავრობას დამშვიდებით შეეძლო მიეცა მისთვის უცხოეთის პასპორტი. მას შეეძლო არ ჰქონებოდა არავითარი შიში იმისი რომ უორდი შეერთებულ შტატებში შეიღენს „ბოლშევიზმის გამხრწნელ ქადაგებას“ ერთი სიტყვით, მისტერ უორდი რადიოლ განიჩეოდა თავის ამხანაგების უმრავლესებისაგან და სტალინგრადაში ჩამოსვლის პირველ კვირებში გულშიც და ხმაშიც ავინებდა ჩვენს უორგანიზაციოლობას, უცხოელების საკები პროდუქტებით მოძარაგების და კარგი ბინებით უზრუნველყოფის უნარი უქონლობას. მაგრამ სხევისისგან განსხვავებით, ის არ აწხვადებოდა თავის დაკვირვებებს. არ აკუთნებდა მთავან არავითარ დასკვნებს, უტედიდა, თუ რა იქნებოდა შემდეგ და ეუბნებოდა სპეციალისტებს, რომლებიც მოთმინებას ჰკარავდნენ.

Well, don't forget it's not a tow, but usta camp*)

მიუხედავად ამისა პირველსავე კრებაზე, რომელზედაც იჩეოდა ქარხნის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში ამერიკელების მონაწილეობის საკითხი, მისტერ უორდი ადგა და თავის 120 კილოგრამიანი სიმძიმის ქვეშ მოხუჩეილმა, განაცხადა: „არ დავიწყებთ, ზატინებ, რომ ჩვენ აქ მოვევიწვიეთ სამუშაოდ და არა სამიტინგოთ. ჩვენ ორატორები არა ვართ და პოლიტიკა ჩვენ არ გეინტერესებს. პირადათ ჩემზე მე ვიტყვი, რომ ვერც ერთი ენმაკი ვერ მოახერხებს ჩემს ჩათრევას რაიმე პოლიტიკაში. მე—ამერიკელი მოქალაქე ვარ და სოციალიზმი ჩემგან შორს არის“.

პირველი ნაბიჯები

ბორბლების გუგუნით პირდაპირ ცეხს ადგებოდნენ ღია ვაგონები. ღამაზი ყუთები, განმეორკოული პირველხარისხოვანი ხის მასალოთ და აქრელოებული ასაყვარი იგროვლიდებით და წარწერებით. ეწყობოდნენ რაგებათ აიტომობილი კრანი, რეზინის შანების შრიალით, ნახუნ იტაცებდა მორავ ყუთს, ალორსით არწევდა მას და მიჰქონდა ცეხში, წინასწარ გამზადებულ ადგილზე. ცეხიდან გამობოდნენ განუწყვეტილი მუშაობით მოქანტული, მაგრამ საწარმო ენტუზიანებით ანთებული ადამიანები და ხელების ქნევით რდაცას გაიძხოდნენ უტეხ ხმათ, მესამე საკონტროლო კარებთან იდგა ჯგუფი ბიჭების, რომლებსაც 16 წელზე მეტს ვერ მისცემდი და იხოცებოდნენ სიცილით. გასაცინებელი კი მართლაც ჰქონდათ: სქელი, ტლანქი „ფორდი“ გაქვირვებით ადიოდა ვაგონებში, ეპოტინებოდა მათზე ხელობით და თეხებით. მისი სიმსუქნისათვის განსაცვიფრებელი სისწრაფით დარბოდა წინ და უკან, აცოვდებოდა ყუთებზე. პკითხელობა იგროვლიდებს და ხშირად, როცა იპოვნიდა, რასაც ეძებდა, აღტაცებული გაიძხოდა: „გლისონ“, „გლისონ“, და ყუთზე ჩნდებოდა ახალი წარწერა, გაკეთებული წითელი ფანქარით.

საბარო ავტომობილი „ელ-ელ-პარკერ“ მისრიალდებოდა დანიშნულ ყუთთან და სპეციალური ჰიშკით მოხდენილად შედიოდა უზარმაზარ ფოლადის ზოდებით გა-

დახლართულ ცეხში. იქ, სედეციეციე-კო-კატი: „მესამე განყოფილება“, ყუთს თრთხნლად უშეგბდნენ დაბნულ-მისი-მისი-რებით ესხმოდნენ თავს ლურსმნის საძირებით და სამტრევეთ შეიარაღებული მუშეები. რაღაც ხუთოდე წუთის განმავლობაში მანქანას აცილიდენ „სამოსელს“ და ახალი „გლისონი“, ფოლადის ნაწილების კრიალით დგებოდა რიგში. საღლაც გვერდოდან გამოხტებოდნენ მუშეები, აჩედებდნენ ქანკიკებს, ამაგრებდნენ ქანხებს, ელექტროტენიკოსები დასტრიალდებდნენ მოტორებს, ჰბერავდნენ მათ სულს, განყოფილების უფროსი მანქანიდან მანქანასთან დარბოდა და და ალელეგებოდა მიმედ ქშინავდა. მაგრამ ყველაზე მეფობდა უორდი, მოუქნელი, სქელი უორდი, სასაკელი, უცნაური ამერიკელი, რომელმაც იცოდა მხოლოდ ორი რუსული სიტყვა.—*Сиррэй да па, да*“

უორდით დაინტრიგდა კომკავშირელების ბრიგადა, რომელსაც „გლისონებზე“ უნდა ემუშავა. ბიჭები განუწყვიტოვებოდა ლაბარაკობდნენ უტეაურ უცხოელზე. მისი მუშაობა ყველამ შენიშნა, ყველა ხედავდა, რომ ის არ გამოადის ცეხიდან, თითქმის ათენი იქ. და თავისი კლასობრივი ალილით ბიჭები მიგზდნენ: ასეთი მოუწიე დაიასლოვე, გასაგობ გახადე მისთვის ჩვენი ამოიარები და მიხენები—და ის ცას ვადააბრუნებს. მტკიცე ბირაგრმა, პატარა უფორულმა კონომმა და სხვა ბიჭებმა დადასწყვიტეს, რომ „უორდი ღილი მესტაბის მუშაკია“.

* * *

ჩარხები დაიდგა. უზარმაზარი მანქანა, ძირუქისის სახილობის პირველ სტრაქტორო ქარხნათ წოდებოლი, აშოშავდა. შეფიჩრებით აგოაგუნდა ქარხნის გული. და თუმცა ჯერ კიდევ იცოდა ყუთი, ჯერ კიდევ გლეჯენ ფიცრიბს, მაგრამ მანქანების პირველი ბრიგა თავის ადგილზეა: „ინგერსოლი“ ბორბლავენ მოტორის ზლოკებს, „ბლისის“ წარხები სწრიან რკინას, მზადდება კბილანები.

სამი თვის მომზადების მიოხიდავად ბიჭები „გლისონებზე“ თავს უტეხთ გრძილობნ. მანქანები არ იქნებოდნენ. მათზე მოშობა არ იქიან. მართალია, ბირაგის მობარონობას ყილია სულოლი მოსძობის, მაგრამ ასე მოშობა არ არის საინტერესო. აგარა მოხიდავ. მანქანა რატომაც გაიჩრებოდა, შინ კი არაოიოი იცი რაშია საქმე. არადრის ახსნა არ შეიძლია. გაკითხებით ვერაფერს გააკითხე. ეს არაოოოთ არ ვარაა. და გადასწყვიტეს მოკამდათ ოორდისათვის. ნახეს თარაგინი. მიიღნენ ჯგოთათ: ასეა და ასე საქმი, მისტორ უორდი. სისტემატაური სწრალობის გარეშე არათორი გამოვა; ჩიან ხომ. სოლოლოდ ვართ, ჩინი ჯმრავოლოობა. ამიტომ ვთხოვთ: თქვინი დროის ნაწილი დათმობი სწრაობას. გეჩინით ყველათორი. საო შიდილობა. მაგალოთაო, თითო მოიადლოთასო არა, სად რა, როგორ გამოვიყნობთ ხელსაწყო და სხ. მაგრამ არ მოგვატყოთ კი. ჩვენ კი პირობას გაძლივთ, რომ ვისწავლით. მაგრამ შენც, ძმაო, არ გვილატო. დიად, ასე, ასე. არა, არც ასე, არც ასე.

თარგიმანმა რაღაც წიკაკანა თავის ენაზე, უორდმაც ერთი ორავერ წაიყვდა, სულ ისე, როგორც ძაღლმა, ხაუ, ხაუ*). შემდეგ თავი დააქნია, სახე გაუბრწყინდა. „Да да — წამოიძახა რუსულად (მეტი იიტყვები არ იცოდა) და ხელებს ართმევს პიჭებს. დანარჩენი—სულ ტენიკური წვრილ-

*) რა გინდათ თქვენ. ეს ხომ ქალაქი არ არის, ეს ბანაკია.

*) როგორ, როგორ.

მანები იყო. ჩქარა შეგთანხმდით. და რაღაც
ორიოდე დღის შემდეგ გაჩაღდა ნამდვილი
ბოლშევიკური მუშაობა.

კომუნა „სმენა“

მაღის სწორედ შუა ადგილას ჰყიდა უშ-
ველებელი პლაკატი „საწარმო-საყოფა-
ცხოვრებო კომუნა „სმენა“. ბიჭებმა, რომ-
ლებიც მუშაობდნენ კბილანების დამზადე-
ბაზე, გადასწყვიტეს ძირითად გარდაქმე-
ნათ დამყაყებელი ყოფა-ცხოვრება და მე-
საკუთრულ „გუშინ“-ის ნაცვლად დაემყა-
რებიათ კომუნალური „დღეს“.

ადვილად როდი მოხერხდა ეს. იყვნენ იჭ-
ვიანები, იყვნენ მოწინააღმდეგეებიც, ბჭობ-
დნენ კომისიები, იმართებოდა მღელვარე
კრებები. მაგრამ კოლექტივმა, მჭიდროდ
დაკავშირებულმა ახალგაზრდული გატაცე-
ბით და კლასობრივი შეგნებით, დასძლია
ყველა ქაბრკოლებები. დაადგინეს, რო-
გორც ყოფაცხოვრების, ისე წარმოებაში
—არაფერი ინდივიდუალური. ხელფასი—
საერთო ქებაში. იცხოვრონ კომუნით. ყო-
ფაცხოვრება მოაწყონ ახალ საფუძველზე,
მოაწყონ თვითგანვითარების წრეები, წითე-
ლი კუთხე, ტენნიკური სწავლება, გონივ-
რული გართობა, მეცნიერული საფუძველზე
ააგონ დასვენება და სხვ. დაადგინეს და
შეასრულეს კიდევ. კომკავშირის ორგანიზა-
ციის შეუთანხმდნენ. მიიღეს საჭირო დახ-
მარება. მუშაობა გაჩაღდა.

ცეხში უორდი დანტერესდა: რა უშველე-
ბელი პლაკატია ესო? დაუძახა თარჯიმან
ჩაუს, სთხოვა გადაეთარგმნა. თარჯიმანმა
შემოიკრიბა მთელი თავისი ცოდნა და გა-
დათარგმნა. მაგრამ ამაზე არ დააკმაყოფილა
უორდი. რა არის კომუნა? კითხულობს.
კომუნა ხომ ოდესღაც პარტიზმი იყო. როგორ
შეიძლება კომუნა ცეხში? როგორ შეიძლე-
ბა კომუნა მოეწყოს სახლში?

უორდი ძლიერ დაინტერესებულია. ამ-
ლევს კითხვებს თარჯიმანს. ის კი იბნევა,
უხერხულად გრძობს, თითონაც არ ესმის
ბევრი. კომუნა ესო, როცა ყველანი ერთად
არიან, დაწვრილებით კი არ ვიცით. ეს კი,
საერთოდ, მისტერ უორდი, არც ისე საინტე-
რესო არისო, თქვენ, უმჯობესია, თქვენს
მშვენიერ ნიუ-იორკზე მიამბეთ, როგორ
არიან იქ ჩაცმული, როგორ ჰყიდიან სატა-
ცურს დახურულ ყუთებშიო.

მაგრამ მისტერ უორდს ამყაზად სატაცუ-
რი არ აინტერესებს. ის რატომღაც ძლიერ
დაინტერესა კომუნის საკითხმა.

— Lets go the boys,—ამბობს ის, — they, I
explain*)

და დილის სრულ 11 ნახ. საათზე, სადა-
ლათ დასვენების დროს ამერიკელი მოქა-
ლაქე უორდი პირველად გაეცნო პოლიტიკო-
დნის საფუძველებს. თარჯიმანის დახმარე-
ბით, რომელსაც უჭირდა ბევრ რამეს გა-
დათარგმნა, „სმენა“-ს ორგანიზაციის ინცი-
ატორ კომკავშირელების ჯგუფმა აუხსნა
გაკვირებულ უორდს, თუ რაში მდგომარე-
ობდა მათი თაოსნობის აზრი, რას ისახედ-
ნენ მიზნათ ახალგაზრდა კომუნარები.

მისტერ უორდი, როგორც სჩანს, მიხვდა.
ყოველ შემთხვევაში, მისი ფართო ასახეზე
ხშირ-ხშირად მოსჩანდა კმაყოფილი ღიმი-
ლი და ხშირდებოდა კითხვები, რომლებ-
საც იგი ახალგაზრდა კომუნარებს აძლევ-
და. უკვე გაისმა ზარის წკრიალი, რომე-
ლიც მოუხმობდა მუშაობის განახლებისაკენ,
მაგრამ „ლექცია“ კვლავ გრძელდებოდა.

დაბოლოს ერთმა კომკავშირელმა სიტ-
ყვა შეაწყვეტინა მორიგ „ორატორს“ და
სთქვა: „ბიჭებო, ჰეი, დროა გავათავოთ,
მუშაობას შეუდგეთ“. და მისტერ უორდიც,
რამდენადაც მას ესმოდა სიტყვა „მუშაო-“

*) წაეიდეთ ბიჭებთან. ისინი ავიხსნიან.

ბა“-ს მნიშვნელობა. დაფაცურდა ხელი რა
მოართვა კომუნარებს და უთხრა:

O. K. buys! I think you're on the right
nay!*)

* * *

**პარიზული
კომუნალიზმი**

ამის შემდეგ მისტერ უორდი უფრო
ბით ადენობია თაალმყურს ყველაფერს, რაც
ხდებოდა მის მაღში. ის ხელდავდა
ისეთ რამეს, რასაც ალბათ წინად ვერ ამ-
ჩნევდა, მას არ შეეძლო არ დაენახა, რომ
ეს შრომა, რომელიც მის ქვეყანაში იყო
მოქმედებული რამ და აუცილებელი იმდე-
ნად, რამდენადაც ყოველდღიურად საჭირო
იყო სტომაქის გაკვება და სადმე დაძინება,
აქ სტალინგრადის კომუნა „სმინა“-ში იყო
საინტერესო და წარმატაცი საჩქე.

ჯაღოსნურ სიტყვებს ისმენდნენ მისი
ყურები, სიტყვებს, რომლიც ითხოვდნენ
დაუყოვნებლივ გადათარგმნას და დაწვრი-
ლებით განმარტებას, როგორც მაგალითად.
„სოციალისტური შეჯიბრება“, „დამკვერ-
ლი ბრიგადები“ და მრავალი სხვა. დაკვირ-
ვებული თვალებით ადევნებდა უორდი მა-
ნამდე მისთვის უცნობ, განსაკვირვებულ და
უასარულოდ ახალგაზრდა ქვეყანას.

მაგრამ მიუხედავად ამისა მისტერ უორ-
დი ორნაგადაც არ ჩაიღდა თავს „ბოლშე-
ვიკური მზაობით“ მოწამულულად. და, ისე,
როგორც წინათ. ამირეკულ სასადილოში
გამართულ ყველა კრებებზე, იგი ასწევდა
თავის მიმიღ, მსუქან ტანს და დალილი
ამბობდა: ოლონდ პოლიტიკაში ნუ ჩაგვი-
თრევთ, ბატონობო. ჩიენ პოლიტიკის გარე-
შე ვართ. ჩვენ სამუშაოთ მივიწვიეს და
არა კომუნისტური პრაპაგანდისათვის.

(დასასრული იქნება).

*) გაგიმარჯოთ ბიჭებო. მე ვვიქრობ
რომ თქვენ სწორ გზაზე ხართ.

ზოგიერთ ბეც სამეურნეო მუშაკს გონია, რომ მუშათა მომარაგების გაუმჯობესების შესახებ პარტიის დირექტივის შესრულება არ შედის მის „მოვალეობაში“.

ნახაბი ბ. თოიძის.

ტვილისის შედეგ ქუთაისი ყველაზე თეატრალური ქალაქია საქართველოში. ქუთაისის ტრადიციად მოსდევს ძლიერი თეატრალური კოლექტივი. კ. მარჯანიშვილის თეატრის წაშლის შემდეგ თეატრალური კულტურის საქმე ქუთაისში რაიმეხნამდღე დაცა. მაგრამ არა ხანგრძლივად. ქუთაისში ჩამოყალიბდა ახალი თეატრი, რომელიც თავისი მხატვრული პროდუქციით არ ჩამოუვარდება პირველ და მეორე აკადემიური თეატრებს.

თეატრი ძალიანად ახალგაზრდობისაგან შედგება. ამ მხრივ ქუთაისის თეატრი „ოზარდ მსახიობთა თეატრია“.

თეატრმა მუშაობა დაიწყო დეკემბრის პირველ რიცხვებიდან. ჯერჯერობით დაიდგა ორი პიესა: „უნდა დავიპყრო“ — პიესა იანოვსკის, დადგმა გ. სულიაშვილის და ა. მიქელაძის, მხატვარი თამ. აბაკელია და „გუტა“ — პიესა ტ. კობეცის, დადგმა ვახ. აბაშიძის, მხატვარი შ. დედეაძის მიხედვით. მხატვრულ დასადგეილად „შვიცი“ — რეჟ. არჩ. ხნატიშვილი, მხატვარი პ. ოცხელი და „როცა მუშაგები აღაპარაკდებიან“ — პიესა გ. ბაზოვის, რეჟ. გ. სულიაშვილი. მხატვარი თ. აბაკელია.

ამ წერილის მიზანია „გუტა“-ს დადგმის შეფასება (პირველი პიესა ჩვენ არ გვიხანავს).

„გუტა“ საწარმოო ხასიათის პიესაა. ნაწილობრივ ის წააგავს ვ. კირიანის „ლიანდაგი გუგუშებს“ და ხ. აგოვანის „ფოლადის პოეზია“. პიესა ეკუთვნის ბელარუსიელ პროლატარულ თეატრის ტ. კობეცს, რომელსაც თავის პიესაში აწერილი აქვს იმ ქარხნის ამბები, სადაც თვითონ მუშაობდა მუშად. ალიბისული პიესა ბელარუსის ხალხობრივი თეატრის მიერ ხაჩვენები იყო სრულიად საკმაოდ თეატრალური ოლიმპიადანზე, სადაც მან დიდი იმპრესიო გამოიწვია.

გუტა — მუშის ქარხნის მთავარი ცეხია. ქარხანაში ოსტატებად მუშაობენ კულაკები, რომლებიც წინააღმდეგი არიან წარმოებაში ახალი ნახევრების დადგმის, რადგან მათში გრძობენ თავიანთ მემკვიდრეობას. ახალი, რომ ისინი ასე გაფართოვებენ ებოვიან ამავე ქარხნის ზეისკალ შრომის გამოგონებას, რომლის განხორციელებაც მათ ხელიდან გამოგლეჯს უპირატესობას. ისინი ყოველ ღონეს მხარობენ ამ უპირატესობის შესანარჩუნებლად წარმოებაში და სოფლის

მეურნეობაში, იმრობენ ახალგაზრდა მუშის მუშეობას, რომლის საქმეებშიაც აფერხებენ შრომის მიერ გამოგონებულ ნახევრის ახლებეგებას, და უჯრდის მდივას, განხორციელ — გადაგვიტეხულ „შატაღოს, რომელიც აგრეთვე ყოველხორც ცილობის შეაფერხებს მუშის გამოგონების განხორციელებას. მაგრამ მთელი ქარხნის მუშათა კოლექტივის დაბლაკლება მუშაობაში ყოველგვარი რადიკალები, მუშა მუხეიკაში გაიღვიძა კლასობრივად გრძობაში, მუშები უტყუარული სპეციალისტის დახმარებით ახერხებენ შრომის ნახევრის ახლებეგებას და კულაკ — ოსტატების დაშორებულუბისაგან გახსნისუფლებას. მუშები ზეიშობენ საწარმოო გასარჯეგებას. კულაკების მივებლობა გამოძღვარებულია.

ასეთია პიესის მთავარი სიუჟეტური ხაზი. პიესაში დასმულია მთელი რიგი სხვა საკითხებიც, მაგრამ ყველა ისინი დაქვემდებარებულია პიესის დედა — აზრისთვის. ეს უსათუოდ ღირსეგება პიესის. ამასთან ერთად პიესას აქვს ინიშებელოვანი ნაკლიც. როგორც სხვა საწარმოო პიესები, ისე „გუტა“-ც ვერ ასცდა სქემატიზმს ზოგიერთი პერსონაჟის სოხაზის დგმის. განსაკუთრებით იქმის ეს ქარხნის თავმჯდომარეზე, რომელიც უფრო მოძრავ სქემას გავს, ვიდრე ცოცხალ ადამიანს. ასევე უსიცილოა ზოგიერთი სხვა მომქმედი პიერებიც.

ქუთაისის თეატრი განსაკუთრებული გულადღინებით მუშაობდა „გუტა“-ზე და სანეტკაციც მათელი ხარისხის გამოვიდა. დადგმა ძალიანად გამომდინარეობს ზეისის მიოთაღი იდეიდას. არის მთელი რიგი სცენები, რომლებიც დახდგმეში (განტახგ ააბიძე) ახლებეგეივს კულტურულ და გემოვნება გაფართოებულ რეჟისორს (სცენა რადიოსთან, სცენები კულაკ სკრილოვის ოჯახში).

ვახ. აბაშიძე კ. მარჯანიშვილის სკოლის რეჟისორია. ისა, როგორც მის მასწავლებელსაც, ახასიათებს ფორმალისტური ხასიათის „კოდები“. ეს თავს იჩენს „გუტა“-ს დადგმაშიც. თავის შემდგომ მუშაობაში რეჟისორმა უხდა სძლიოს თვითმიზნური ესტეტიზმის ნახევები.

დადგმის დეკორატიული მოკაზმულობა სადა და მარტივია. სცენა განხორციულია ზედმეტ ნივთებისაგან, რაც ხელს უხსნის აქტივოს, არ ფანტავს მაყურებლის ყურად-

ღებას და უადვილებს მას პიესის დედა-პიესის ათვისებას.

აქტიურულად „გუტა“ არ არის სერიოზული გასართული სანეტკაცი. მთელი რიგ თემატული დედაგეგეივს ზედმეტი დედაგეგეივია. ზოგიერთი ნივთები დედაგეგეივით თამაშობენ (მუშეიკა — აღ. სიხარულიძე, დიშოვ — ვ. პეტრიაშვილი).

მუშა გამოგონების საინტერესო ხანს ქმნის მსახიობი ე. ოვანოვი. მის თამაში იყვრია გულწრფელობა და უშუალობა. აღ. გომელაუოის დირექტორს აკლია დახმარებელობა.

საინტერესოდ მიგვჩანია გრ. კოსტავას მიერ გადაგვიტეხული კომუნისტის როლის ტრაქედიკა. ამ მსახიობის შესახებ უხდა ითვის, რომ მას ენერგება როლში გასანეტკაობებული დახასიანებელობა მტრების გამოძებია.

თავის დაკვირვებული და მოხდენილი თამაშით ყუთადღეიას იპყრობენ კ. კვანტალიანი (კომკავშირელი) და ნ. ილუბრიძე (კულაკი).

პიესის თარგმანი (მთარგმნელი ს. ოყრეშიძე) ძალიანად დაძაყაყოვლებელია. აქა-იქ არის არასწორი გამოთქეივები, ოოფელთაც შესწორება სჭირია. ასეთიად, მაგალითად: „ვის უხდა მოვასხოვოთ პასუხი ქოხანაში ოოთიდა ამბავის შესახებ“ (თუ — ათავისთავი); „წინააღღეივას გაბეკეივას“; „იიიეივა წავა“ და სხვ.

პიესაში მართად იისის სიტყვები: „ჩვენ გადავკითხე გათყუებულ საწარმოო კვიოზზე“; „გაუთყუებელი კვიოზა წინ სრევეს წაოოვებას“; „ჩვენ უხდა განვამტეიკოთ გაუთყუებელი კვიოზა“.

ასი. სულიაშვილი ისტორიული მოთხებების შედეგად ეს სიტყვები აღარ გამოხატავს გაუთყუებელი საწარმოო კვირის ნაიღვილ შიხაოთ. გაუთყუებელი კვიოზა იყვევს გაუთყუებეივას, გაუთყუებება კი იყვრია უთოოივასი. ამიტოვ გაუთყუებულ კვიოზზე ამ სხით ლაბოაკი დღეს — პოლიტიკური შეცდომაა. ამ შეცდომაზე უხდა მიეითეებია ქუთაისის გახეთს „ლეიისის გვიონ“-ს, რომელსაც მთელი ფეფელონი უძღვება „გუტა“-ს დადგმას, ეს მნიშეილოვანი ოოფელთი კი გათყუებება მხედველობიდან.

საკუთოა ზეოთაღნიმეულ სიტყვების ან სრულყოფილი აიოღება ტეკტიდან, ან სათანადოთ შესწორება.

კიაზო.

ბიბლიოგრაფია

ბერცელ ბაზომი. შემარიას უკანასკნელი სიტყვა. სახელგამი 1981 წ.

მოისყიდის კოლექტივის წევრს, ოსრიბ გლეუს არიო კოიუსუს, რომელიც დაიბრუნდა მძელი ვალის აატივებას და საკმაოდ ზოზრული თახხას. დასაჯეივებულად არის მსოცესული მოთხრობაში შედარიას და არონის აეთაუბლების სცენას.

მაგრამ ღარიბ გლეუსში იღვიძებს კლასობრივი გრძობა. ის მხხედვება, რომ მდიდრის ანკესხე წაოოვება და ხელს იღებს სოროტ გახზოვებზე. შედარიას თქმინებული იმით, ოომ არონ კრიხელმს შეიძლება გამოამელავნოს მისი შეთქმულებას, დაადგეივებს მას მკვლელს, რომელიც კეტის დაოტყმით გააბოუებს მას და შედეგ ხანჯლით გამოფავთოვას კოლექტივის თავმჯდომარის ბისის აივის წიბ.

ეს ერთფერთი ძლიერი მომენტია მთელს მოთხრობაში.

გ. ბაზოვის წინანდელ ნაწარმოებებთან შედარებით „შემარიას უკანასკნელი სიტყვა“ მნიშვნელოვანი ნახეივია წიბ, როგორც თანამედროვეობის თემატიკის დაუფელობის, ისე წევრის ხანერის გაუთყუებეივების მხრივ.

„შემარია“ — ში მწერალს უხერხება მოკლე თქმა. იგი მქნწეია სიტყვებზე, მაგრამ ეს სიამქნწე არა თუ არ ენებს მხატვრულ შთაბეკდილებას, პირიქით აძლიერებს მას. მოთ-

ხრობაში არის თავი, რომელიც სულ სამი სტრიქონისაგან შედგება:

„მოთენდა. ჯაბათთა დაკარგა შამაში. კოლექტივის თავმჯდომარემ ციხეში ამოყო თავი“ — მაგრამ ეს სამი სტრიქონიც მომადარი ამბის სრულ სურათს იძლევა.

გ. ბაზოვი კოვით იყენებს შედარებების და კოტრასტების ხერხს. ამ ხეივით ოამქსედ პიოთა სულიერი ხდგომარეობის დასახსნიათებლად მას ხმირად ოოროდენ სიტყვა ჰყოფხის. არის მთელი რიგი ძიხდენილი გამოთქებები: „რაიკე მირში წამსვლელი ამიჯებდა მტეიკედ. სალოკავის მგზავრს კი ფეშები უკან ორებოდა“; „შემარიას — სიძელიდო და მთელი, მიმელს — სიღარიბე, ლოცვა და ტიოილი“; „დედა დაიღუბა და აღარ შეიძლებოდა მისი შეცლა. კოლექტივი იღუპებოდა და საჩქაროდ საჭირო იყო მისი ვეცლა“.

მოთხრობას ახასიათებს ზოგიერთი ნაკლიც. გაუგებარია რატომ ხმარობს მწერალი სიტყვა „სანავარშიშო შიოთქა“ — როდესაც შეიძლება მისი უფრო უბრალოდ გამოთქმა — „სანავარიშო ხოთქა“. ზოგიერთი სცენები ვერ არის გაშლილი საჭირო დამაჯეივებლობით (ბებერი ოინა და ცერკხლის ხანჯლის ამბავი).

ძალიანად „შემარიას უკანასკნელი სიტყვა“ პოლიტიკურად და მხატვრულად გამარჯული ნაწარმოებია და მწერლის უტყუარი ზრდის მაჩვენებელია. ა. ზანზანიძე

საკოლმეურნეო თემაზე დაწერილ მოთხრობათა შორის გერეკელ ბაზოვის „შემარიას, უკანასკნელ სიტყვა“-ს მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს, როგორც პოლიტიკური მოცენტების სწორად შეფასების, ისე თემის მხატვრულად დამუშავების მხრივ. „შემარია“-ს სიუჟეტი გაძლიერდა ქართველ შრომულ ესტრადოთა სიერ კოლმეურნეობის დაარსებისათვის წარმოებულ ბრძოლის ფონზე. ეს მომენტი აძლიერებს მოთხრობის მნიშვნელობას.

საკოლმეურნეო მშენებლობის უხალადელ საფეხოზე კულაკობამ შესცვალა ბრძოლის ხეივები. ტეოროსა და აშქარა თავდასხმებიდან იგი გადადის ფართულ აგიტაციაზე, კოლექტივის წევრების მოსყიდვას, ცდილობს მიხედვას აფეთქის კოლექტივი, რისთვისაც ყოველ ღონეს მხარობს გაიჩინოს იქ თავისი აგეხტები.

ეს სომენტი კარგად არის დახასიათებული მოთხრობაში. შემარია მთავარი შილია გომონბს, რომ „კოლექტივისთანა მტერი მას არ ყოილია, არ ყავს და არ ეყოლება“, ამიტომ არ ზოგავს ჩალოდნის ამ მოსისხლე მტრის გასანადგურებლად. ჯერ სახლს უწევას კოლექტივის, მაგრამ როდესაც ამან ოდნავაც ვერ გასტეხა კოლექტივის წევრები, გადასწყვეტს მური იძიოს კოლმეურნეობის თავმჯდომარეზე და თავის ყოფილ გამყიდველზე მიმავლ თეთრუაშვილზე. ამ გადაწყვეტილების სისრულეში მოსაყვანად ის

კაპიტალისტურ სამყაროს ბურჟუები ეკონომიური კრიზისის გრავინის პირველ გუგუნს თითქოს არ შეუშინდნენ...

„მხოლოდ შეუძლებს შეუძლიათ ეჭვი შეიტანონ ამერიკის საქმიანი ცხოვრებას ფუნდამენტალურ სიმტკიცეში და ეკონომიურ მომავალში“ (პრეზიდენტი ჰუვესი).

სოციალ-ფაშისტები ყოველმხრივ უჭერდნენ მხარს ამ წინასწარმეტყველებათ და ცდილობდნენ დაერწმუნებიათ მასები, რომ „შეფერხება“ „დროებითია“ და მას მოჰყვება კაპიტალიზმის ახალი აყვავება.

ეს იყო სამი წლის წინად. ამ ზღაპრების სჯეროდათ ამ სამი წლის მანძილზე. სოციალ-ფაშისტებს ახლაც არა აქვთ დაკარგული კაპიტალიზმის გადარჩენის იმედი, რა მიზნითაც ათასგვარ რეცეპტებს ადგენენ.

იგევე ჰუვერი, რომელიც ასე ოპტიმისტურად იყო განწყობილი 1929 წ. ოქტომბერში და რამდენიმე თვის წინადაც, 1931 წ. დეკემბერში იძულებული შეიქნა ეთქვა, რომ „მომხდარმა ამბებმა მოგვიყვანეს ჩვენსეთ გაჭირვებამდე, რომელიც მხოლოდ მსოფლიო ომის პერიოდს შეიძლება შევადაროთ“.

სიმშვილვა გერმანიის სოფლებში.

„ველტ ამ მონტაჟ“ს მოჰყავს გულშემოწარავი ცნობები უმუშევართა მდგომარეობის შესახებ ტიურინგიაში. ისფელდში, რენეში: სიმშვილვა მოედო მთელს სოფლებს. უმუშევარი შინამრეწველები სიმშვილობენ ამ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობით, ამასთან დაკავშირებით იზრდება ბოროტმოქმედებათა და თვითმკვლელობათა რიცხვი.

სოფ. გეიბახი და ფერენბახი, რომლებიც ტიურინგიის ტყეში იმყოფებიან, „მშვიერი სოფლების“ სახელწოდებითაა კნობილი.

კატასტროფიული პირობებია ფრანკენგეიმში და მის მიდამოებში. მცხოვრებთა უმრავლესობას არა აქვს სამუშაო. ახალგაზრდობა მიდის ახლო სოფლებში, რომ მათხოვრობით იშოვნოს ცოტა პური და კარტოფილი.

ნიუ-იორკის ერთ-ერთი დიდი თავლის პატრონი „დოსტოლოვნიად დასთანხმდა ბინა მიეცა უმუშევარისა და მისი ცოლისთვის, რომლებიც ხუთი თვის განმავლობაში ღია ცის ქვეშ ათევდნენ დამეს.

სავიანლისტები ულუჩაგაუროდ

გერმანიის სამეცნიერო-ტექნიკურ საზოგადოებათა გაერთიანება, გერმანიის მრეწველობის საერთო სახელმწიფოებრივი გაერთიანება და გერმანიის მრეწველთა საზოგადოებების გაერთიანება თავის ცირკულარში გერმანიის ყველა დაწესებულებებისა და საწარმოების სახელზე ითხოვენ დახმარება აღმოუჩინონ ახალგაზრდა ინჟინერებს და ტექნიკურ მუშაკებს, რომელ-

თაც ჯერ „ვერ შეუქმნიათ მდგომარეობა“ (უმუშევარი არიან).

ცირკულარში აღნიშნულია, რომ ამჟამად უმალეს სასწავლებელ დამთავრებულ ინჟინერთა მხოლოდ 20 პროც. შოულობს სამუშაოს სპეციალობის მიხედვით, 10 პრო-

ოკლენდის შტატში (ამერიკა) ხორბალი აუკრეფავი დასწევს.

ცენტი განაგრძობს სწავლას, 20 პროც. მუშაობს არასპეციალობის მიხედვით: შოფერებთან, კელნერებთან, ჭურჭლის მრეცხავენთან და სხვ., 50 პროც. კი უმუშევარდ რჩება.

„ისინი იმ ჰკიდი“

„ეს ამბავი მოხდა ეარშავაში, მუშათა რაიონში, რომელსაც პოვონსკი ეწოდება, პატარა ხის სახლში. ორი ოთახიდან შემდგარ ბინაში სცხოვრობდა ფეტლინსკის ოჯახი: მობუცი დედა და ორი ქალიშვილი — სოფიო და იადვიგა.

ამ რამდენიმე ხნის წინად ფეტლინსკის მეზობლის ოთახის ფანჯრებზე გაისმა კატუნი. ოთახებიდან გამოცვივდნენ შეშინე-

ბული მეზობლები და დაინახეს ნახევრად შეშლილი იადვიგა, რომელიც შემადრწუნებელი ხმით გაჰკიოდა.

— ისინი იქ ჰკიდა! მეზობლები შევიარდნენ ოთახში. კარებთან ეკიდა სოფიო. მეორე ოთახში — დედა

მიჩიგანის შტატში (ამერიკა) მდინარეში გადაახსნს რამდენიმე ათასი გალონი რძე.

სილატაკე, სიეზილი

ლიოს სურათები

ჩიკაგოს ქალაქის თავი ჩამრმაპი კი ისტერიულად გაჰყვიროს: „ჩიკაგო ჯანდაბაში წავა, თუ მას არ დაეხმარებინან. ქალაქის კასა დაცარიელებულა, საჭიროა ჯამაგირის მიცემა პოლიციისთვის, მენანძრეებისა და მასწავლებლებისათვის; მათთვის 8 თვა ხელფასი არ მოგვიცია“-ო.

ბურჟუაზია მშრომელთა ხარჯზე და ახალი ომის მზადებაში ეძებს გამოსავალს. უმუშევართა არმია მთელ მსოფლიოში 50 მილიონამდე აღწევს. მასების გაჭირვება ისეთი საშინელია, რომ მსოფლიო ომის პერიოდი მასთან შედარებით „სამოთხედ“ შეიძლება ჩაითვალოს. მილიონები ღია ცის ქვეშ ათევენ ღამეს, ბავშვები ბალახით და ძირებით იკვებებიან; ბევრი სიმშვილი იხილება.

ამავე დროს გააფთრებული მზადება სწარმოებს ომისთვის. ახალ დრედნოუტებზე, წყალქვეშა ნავებზე, ახალი სისტემის ზარბაზნებზე, ახალი კონსტრუქციის სამხედრო აეროპლანებზე ასეული მილიონებ იხარჯება.

„საჭიროა გადიდებული იქნას სამხედრო - საზღვაო მშენებლობის პროგრამა, რადგან შესაძლებელია ყოველ წუთში იფეთქოს ომმა“-აცხადებს შეერთ. შტატებს კონგრესის სამხედრო-საზღვაო კომისიის თავმჯდომარე ბრიტბენი.

და იმ დროს, როცა მთელს მსოფლიოში იზრდება სამხედრო ხარჯები, კაპიტალისტები „ეკონომიის“ მიზნით სოც. უზრუნველყოფიდან ხსნიან ასეულ ათას უმუშევრებს.

ქვემოთ ჩვენ მოგვყავს თანამედროვე კაპიტალისტურ მსოფლიოს დამახასიათებელი ფაქტები, მხოლოდ ფაქტები, რომლებიც კომენტარებს არ საჭიროებენ.

რომელმაც საწამლავს მიმართა. დედა და შვილი გადარჩინეს. შემდეგი ეტაპია—მთელი ოჯახის თვითმკვლელობის ცდა. ქალეზმა ღამით გააღეს გაზის მილი. მგზრამ მილში გაზი ცოტა აღმოჩნდა. დაბოლოს უმუშევრობის ლიცენდაცია მოხდა თავის ჩამოღობის გზით“.

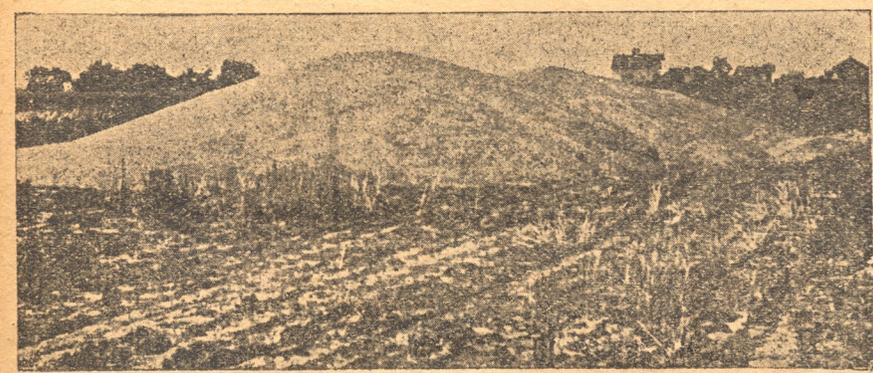
თამბაქოს სუნი ტრიალესს, სკურავს გახურებულ ჰაერში... კედლები გაფუჭებული, გაცვეთილი და გაბინძურებული ათასეული ზურგის შეხებით. მკრთალი დღის სინათლე ძუნწად იჭყიტება გაუწმენდავ შუშის სასურავის დამტვერებულ მინებში... ყველგან შტეტერი, ტალახი, ქალაქის ნაგლეჯები, ნგრევის ნიშნები“...

„კაფე გუვერა“

ამ საათურით „ფოსიშე ცეიტუნგ“-ში მოთაქმებულია ამ გაზეთის კორესპონდენტის წერილი „შეტატებიდან“.

„კაფე გუვერა“-სე უწოდებენ საქველმოქმედო სამზარეულოებს მილიონი უმუშევრები, რომლებიც არავითარ დახმარებას არ იღებენ. ამ სამზარეულოებში, უმუშევრებს, რიგში რამდენიმე საათის დგომისა და მთელ რიგ ფორმალბათა შესრულების შემდეგ (მაგ. საჭიროა წარდგენა მოწობის, რომ უმუშევარი დაწესებული ვადის განმავლობაში ცხოვრობდა ამ შტატში) აძლევენ ერთ თევშს საძაგელ სუპს.

კორესპონდენტი ასწერს პოლიციის, ლოს-ანჯელოსის, პასადენისა და ამერიკის წყნარ ოკეანის სანაპიროების სხვა ქალაქების სოლამაზეს და წერს: „მე არსად არ შევხვედრივარ ამაღენ გაჭირვებას, სიმშვილს, უპატრონობას და მწუხარებას, როგორცაც ლოსანჯელოსის უმუშევრებში, რომლებიც დარბობითაა დასახლებული. სიტტლის, სანფრანცისკოს ან ლოს-ანჯელოსის საშინელ ღამის გასათევების მცხოვრებთა 50 პროც. —40 წელზე მეტი პასაკის არის, 20 პროც. —50 წ. მეტის, ბევრი—60 წელზე უფროსია. მათ დიდი ხანია და სამუდამოდ დაკარგეს საბუშვას შოენის იმედი“.

ხორბალი, რომელიც გლეხებმა დასტოვეს მინდვრად ფასების დაცემის გამო.

ამერიკელ მუშათა ბავშვების უიმშილოება

„უმუშევრობამ და ხელფასის დაკლებამ იმდენად გაამწვავეს შეერთებული შტატების ბუშების სიღატაკე, რომ მრავალ სკოლებში ბავშვები ვერ ასწავლებენ ჯდომას; გაკვეთილის დროს, ისე არიან ღონიერი დიდი უკმელოებისაგან.“

აღრიცხულია ასეული შემთხვევები, როცა ბავშვები თვნიშვლი და ზედატანსაცმელის გარეშე მიდიან სკოლაში წვიმისა და სიცხის მიუხედავად. სკოლაში ისინი მასწავლებლის კითხვებზე დაბნულ პასუხს აძლევენ, რადგან კუჭი ცარიელი აქვთ. გაყოკითხვით ირკვევა, რომ მრავალი ბავში მიმშვილობს მთელი დღე-ღამის განმავლობაში“.

თავმსავარი უმუშევართათვის

„26 ოქტომბრიდან ბერლინში გაიხსნა რამდენიმე თავმსავარი უმუშევართათვის. თავმსავარები ღიაა დილის 7 საათიდან 3 საათამდე. საში საათის შემდეგ უმუშევარი ვალდებულია წავიდეს, სადაც უნდა, ოღონდ კი დასცალოს ბინა.“

„ბერლინ ამ მოზგენ“-ის კორესპონდენტი ასე ასწერს ამ თავმსავართ: „მუჭი, დამტვერებული ფანჯრის მინები, იატაკიდან ღრუბლათ მოდის სქელი მტვერი. პატარა დერეფანს მივყევართ თვით შინობაში. აქ მართლა თბილა, ისე თბილა, რომ ჰაერში დგას მყარალი სუნა, ასეულ დაუბანელი ტანის და დაძველებული, ბინძური ტანსაცხელის ანაოროქლი, მყარად

პლაკატი, გაკრული ბერლინის ქუჩებში, რომელიც მოუწოდებს მოსახლეობას შეიძინონ მხოლოდ გერმანული საქონელი.

ნიუ-იორკი, იმ დროს, როცა მილიონი მუშები მიმშობლებნ, მრეწველები, პროდუქტებზე ფასების აწევის მიზნით, ანადგურებენ ძაძის, ზოსტნეულის, ხილისა და სხვა სასურსათო პროდუქტების უდიდეს რაოდენობას. რძის პროდუქტებით მოვაჭრე ფირმები მდინარეში ასსამენ ასეულ ათას გალონ რძეს (გალონი—3.785 ლიტრი). საქმე იქამდე მივიდა, რომ იქმნება მდინარეებში თევზის დაღუპვის რეალური საფ-

ასეთ საშინელ პირობებში ცხოვრობენ მშრომელი მასები კაპიტალისტურ ქვეყნებში. სამაგიეროთ იქ შესაძლებელია შემთხვევები, როცა პროდუქცი უკეთეს მდგომარეობაში იქნება, ვიდრე ადამიანი. ამ რამდენიმე ხნის წინათ ნიუ-იორკში მოკვდა კატა... ვინ იცის რამდენი კატა კვდება სადმე ორლობოვებში, მაგრამ ეს იყო „განსაკუთრებული კატა“. ამერიკულმა გაზეთებმა შესაძლებლად სცენეს ამ კატის სურა-

ტრონის ლამპები კაშაშებენ, მოწყობილია კინო, შემოღებულია ცეკვა და სხვ.

ლოკები კი დარჩა ძვილი, განყენებულ თემებზე“. ეკონომიური კრიზისი კი ხუცებს უფობებლად ადგილს მოკვდა, განსაკუთრებით ღარიბი ფენებიდან, რომელითა ვიბე კაპიტალისტებს, ანაბი, ანსტეს კი მაგრად ჩასტიდებიან ხუციები, რომ მშრომელი მასები კაპიტალისტების წინააღმდეგ არ გამოვიდნენ. სოლ უფრო და უფრო ძნელი ხდება მასებზე გავლენის შენარჩუნება. ამიტომ გადასწყვიტეს ხუცებმა ლოკებიც „გათანადროულონ“ და კრიზისის ლიკვიდაციაში ღმერთი ჩარიეს. მათი ახალი „მშაბო ჩვენო“ ასეთია:

„დე აღსრულდეს ნება შენი კრედიტის და აყვავების აღდგენის დარგში. ვაქრობის, კრედიტის და ურთიერთშრომის აღდგენის გზით, პური ჩვენ არსებისა მოკვეც ჩვენ“.

„პური არსებისა“ მრავლად აქვთ მიიღეს და ხუცებს. უმოწყვრებს კი არ სჯერა ამ ამაყარი ლოკების. ისინი ზარკადებზე ზრძოლას ამჯობნიბენ პურისა და თაღისუფლებისათვის. ბუროკუაზის შორსმჭერტელ წარმომადგენლებსაც კი არ სჯერათ, რომ ამგვარი თინიბთ შეიძლება მშრომელთა გონების დაბნელობა და ლოიდჯორჯი ისტერიულად გაჰყვირის, რომ

„არსიგოზს თანამედროვე საზოგადოების დაღუპვის საფრთხე“

„ნეი ციურბინერ ცაიტუნგ“-ში მოთავსებულ წერილში ლოიდ-ჯორჯი აღნიშნავს, რომ „ყველანამ გამოიფხულებულია შიში, უიმედობა და შეშლიობა“.

„სეუზადო.—სწერს ლოიდ-ჯორჯი, ეკონომიური პირობები კატასტროფისაკენ მიგაჩანებენ, ზამთრის პერსპექტივები ქვეყნების უმრავლესობაში განსაკუთრებით შეიზნელია... თუ არ აღმოჩნდა ხელმძღვანელობა, რომელიც გონიერული ხელით გამოიყვანს ქვეყნებს კრიზისიდან, არსებობს საფრთხე, რომ თანამედროვე საზოგადოება დაიღუპება“.

ამაოდ ეძებს კაპიტალიზმი თავის მესახ. საზოგადოება, რომელსაც თავის წევრთა უმრავლესობისათვის შეუძლია მხოლოდ სიმშობის, სიცივის, სიღატაკის და ცხოვრების შემაძრწუნებელი პირობების უზრუნველყოფა, განწირულია. მსოფლოს მშრომელი მასები იბრძვიან და იბრძოლებენ, რომ ეს საზოგადოება დაიღუპოს.

ნიუ-იორკის შრომის ბირჟასთან პოლიცია ამყარებს „წესრიგს“.

რობენ, რძის პროდუქტებით მოვაჭრე ფირმებმა ოკლენდაში (კალიფორნიას შტატში) მდინარეში გადაასხეს 100.000 გალონი რძე. ეტრეიკენ-ბეის (ალაბამა) საკონსერვო ფაბრიკებმა მოსპეს 40.000 ცალი ორაგული.

მრავალ რაიონში სჩებენ ხეხილს. აუარებელი ატამი, ვაშლი და სხვა ხილი დასტოვებს ბაღებში მოუჭრეფადი.

ერთ რაიონში ფასების აწევის მიზნით დასწვეს 30.000 წიწილი.

გერმანი. გერმანიის გაზეთები აჭრელებულია ცნობებით სხვადასხვა კაპიტალისტურ ქვეყნებში სასურსათო პროდუქტების განადგურების შესახებ, ფასების დაცემის შესანარჩუნებლად.

ეს ხდება არა მარტო ამერიკაში, სადაც სწევან ყავას, ბამბას და სხვ. მიტად დამახსიათებელ შემთხვევას. „ფორტერტ“-ის ცნობით, შჰონდა ადგილი ავსტრია-ჩიხოსლოვაკიის საზღვარზე. ავსტრიაში შაილეს 3 ვაგონი კიტრი, მაგრამ რადგან რაქიდენიმე ხნის წინად ბაუი შემოტანილ კიტრზე 0,3 კაბ. ვადიდეს ეილოზე, ადრესატე უჭარი სოქვა კიტრის მიღებაზე. ვინაიდა გამყიდველმაც არ მოისურვა კიტრის უკაწილობა, 30.000 კილო კიტრი დუნაში გადაჰყარეს. ამავე დროს მორავიაში (ჩეხოსლოვაკია) დიდი საბოსტენ მეტრნობათა პატრონებმა, ნავთი გადაარეს და დასწვეს 7.000 ცენტნერი კიტრი.

ნიუ-იორკი. ბრაზილიიდან იუწყებიან, რომ ყავეს დიდი მარაგის პატრონები შეუდგენენ ბრიკეტების დამზადებას ყავედან. ბრიკეტები გაიყიდება ორთქლმავლების განსურებლად.

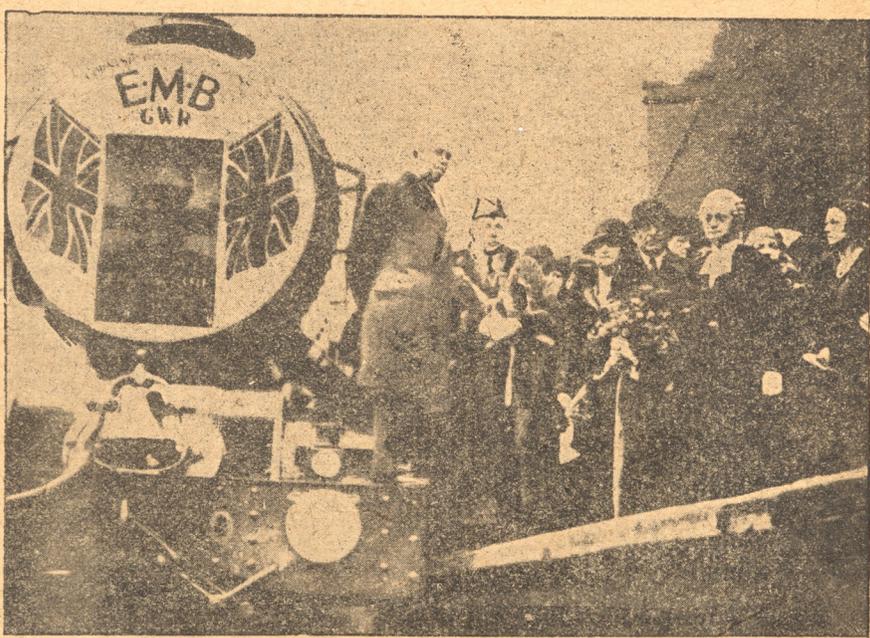
ნიუ-იორკი. მერძეობის კოოპერატივების ასოციაციამ წინადადება მისცა ფერმერებს დაჰკლან ყოველი მეთათ ქროხა, რომ ამით აიწიოს რძის ფასმა.

ამავე დროს იუწყებიან ათეულ ათას ბავშვის მიმშობლობის შესახებ, რადგან მათ შობლებს არ მოეპოება საშუალება არსებული ფასებში შეიძინონ რძე.

თის და ბიოგრაფიის მოთავსება პირველ გვერდზე. მიციცი (ასე ეძახდნენ კატას) ყოფილა მილიონერ მოდ აილის საყვარელი ფისუნია. როცა მილიონერი მოკვდა, თავის კატას დიდალი ქონება დაუტოვა. საწოლი, რომელშიც კატას ეძინა ახლა რამდენიმე ათას დოლარათ აფასებენ, კატის სახლს—25.000 დოლარათ, სახლის მოწყობილობას კი—10.000 დოლარათ. და ეს კატა მოკვდა გულის სიმსუქნისაგან.

„დე აღსრულდეს ნება შენი კრედიტის აღდგენის დარგში“...

ეკლესია ყოველმხრივ ცდილობს შეეგუოს „თანადროულობას“—„წმინდა“ სანთელის მაგიერ უცხოეთის ეკლესიებში ახლა ელექ-

ინგლისელი სოციალ-ფაშისტი მინისტრი ტომასი მოგზაურობს მთელს ინგლისში და აგიტაციას ეწევა, რომ მოხალეობამ შეიძინოს „მხოლოდ ინგლისური საქონელი“

მსოფლიო იმპერიალისტები: მტადლოთ იქნება ეს კოტორი ახალ ომის ცეცხლად გადავარცხილოთ.
ნახატი—გ. თოიძის.

ფანი 15 კპვ.

9/73

